

HAJDÚ-BIHARI

XXXVIII. ÉVFOLYAM

268. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1981. XI. 15.,
VASÁRNAP

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

NAPLÓ

Sokrétű kapcsolat a kistermelőkkel — magasabb szintű piaci munka

Megkezdődött a fogyasztási szövetkezetek IX. kongresszusa

Szombaton Budapesten, az Építők Rózsa Ferenc Szék-házában megkezdte munkáját a fogyasztási szövetkezetek IX. kongresszusa, amelyen 3,3 millió tag és 180 ezer szövetkezeti dolgozó képviselőjében 650 küldött tanácskozik. Az elnökségben helyet foglaltak Lázár György, a Minisztertanács elnöke, Sársós István, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtákaré, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai és a kormány több tagja. Jelen voltak a társadalmi szervezetek és a tagszövetkezeti ágazatok képviselői.

A fogyasztási szövetkezetek országos tanácsának korábban kiküldött írásos beszámolójához Szlamenicky István, a SZÖVOSZ elnöke fűzött szóbeli kiegészítést.

Szlamenicky István beszámolója

Szlamenicky István, a bevezetőben hangsúlyozta: a fogyasztási szövetkezetek az elmúlt időszakban dinamikus fejlődést tapasztalnak. A párt és a kormány gazdaságpolitikájával összhangban, eredményesen járultak hozzá a lakosság élet színvonalának növeléséhez, a külgazdasági egyensúly javításához, és a korábbi többlet teret az ártermelés bővítéséért, a szolgáltatások korszerűsítéséért. Fejlesztésük lendülete a szigorúbb közgazdasági feltételek között sem tört meg, a szövetkezetek vállalkozásai és társulásai egyre többen vállaltak magukra a magyar gazdasági élet terheinek viseléséből.

A szövetkezetek a fogyasztókat ma már a korábbinál sokkal inkább szolgálgatják. Az eredményeket a milliárdokban mérhető teljesítmények és apró figyelemességek együttesen fémjelzik.

Az elmúlt öt évben a legnagyobb mértékben a szövetkezeti kereskedelem fejlődött. Az AFÉSZ-ek és a szövetkezeti vállalatok kettős kereskedelempolitikai feladatot oldottak meg: biztosították, hogy elegendő napi cikk legyen minden településen, s ezzel egy időben a tartós javak választékát kínálták is megteremtették az ellátási centrumokban, a nagyvárosokban és a városokban. Ez az ésszerű szakosodás szabta meg a hálózatfejlesztést is, amely összességében a tervezettnek megfelelően alakult. Az elmúlt öt évben a szociális kiskereskedelemben megvalósult hálózatbővítés-

nek csaknem felét a fogyasztási szövetkezeti szervek realizálták. Elsődleges feladatuk volt az alapellátó hálózat bővítése; kétszázöt ABC-áruházat és kisáruházat, valamint közel 600 jól felszerelt élelmiszerboltot adtak át. A kiszolgálási formát is korszerűsítették. A vendéglátóiparban a meglévő üzletek korszerűsítése volt előtérben, emellett azonban több mint 500 új éttermet és vendéglőt is nyitottak.

A lakáságazatba tartozó szövetkezeteknek ma már több mint félmillió tagja van. A kezelésükben levő lakások száma az ország több szinten épületekben levő lakásállományának csaknem negyedét adja, a lakásvagyon értéke pedig meghaladja a 65 milliárd forintot. A szövetkezetek öt év alatt 21 ezer lakást építettek, és további 6600 kivitelezéséhez láttak hozzá. Erdelkességük mindinkább vidékre is kiterjed; már minden negyedik építészeti szövetkezeti lakást községben építenek. A szövetkezeteknek viszont sok gondot okoz, hogy a lakások üzemeltetése során még mindig gyakran merülnek fel szavatossági problémák, s ezen gondok megoldása a legtöbbször túlságosan elhúzódik.

A takarékszövetkezetek kezeli a betétben elhelyezett lakossági pénzmegtakarításoknak mintegy 13 százalékát (egy-egy megyében több mint 20 százalékát). Egyre sokrétűbb pénzügyi szolgáltatásai

révén a falu közkedvelt pénzügyintézetéivé válnak.

A SZÖVOSZ elnöke kifejtette: az AFÉSZ-ek fontos programjuknak tekintik a sokrétű kapcsolati rendszer továbbfejlesztését a kistermelőkkel. Az általuk felvásárolt áruk értéke tavaly már meghaladta a 11 milliárd forintot, ez az összeg öt év alatt 80 százalékkal nőtt. A felvásárlás a kisgazdaságok ártermelésének kerekén felét adja. Erősödtek a kistermelőkkel a szerződéses kapcsolatok, ezekre alapozzák az AFÉSZ-ek összes felvásárlásának már mintegy 90 százalékát. Évente 700-750 ezer kistermelővel vannak kapcsolatban; ez az együttműködés nemcsak a felvásárlásra, hanem a termelés szervezésére, az információra és a garanciára is kiterjed.

Foglalkozott az elnök a zöldség- és gyümölcscsalád gondjaival. Megállapította: jelentős anyagi veszteségek származtak abból, hogy a termelői és felhasználói igényei több terméknél nem voltak — és ma sem mindig vannak — összhangban. Továbbá gondot okoz egyes árúfélék gyenge minősége és alacsony feldolgozottsági fokai. Még mindig indokolatlannul hosszú az áru útja, és nem ritkán tapasztalható, hogy az átvétők nem érvényesítik következetesen a szabványok előírásait. Fejlesztéseket okoz, hogy a termelők az árut közvetlen értékesítésre még csak kis arányban készítik elő.

A fogyasztási szövetkezetek ipari tevékenységét elemezve a beszámoló kiemelte; ezek az üzemek mindinkább megfelelnek rendelkezési követelményeknek; ésszerűen foglalkoztatják a munkásokat, és jól hasznosítják a helyi nyersanyagokat. Mindez új áruáramlatokat teremt a lakosság ellátásához és az exporthoz. Évenként átlagosan 8,5 százalékkal növekszik a termelésük, amely 1980-ban 9 milliárd forint volt. A szövetkezeti ipar hozzájárult az ésszerűbb termelési szerkezet kialakításához, ez a folyamat azonban meg lehet lassulni, mert korszerűtlenek a gépek, és az újabb típusok gyakran hiányoznak a kereskedelem kínálatából. Ezzel is magyarázható, hogy

(Folytatás a 2. oldalon)

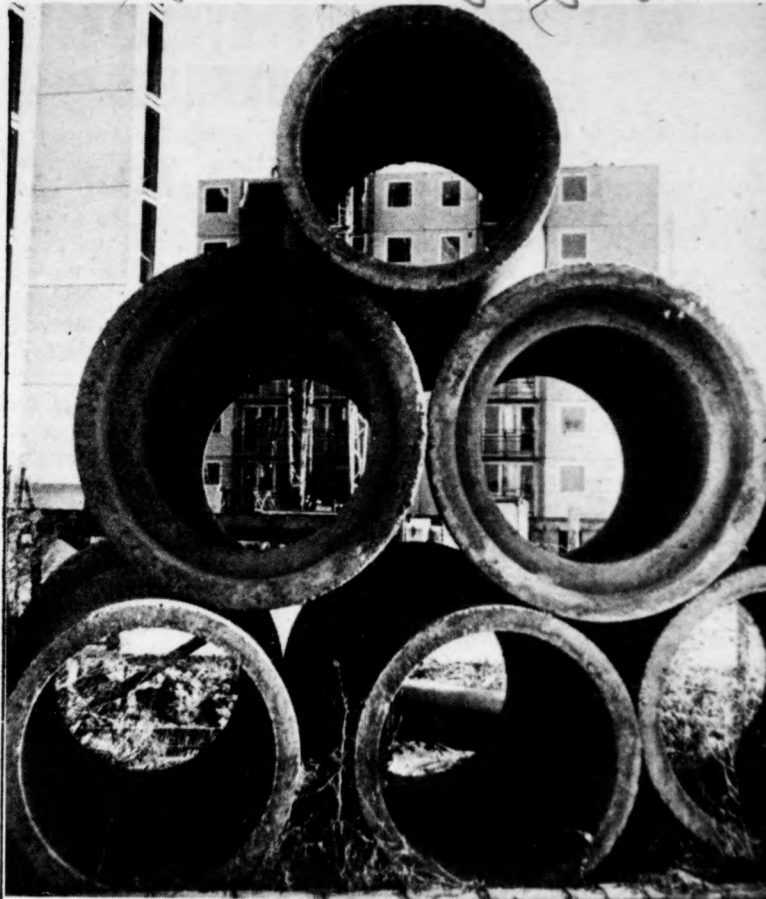
Beszámoló taggyűlések

Hagyomány immár a Magyar Szocialista Munkáspárt életében, hogy ilyenkor, az év vége felé a pártalapszervezetek beszámoló taggyűléseken csinálnak. Mérlegre teszik, hogy egy esztendő alatt mire jutottak a munkahely közéletének gazdagításában, a kollektíva előtt álló feladatok megvalósításában. Ilyenkor, november, december táján tehát beépülnek az üzemi, intézményi, szövetkezeti tanácskozási anyagok, kultúrtervek, étkezdek vagy nagyobb helyiségek, hogy ünnepi, de mégis munkajellegű tanácskozáson a kommunista kollektívák szembenézzenek saját magukkal, munkájukkal, eredményeikkel, gondjaikkal.

A felső pártszervek határozatait értelmében a kommunista kollektívák szövetkezését az idén a november 15. és december 15-e közötti időszakban kell elvégezni. A napközi ülések tehát már úgy fogunk elvégezni, hogy mindenki tisztában lesz vele, miben léptünk előre egy év alatt, s mik a legfontosabb tennivalóink a következő esztendőben az adott munkahelyen.

Az ez évi beszámoló taggyűléseknek az ad különös jelentőséget, hogy felidőzők közelünk a párt XII. kongresszusa határozatainak végrehajtásában. A mai napról kezdődő hónap során itt is, ott is felhangzó beszámoló tényei, adatai, részletei tehát végső soron a kongresszusi határozatok megvalósulását követik, bizonyítják, vagy abban az értelemben ösztönöznek erőfeszítésekre, hogy hol kell az erőket összpontosítani, hol kell még több ötletet, lehetőséget bevenni munkánkba, hogy a kongresszusi időszak végén elmondhassuk, teljesítettük mindazt, ami reánk várt.

A felhangzó beszámoló elkészítését megteremtették a legkisebb egységekben — a pártcsoportokban — végzett beszélgetései. Akkor kellett mindenkinek egyénileg is számot adnia pártmegbízatása teljesítéséről, elmondania a vállalat vagy szövetkezet egészét érintő észrevételeit, javaslatait. A javaslatok feljegyzésébe kerültek, s ezek egésze adta a vázát az alapszervezeti vezetőség beszámolóinak, amely immár határozati javaslattal is gazdagodva a beszámoló taggyűlés elé kerül, hogy a kollektíva megerősítése révén a cselekvés vezérfonalává válják. Az a közös cselekvés, amely a XII. kongresszus határozatainak megvalósulásához vezet.

A növekvő Tócskert

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat egyik legfontosabb építkezésén, a Tócskerten továbbra is fokozott ütemben végzi az új házak építését. A fokozatosan kialakuló lakótelep ezen a képen sajátos beállításban látható. (Fotó: Kőszeghy György)

Többen tanítanak, kevesebben képesítés nélkül

Hetven betöltetlen pedagógusállás, sok helyettesítés

Elkészült az idei tanév kezdés mérlege. Az oktatási igazgatóság szakemberei a megyében és országwide is nemrégiben összegezték a tapasztalatokat. Hazánk valamennyi vidékére jellemző megállapítás, hogy nő a pedagóguslétszám, de a nappali tagozatos képzés mindinkább közelíti a szükségletekhez, vagyis nem kell a képesítés nélkül katedrára álló fiatalok számát növelni. A szakképzetlenek aránya mégsem csökken országwide egységesen, a főváros általános iskoláiban például a nevelők 6,8 százaléka képesítés nélkül végzi munkáját. Ugyancsak e pálya sajátossága a további elnöcsés, illetve a fiatalodás.

Hajdú-Bihar alap- és középfokú oktatási intézményeiben hétezeröttszáz pedagógus dolgozik, a pályán levők 79,5 százaléka nő. A tanulók 55, a tanárok 35 százaléka 30 évesnél fiatalabb. A megye élen jár abban, hogy az elmúlt három évben határain belül csökkent leggyorsabban a képesítés nélküliek száma és aránya. 1980-ban 135 nevelő (az összlétszám 3,1 százaléka) dolgozott oklevél híján. Az idei tanévben 117-en vannak (2,7 százalék), de közülük ötvennyolcan — mert munka mellett tanulnak — egy éven belül már a képesítettek közé fognak tartozni.

A pedagógusellátottság egyik fő jellemzője megyénkben is a létszámnövekedés. Az általános iskolákban — ahol egy év alatt 66 837-ről 68 800-ra nőtt a tanulók száma — csaknem

százzal több nevelő dolgozik az idén, mint tavaly. Ezzel párhuzamosan lényegesen javult — és most már az országos átlagnál jobb — a szakos nevelők által tartott órák aránya. A tavalyi ötkére jellemző megállapítás, hogy viszont hetven állás maradt betöltetlen. A jelenség azzal is magyarázható, hogy az oktatási intézmények vezetői igyekeznek pótolni a szűles miatt távol levő pedagógusok munkáját, mintsem hogy szakképzetlen fiatal alkalmazásával a képesítés nélküliek számát növeljék.

MUNKÁSMOZGALOM DEBRECENBEN 1867—1948

Tudományos felolvasóülés

A IV. munkásmozgalmotörténeti hét keretében az idén az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának Oktatási Igazgatósága és a megyei munkásmozgalmotörténeti bizottság tudományos felolvasóülést rendez a téma iránt érdeklődő szakemberek, a párt-állami és tömegszervezeti vezetőknek, valamint a vezető propagandistáknak.

A Debrecenben november 19-én — csütörtökön — délután 13 órakor a Pártoktatási Igazgatóság nagytermében rendezendő tudományos felolvasóülés résztvevői e délután folyamán előadásokat hallanak a dualizmus kori debreceni munkásmozgalmról, a polgári demokratikus forradalom és a Tanácsköztársaság debreceni történetéről, a 20-as és a 30-as évek debreceni munkásmozgalmáról, valamint a debreceni munkásmozgalmotörténetéről a 11. világháború, illetve a népi demokratikus átalakulás időszakában.

K

DULÓNAPTÁR

Ével ezelőtt, 1831. é. n. — Georg Wilhelm Hegel, a legjelentősebb objektívista idealista Marx előtti filozófia dialektikus gondolkod-

armazása ellenére ifjúkészedett a francia eszméért, de a jakobinákat — mint általában a filiszteri polgárságot — retette, meg, szembe-ellenes történelmi erőt minden jelenséget lakulásán keresztül megvizsgálni. Mint alkalmazta: „Az újabb a hegel rendszer-teretése, amely az szeti, történelmi és got első ízben — és me — ábrázolja a fogvis állandó mozgásban, átalakulás-ésben levőnek, s iséri, hogy a belső mozgásban és fej-utassa”.

ozófiájában az alap- tendencia ellenére atái is voltak; így ör ismerte fel a tár- az objektív szükség- rvenyesülését.

GYELETES ERKESZTŐ

dú István
on: 12-144

nyerőszámai:

42, 43, 62

I MUZSIKA. „Az rincén” címmel a, Dénes István, a vonósnégyes és a közreműködő-lyzenei koncert rtk Béla születé-fordulója tiszte-ber 15-én 11 óra- Múzeum díster-

RÁTOK KÖRE. A nos kertbarátkör i foglalkozásán s és konténeres sztről hallgat- a kóri tagok és dők 18 órától a felődi Központ enben.

Megoldották a gyárban a nedves geszeres tartó- GEFORM nevű tartóított répa- honapig tárolha- s nélkül, és fel- az állatállomány ására.

TALÁLKOZÓ. Gyógyszergyár i bizottsága no- en, szombaton órától műsorral kismama-talál- a gyár Monti klubkönyvtára-

TERJESZTŐ megyei szerve-ldési általános központ novem-órától rendezi a terterjesztő hét- A nemzetközi kérdéseiről dr. tart előadást.

LÁS. A Magyar Caravanning ihari szervezete —29. között sítu-omániába, autó-eklődni novem- a klub ügyfél-ájában. Debre- u. 1/A.

nyfejtők mébe!

október 25-i szá-ent kereszterfe-egfejtése: Ruzs Y — Pár — Rózsa — Akrobaták — a — Az ellenfe-chnika — Guer- — Vak koldus. könyvtalványt s Frigyes Szoc. n. BIOGAL, prof-ai István, Debre- . 11.; Pécsi Mi- Tanácsköztárs-9; Polgár Dániel, as Mann u. 29.; rgy. Debrecen, útja 43. V. em.; zsné, Debrecen, . 3.; Németh Vil- s. Iskola u. 1.; szapályi, Bartók Hélané, Hajdú- u. 2-4. C/11; olgár, Kiss Ernő

ség: Debrecen, 12-144 — felelős- vtre 400 forint —

MEGKEZDŐDÖTT A FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZETEK IX. KONGRESSZUSA

(Folytatás az 1. oldalról)

csak részben sikerült minden piacon jövedelmezően értékesíthető áru gyártására átállítani a korábban más cikkek vesztésében termelő műhelyeket, üzemeket.

A külkereskedelmi munkából is nagyobb részt vállaltak a szövetkezeti vállalatok, szervek. Hagyományos exportcikkek mellett — például a friss és tartósított zöldség, gyümölcs, a libamáj, a galamb — újabb kis esz-közigényű, de jól eladható termékeket gyártanak külföldi értékesítésre; bőrdíszművet, ételízesítőket, lakberendezési dísz tárgyakat, fátömegeket stb. A szövetkezeti árucseréje szintén fejlődött; a nemzetközi árucseréje, valamint a kishatármenti forgalom keretében mintegy 7 milliárd forint értékű árut hoztak be, illetve cseréltek a szövetkezetek szocialista országokból.

A szövetkezetek gazdasági tevékenységének tapasztalatait összegezve felhívta a figyelmet arra, a továbbiakban a piaci igényeknek még erőteljesebben kell vezérelniük a termelői szándékait. Még nagyobb befolyással kell lenni az áru „szülőhelyére”, az ipari és mezőgazdasági üzemek munkahelyeire, törekedve a termelési és az értékesítési lánc együttes hatékonyságának javítására és a kölcsönös érdekesség elmélyítésére. Eppen emiatt a mainál lényegesen magasabb szintre kell emelni a piacfeltáró munkát, és gyorsabban kell továbbítani a piaci információkat a termelőkhoz.

A vitában felszólalt Lázár György, aki tolmácsolta a Központi Bizottság és a kormány üdvözlését, majd arról szólt, hogy a fogyasztási szövetkezetek IX. kongresszusa az egész magyar szövetkezeti mozgalom fontos eseménye. A fogyasztási szövetkezetek alapvető szerepe töltöttek be a lakosság áruellátásában, a szolgáltatási igények kielé-

gítésében, a háztáji termelés szervezésében és támogatásában, a mezőgazdasági termékelvadászás és —értékesítés lebonyolításában, az új otthonok megteremtésében és az export-árualakok előállításában. Fontos szerepet töltenek be a településfejlesztésben, a szemlélet és az életmód formálásában, és a közművelődés terén is. A szövetkezeti mozgalom mély gyökereket eresztett társadalmunkban, segíti a szocialista demokrácia kiteljesedését szolgáló törekvéseket, a szövetkezeti gazdaság pedig — mint a szocialista tulajdon egyik formája — fontos tényezője a népgazdasági tervek megvalósításának.

Lázár György rámutatott: belső politikai viszonyaink továbbra is kedvező feltételeket nyújtanak a szocialista építőmunkához. A tapasztalatok szerint határozottabban vált a törekvés a hatékony gazdálkodásra, és további eredményeket mutathatunk fel a népgazdaság egységességének javításában: a nehéz külső viszonyok ellenére sikerült növelni az exportot. Vannak azonban olyan tényezők, amelyek nehezítik az előrehaladást, megmutatják az előrehaladást, megmutatják a feszült nemzetközi helyzet hátrányos következményeit, a többi között az, hogy a tőkés piacokon nőtt a protekcionizmus. Ehhez járult még, hogy a tőkés gazdaság pangása miatt rosszabbodtak a piaci feltételek, ami több hazai iparágban kedvezőtlenül érezteti hatását.

Lázár György hangoztatta: mindazokat az ajánlásokat és javaslatokat, amelyek a kongresszuson is elhangzottak, a kormányzati szervek gondosan mérlelik majd és azon lesznek, hogy a reális lehetőségek keretei között megvalósítsák azokat.

A fogyasztási szövetkezetek fontos és jó ügyet szolgálnak, amikor felkarolják

és segítik valóra váltani az embereknek a jobb életet, igénylő természetes szándékát és ezt szocialista módokon saját munkájukkal akarják elérni úgy, hogy az egyben a nagyobb közönség, az egész társadalom javát szolgálja — mondotta befejezősül.

A vitában felszólalók egybehangzóan elmondták, hogy a kis települések ellátását sok tekintetben sikerült javítani. Javasolták, hogy egyes területeken hozzanak létre vegyes profilú kitelepített raktárakat, amelyek tartós fogyasztási cikkek is árusíthatnának tovább javítva ezzel az ellátást. Beváltak a mozgó ABC-boltok, ezekből azonban többre lenne szükség. Kifejtették, hogy a szövetkezeti mozgalom a városokban megerősödött, a gyárkapukon belül is forgalmaznak gyakran árengedménnyel.

Az ipari és kereskedelmi szolgáltatások bővítését is szolgálják az új jogszabályok, amelyek azonban tartalmaznak bürokratikus elemeket és akadályozzák a folyamatot, zavartalan munkát. A felszólalók a vitában hangoztatták azt is, hogy még mindig bonyolult az ipari árak szabályozása, ami különösen a kisebb üzemek felelőseinek adminisztrációját járja. A bedolgozott rendszerben is kínálkoznak további lehetőségek, ez a munkaerőforrás azonban csak akkor válik még hozzáférhetőbbé, ha a foglalkoztatás köztöttegein lazítanak. Az ipari tevékenység bár fejlődött, az elmúlt időszakban kiütöközött néhány foglalkozás, az is, a gyártók nem élnek eléggé a kooperáció lehetőségével. Szóltak arról, hogy javult az együttműködés tanácsok és a szövetkezeti lakásépítők között.

A kongresszus vasárnap folytatja munkáját. (MTI)

Feszültség Közép-Amerika körül

Illusztris levélírója lehelte a héten a The Washington Postnak. Fidel Castro ragadott tollat, és személyesen cefolta meg azt a ragalomhadjáratot, amely az amerikai tömegkommunikációs eszközöket elöntötte. Visszaautasította azokat a hazug állításokat, miszerint „Kuba keze” lenne a salvadori hazafiak küzdelmének hátterében, kubai alakulatok harcolnának a közép-amerikai országban, kubaiak robbantották volna fel az Aranyhidat, Salvador közlekedési fő útjait. Az amerikai lapokban egyébként még olyan hírek is megjelentek, hogy Vietnamból jelentős mennyiségű hadianyag érkezett, többek között repülőgépek is. Az amerikai propaganda ugyanis „keleti fegyvereket” keresett a salvadori gerillák arsenáljában, és amikor csak a juntától szármányolt amerikai fegyverekre bukkantak, kitálták és kitálták a vietnami változatot, hogy ezek a fegyverek a saigoni rezsim örökségéből valók...

Kétségtelenül fokozódik a lélektani, politikai és a karibi vizeken végrehajtott amerikai hadgyakorlatokkal a katonai nyomás a térség haladó államai ellen. Ezért rendelkeztek el népi védelmi mozgósítást Kubában és Nicaraguában, s világszerte leleplezik, visszautasítják Washington lépéseit. Nő a nemzetközi szolidaritás, nemrégben a szocialista országok testvérpártjai fogalmaztak meg nyilatkozatot.

—i—n

Közös Piac — Lengyelország

VARSÓ (MTI). Lengyelország az elmúlt időszakban 320 millió dollár értékben vásárolt a Közös Piacból élelmiszereket, így vaját, gabonakészítményeket, rizst, húst és ételajat. Mint Tadeusz Nestrowicz külkereskedelmi miniszter a PAP hírügynökségnek adott nyilatkozatában elmondta, a Közös Piac a világgiaic áránál 15 százalékkal olcsóbban adta el ezeket a cikkeket; a cukor esetében a kedvezmény 10 százalékos volt.

A szeptemberben létrejött megállapodás szerint az idei év negyedik és a jövő év első negyedében országa 600 ezer tonna gabonát, húsz ezer tonna rizst, 50 ezer tonna húst, 30 ezer tonna vaját és ugyancsak 30 ezer tonna citrusféléket vásárol a nyugat-európai gazdasági közösségtől. Lengyel részről szerettek volna repcét és zsírt is behozni, ezt azonban a Közös Piac nem tudta biztosítani.

Kuba védelmében

Az amerikai imperializmus agresszív körei újabb rágalomhadjáratot indítottak a kubai forradalom ellen; s erre az ürügyet ezúttal a kubai katonai tanácsadók állítólagos salvadori jelenléte szolgáltatja — hangoztatja a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség irodájának szombaton közzétett nyilatkozata.

Ez a rágalom újabb kísérlet arra, hogy az amerikai kormányzat igazolja ellenőrizhetetlen fegyverkezési versenyt. Mindez része annak az amerikai politikának, hogy nyomást gyakoroljanak a latin-amerikai népekre, illetve beavatkozzanak Kuba és Nicaragua belügyeibe. A helyzetet súlyos-

bitja — hangsúlyozza egyebek között a nyilatkozat — hogy a kampányt az amerikai imperialisták katonai jellegű intézkedései kísérik, amelyek Kuba elleni provokációk formájában jelentkeznek.

A Demokratikus Ifjúsági Világszövetség, a világ haladó ifjúsága elítéli ezeket a veszélyes imperialista manővereket, s támogatja Kuba függetlenségének megvédését, a kubai forradalmat. A DIVSZ-nyilatkozat végzetül felhívja a világ ifjúságát, baráti és tagszervezeteit, hogy minden eszközzel fejlessék ki szolidaritásukat a kubai forradalommal, Kuba népével és ifjúságával. (MTI)

Befejeződött a Nemzetközi Vöröskereszt tanácskozása

MANILA

A Fülöp-szigetek fővárosában szombaton befejezte munkáját a Nemzetközi Vöröskereszt egyhetes tanácskozása. A küldöttek számos határozatot hagytak jóvá, amelyek — a tagság többségének törekvéseivel egyetértésben — a mozgalom humanitárius célkitűzéseit tükrözik.

A záróülés résztvevői többségi szavazással hagyták jóvá azt a dokumentumot, amely elítéli a megszállt

arab területeken folytatott izraeli politikát. (Izrael nem tartja tiszteltben az általa elfoglalt területeken a polgári lakosság védelmére vonatkozó genfi egyezmény előírásait.)

A tanácskozás felszólított a különösen pusztító jellegű hagyományos fegyverek fokozottabb ellenőrzésére.

A Vöröskereszt következő világkonferenciáját — az ülésen elfogadott döntés értelmében — 1986-ban Genfben tartják.

Röviden a nagyvilágból

BUKAREST (MTI). A Duna-delta körzetében fekvő Tulcea városát pnteken a Marcell-skála szerinti 6-7 fokozatú földrengés rázta meg. A rengéseket egész Kelet-Romániában érezték, magában a fővárosban is. Az Agerpres jelentése szerint a földrengés következtében néhány lakóház megrsült.

LONDON (AP). Szombaton hajnalban nagy erejű pokolgép robbant Sir Michael Havers brit főállamügyész London környéki házában. Az anyagi kár jelentős, de személyi sérülés nem történt, mert a ház üres volt. A merényletet a felelősséget az Ir Köztársasági Hadsereg (IRA) ideiglenes szárnya elnevezésű szélsőséges szervezet vállalta magára.

KOPPENHÁGA (DPA). Dániában december 8-án előrehozott parlamenti választásokat tartanak, miután az Anker Jørgensen vezette szocialdemokrata kisebbségi kormány a dán gazdaság bajaira gyógyírként szánt pénzügyi reformtervet csütörtökön vereséget szenvedett a Folketingben. A kormányt támogató három kis polgári párt ugyanis a szavazásnál áttált az ellenzék oldalára.

KHARTOUM (AFP). Gaafar Nimeri szudáni elnök szombaton az Egyesült Államokba utazott. A washingtoni Walter Reeds nevű katonai kórházban orvosi rutinellenőrzésnek veti magát alá.

MOSZKVA (TASZSZ). Sah Muhammed Doszt, az Afgán Demokratikus Köztársaság külügyminisztere útnan New York felé pénteken és szombaton Moszkvában tartózkodott.

RÓMA (AFP). Négy vagy öt fegyveres terrorista pénteken este megtámadott Rómában két őrszemet, akik egy tengerészszázárnya előtt szolgálatot teljesítettek. A támadók leütötték az őrszem elrabolták géppisztolyukat, és lopott autón elmenekültek. A rendőrség szerint valószínűleg valamely szélsőséges politikai szervezet tagjai követték el az akciót.

NYUGAT-BERLIN (AFP). Harminc rendőr sebesült meg szombatra virradó éjjel egy nyugat-berlini összecsapásban, amelyet több száz, a lakáshelyzet miatt tiltakozó fiatalal vívott a rendőrség.

PÁRIZS (TASZSZ). Pénteken a Földközi-tenger nyugati részén és a Tirrén-tengeren le d'Or—81 fedőnévvel hadgyakorlat kezdődött. A hadgyakorlaton az Egyesült Államok, Nagy-Britannia, az NSZK, Franciaország, Olaszország, Görögország és Spanyolország haditengerészetének 25 hajója vesz részt. A manőverek légi támogatását a francia és a nyugatnémet légierő gépei biztosítják. A hadgyakorlat november 27-én ér véget.

OTTAWA (TASZSZ). Kanada a következő öt évben csaknem 40 milliárd dollárt költ katonai célokra. A katonai költségkereteket törvénytervezet tartalmazza, amelyet a kormány a parlament elé terjesztett. Ugyanakkor az infláció megfékezésének ürügyével a kormány az egészségügyi és oktatási költségek jelentős megnyirbálását tervezi.

PEKING (MTI). Jang Töcsének, a hadsereg vezérkari főnökének vezetésével hivatalos, baráti látogatásra künt katonai küldöttség utazott Pakisztánba.

Napjainkban folyó területi gazdasági szerződéses megállapodásokról, de vannak a kistermelők összes terméke mintegy 60 nnyi, mint amilyen élelmiszer kivételével minden évenként minőségben, vaj

Szolid jö

Természetesen csupán a kisgazdák nemzeti gazdasági ökonomiai összani, hanem szazal is, hogy ezgi forma igenek számára kizárólagosan jövedelemkiegés. Egyrészt kisgazdaságok háztartásához miszer egy rész kiadásait cs rész egyre tö is termelnek, szik a kisgazd melő szerepe. látni, hogy a mottevvő hányaszínvonal mel a kisgazdaság jövedelemből (mozni), a költ nálati cikkek csi, bútor stb.

A mindennan azonban arra, hogy a közele sen a városi k túlozza a mezo termelésből sz delmek nagysá mol kellően a lyen energiák, beri erősfizté meg a „busásr delmek mögöt pluszjövdelem pluszmunkát gyelman kívül

A tények ellentmondana vedelmek tévt Központi Stati vizsgálati ere értelműen biz a kisgazdaság munka, ha a idő-ráfördítást eredménnyel. E gos jövedele egybe, egyrészt melékenységű, üzemi kereset jelentősen elm

Az, hogy a termelési erd munkaidővel n százalékkal mint a nagyü függ a kis részt vevő mé gább fizikai é jesítőképeségé felhasznált n állapotával. Ez sal van a kis végezt munká ségére. A KŠ szerint a kis végezt munka lagosan még i setet sem biz az itt végezt é ra jutó 16 Ft-ó tékből átlagos vedelem szárm azután az a k hogy a fiatal é zett munkaerő kereseti lehető vonzó.

Hosszúr dolo

Mi is jellem zánkban a kist lyen árat is fiz lö azért a amely a ki származik? E kérdés szo gálátát célszerű oldaláról megkér interjúk és az vizsgálatok ad nik, hogy a falu idejének és ere mő részét ma i vékenység fog

Oszták-magyar kapcsolatok

3 Tovább lépés: a kooperáció

Újságíróknak ritkán kijáró megítélésben volt részem az elektronikus mérőműszereket gyártó bécsi Goerz cégnél: a központi üzemépület bejáratánál elhelyezett hirdetőtáblán név szerint köszöntöttek. Több volt ez pusztá udvariasságnál: a kedves fogadtatás a magyar „hírvivőnek” szólt, jelezve, hogy ez a cég is sokra becsüli a magyar kooperációs partnerekkel létesített és a jövőben létesítendő kapcsolatokat. Ezen át a MOM-mal dolgoztak együtt, 1975 óta a Ganz Villamosság Művekkel tartanak fenn kooperációs kapcsolatokat.

A bécsi Goerz Elektro GmbH csak egy azok közül, amelyek évek alatt tartós és megbízható kapcsolatot építettek ki a magyar vállalatokkal. Magyar és osz-

rák szakemberek egyaránt a kooperációs tevékenység további bővítésében látják a gazdasági együttműködés szélesítésének biztos alapjait. Jelenleg több mint száz kooperációs szerződés van érvényben a két ország között — nagy részük az utóbbi tíz évben jött létre. Így a fejlett tőkés államok közül az NSZK után Ausztria a második legnagyobb kooperációs partnerünk, Ausztria pedig a szocialista országok közül hazánkkal tartja fenn legtöbb ilyen jellegű kapcsolatát. Ennek oka a földrajzi közelségnél sokkal szélesebb: mi elismerjük a fejlett osztrák iparral kiépített kapcsolatok jótékony hatását saját technikai fejlődésünkre: osztrák partnereink dicsérik megbízhatóságunkat, a magyar vállalkozási kedv erő-

sődését, ami különösen a harmadik országok piacaira való termelés szempontjából nélkülözhetetlen. És ami még nagyon fontos; a kooperációs kapcsolatokban a termékszerkezetet illetően se lehet kifogásolnivalónk: csaknem felük a gépgyártásban jött létre, 30 százalékát a kémiai ipar és a gyógyszergyártás területén létrejött megállapodások teszik ki.

A tovább lépés lehetőségeiről a kereskedelmi minisztériumban dr. Josef Tschach, a Szövetségi Kamrában Karl Albert Deuring, a Goerz-cégnél Reinhard Hell és Julius Polsterer szinte egybehangzóan azt mondták: a világgazdaság eluralkodó gondok egyrészt sürgetik a két ország vállalatainak mind szélesebb együttműködését:

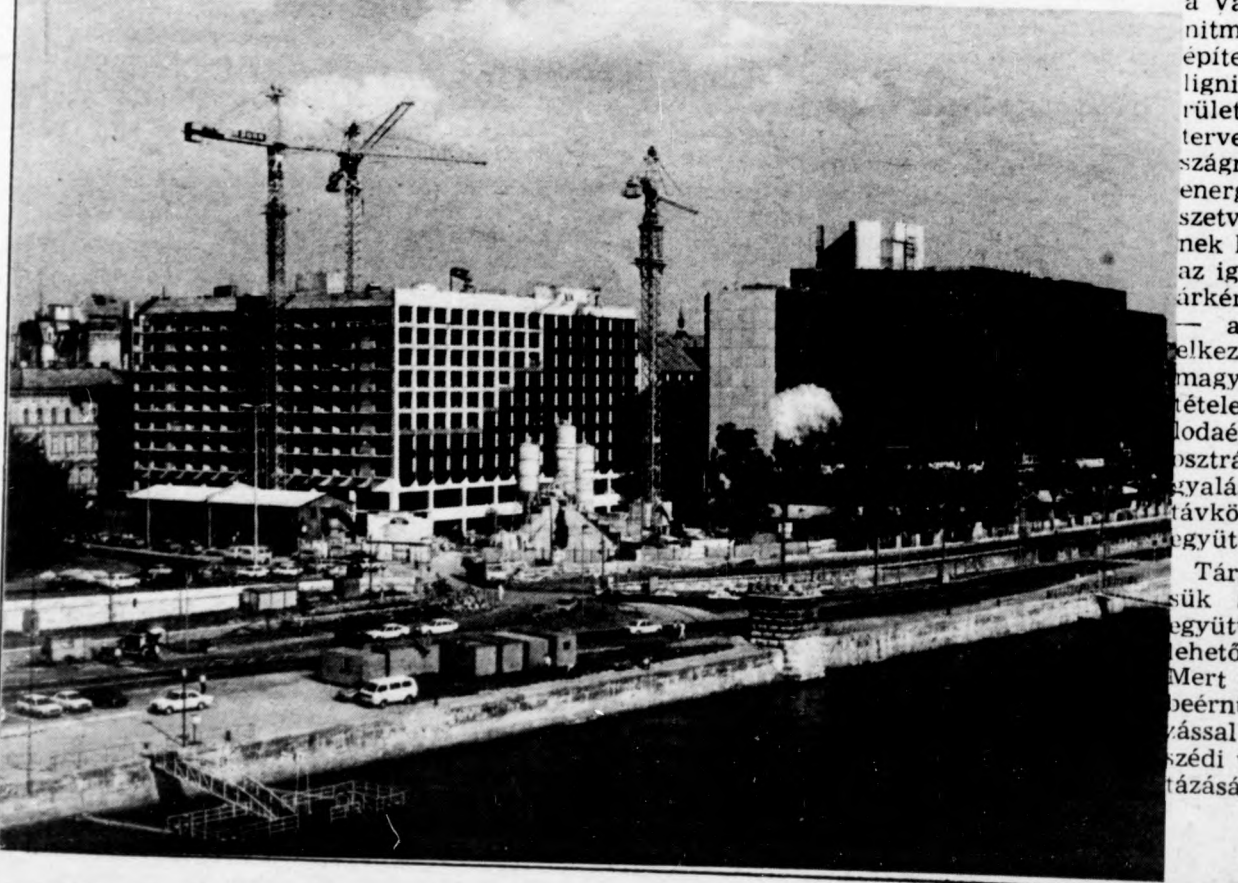
másrészt meg is nehezítik a konkrét megállapodások létrehozását. Olyan kooperáció kiépítését kellene szorgalmazni (a gépgyártásban, az elektronikában, a kémiai anyagok és gyógyszer gyártásában, a hirtadás- és számítástechnikai iparban) amelyeknek termékei harmadik ország piacain is megállják a helyüket. (A Goerz Elektro GmbH termékeinek 90 százaléka szállítja exportra.) Fontos kérdés a minőség! Bár a magyar partnerek munkájáról mindenki elismerően nyilatkozott, ugyanakkor hangsúlyozták is: éppen a kooperációs együttműködések szempontjából szöiba jöhető területeken igen nehéz a verseny, számolni kell az iparilag fejlett országok technikai „kihívásával”. Sok szakértő úgy látja, hogy a kis- és középzüemek kooperációi lehetnek a legelőtérképesebbek, a nagy cégek háttérparát alkotva, illetve felderítve és kihasználva minden olyan részterület igényeit, amit a „nagyok” figyelme elkerül.

Igéretek üzletnek látszik a Vas megyei, toronyi lig-nitmező fűtőenergiájára építendő erőmű. A magyar lignittel fűtendő, osztrák területre tervezett erőmű a tervek szerint mindkét országnak szállítana villamos energiát. Az osztrák természetvédelmi szakembereknek kell még kimondaniuk az igent, hogy — a hitel- és árkérdések tisztázása után — a tervek megvalósítása megkezdődhesen. Miközben a magyar idegenforgalom fellételeinek javításában szállodaépítéssel segítenek osztrák szomszédaink, tárgyalások folynak a postai, távközlési rendszereink együttes korszerűsítéséről.

Tárgyalunk, tehát kereszük a kölcsönösen előnyös együttműködés új meg új lehetőségeit, megoldásait. Mert úgy igaz: nem szabad beérnünk a közös fáradozással kialakított jószomszédi viszony pusztá nyugtázásával.

(Vége)

F. Fábán Ferenc

2 HAJDÚ-BIHARI NAPLO — 1981. NOVEMBER 15.

ország

emberben létrejött... és a jövő év... 600... 50 ezer tonna... 0 ezer tonna...

en

gysúllyozza egye... nyilatkozat... katonai... kedesei kísérik...

ratikus Ifjúsági... a világ hala... títeli ezeket a... rialista manő...ogatja Kuba... nek megvéde...rradalmat.

nyilatkozat vége... a világ ifjúsá...tagszervezeit...eszközöl fel...lidaritásukat a...lommel, Kuba... ifjúságával.

etközi ozása

ken folytatott... kát, (Izrael... teletben az... területeken a... g védelmére... egyezmény

s felszólított a... zító jellegű... egyverek fo...örzésére.

szt következő... ájt — az... t döntés ér...86-ban Genf-

jból

Negy vagy... rorista pén...ámadott Ró...zetet, akik...szárnya elő...tettek. A...k az örököt...szolyukat, és...tmenekültek...tint valószí...szélsőséges...et tagjai kö...ót.

LIN (AFP).... sebesült...virradó éj...erlini össze...lyet több...lyzet miatt...vívott a

(SZ). Pénte...enger nyu...Tirren-ten...31 fedőnév...kezdődött...n az Egye...gy-Britan...Franciaor...Görögor...szág hadi...hajója...övegek légi...ncia és a...erő gépei...gyakorlat...véget.

(SZ). Ka...öt évben...rd dollár...a. A kató...ket tör...rtalmazza...y a parla...t. Ugyan...megtéke...a kor...gyi és ok...jelentős...vezi.

Jang Tö...vezérka...sével hi...atásra ki...ség uta...

Évenként kétmilliárd óra

A HÁZTÁJI TERMELÉS ÉS A SZABAD IDŐ

Napjainkban teljes joggal esik szó a kisgazdaságokban folyó termelésről. Az érdeklődés azonban elsősorban gazdasági szempontú. Nem vitás, hogy a kisgazdaságokban végzett termelés anyagi jelentősége mind társadalmi, mind egyéni szempontból szinte felbecsülhetetlen. A mezőgazdasági összes termelésnek általában a harmadát, de vannak évek, amikor még nagyobb hányadát a kistermelők állítják elő. A kistermelők mezőgazdasági összes termékének értéke az elmúlt évek átlagában mintegy 60 milliárd forint volt, hozzávetőlegesen annyit, mint amennyi nemzetgazdaságunk mezőgazdasági és élelmiszer kivitele. Gazdasági életünkben ebben a szektorban óriási munkamennyiség realizálódik, hiszen évenként mintegy 2,3 milliárd óra hasznosul a kisgazdaságokban, vagyis több, mint a nagygazdaságokban.

Szolid jövedelem

Természetesen nem elég csupán a kisgazdaságokban a nemzetgazdaságra vonatkozó ökonomiai összefüggéseit látni, hanem számolni kell azal is, hogy ez a tevékenység forma igen széles népréteg számára — falun szinte kizárólagosan — az egyetlen jövedelemkiegészítő lehetőség. Egyrészt azzal, hogy a kisgazdaságok megtermelik a háztartáshoz szükséges élelmiszer egy részét, és ezzel kiadásaikat csökkentik. Másrészt egyre többen eladásra is termelnek, vagyis növekszik a kisgazdaságok áruterhelő szerepe. Világosan kell látni, hogy a lakosság számottevő hányada (a mai bérszínvonal mellett elsősorban a kisgazdaságokból származó jövedelemből képes felhalmozni), a költségesebb használati cikkek (lakás, gépkocsi, bútor stb.) elérésére.

A mindennapi tapasztalat azonban arra figyelmeztet, hogy a közvélemény, különösen a városi közvélemény eltúlozza a mezőgazdasági kistermelésből származó jövedelmek nagyságát. Nem számol kellően azzal, hogy milyen energiák, mekkora emberi erőfeszítések húzódnak meg a „busásnak” hitt jövedelmek mögött. Vagyis a pluszjövédelmet teremtő pluszmunkát gyakran figyelmen kívül hagyják. A tények egyébként is ellentmondanak a busás jövedelmek tévhitének. A Központi Statisztikai Hivatali vizsgálati eredményei egyértelműen bizonyítják, hogy a kisgazdaságokban végzett munka, ha a teljes munkaidő-ráfordítást az elérhető eredménnyel, illetve az átlagos jövedelemmel vetjük egybe, egyrészt kisebb termelékenységű, másrészt az üzemi keresetek szintjétől jelentősen elmarad.

Az, hogy a kisgazdaságok termelési eredményei azonos munkaidővel mérve 20–25 százalékkal alacsonyabbak, mint a nagyüzemeké, összefügg a kisgazdaságokban részt vevő munkaerő gyengébb fizikai és szellemi teljesítőképességével és az ott felhasznált munkaeszközök állapotával. Ez viszont hatással van a kisgazdaságokban végzett munka jövedelmezőségére. A KSH számításai szerint a kisgazdaságokban végzett munka jövedelme átlagosan még 10 Ft órakeresetet sem biztosít, ugyanis az itt végzett egy munkaóra júli 16 Ft-os termelési értékűből átlagosan kb. 9 Ft jövedelem származik. Ennek azután az a következménye, hogy a fiatal és a szakképzett munkaerő részére ez a kereseti lehetőség nem elég vonzó.

Hosszúra nyúlt dologidő

Mi is jellemzi ma háztartásban a kistermelést, milyen árat is fizet a kistermelő azért a jövedelemért, amely a kisgazdaságából származik? E kérdés szociológiai vizsgálatát célszerű a szabad idő oldaláról megközelíteni. Az interjúk és az időmérleg-vizsgálatok adataiból kitűnik, hogy a falusi lakosság idejének és erejének túlnyomó részét ma is a termelőtevékenység fogyasztja el,

olyan mértékben, hogy kevés ideje marad pihenésre, szórakozásra és művelődésre. Az általunk vizsgált közösségekben az emberek napi tiszta szabad ideje általában egymásfél óra között volt, vagyis az alapvető tevékenységen kívüli idejük döntő többségét különféle módon és különféle okokból munkára fordították. Ezek a munkák jellegüket tekintve általában két nagy csoportra oszthatók. Egyrészt a kisgazdaságokban végzett termelőtevékenységre, amit a megkérdezettek 90 százaléka folytat, és amely napi átlagban 3 órát vesz igénybe, másrészt a házkörüli „egyéb” teendőkre (ez meglehetősen sokrétű, ide sorolható a nők háztartási munkája is), ami átlagosan napi 2 órát jelent. Az ún. biológiai szükségletek kielégítésére (étkezés, tisztálkodás, stb.) másfél óra jut. Az aktív dolgozók nagyobbik része utazással naponta átlagosan 1 órát tölt el. (Függetlenül attól, hogy üzemben, vagy pedig a tsz-bei dolgozik-e.) A vizsgált falvakban a felnőt看 lakosság átlagban napi 7 órát alszik.

Nem hagyható azonban figyelmen kívül az a tényező, hogy az időfelhasználás általános tendenciái mögött számottevő egyenlőtlenség húzódik meg. Hiszen a részletek megvizsgálata azt igazolja, hogy falun a legerőteljesebb a munkatempó a középgenerációnál, még pontosabban a 30 év feletti aktív keresőknel. Különösen elgondolkodtató a helyzet a mezőgazdasági dolgozók esetében. Ők ugyanis a mezőgazdasági csúcsmunkák idején napi 12–13 órát is dolgoznak a tsz-ben, és utána folytatják a munkát a saját gazdaságukban. Minthogy azonban a kisgazdaságokban is ilyenkor van a legtovább tennivaló, így napfelkeltétől sötétedésig kénytelenek dolgozni, gyakran a vasárnapokon is. Az üzembe járók a mezőgazdasági csúcsmunkák idején, ha tudják, elkerülik a vállalatnál a túlórázást, és így több idejük marad a kisgazdaságra. Ebből a szempontból előnyösebb a helyzetük mint a tsz-ben dolgozóknak.

Mindenesetre tény, hogy a mezőgazdasági csúcsmunkák idején a szóban forgó korosztály túlnyomó többségének életritmusát napjainkban is a napfelkelte és a napnyugta határozza meg; e két időpont között szinte kizárólag a munkára koncentrálnak. Az időfelhasználás szerkezetét figyelembe véve megállapítható, hogy ebben a vonatkozásban tovább él a paraszti társadalom egy lényeges hagyományos eleme, ennek számos következményével együtt.

Generációs eltérések

A kedvezőtlen körülményekhez képest még az is hozzájárul, hogy ma a kisgazdaságok többsége technikaiilag rosszul felszerelt, ezért nagymértékben pazarolja az emberi energiát és az időt.

A fiatalabb nemzedék lakozása a paraszti életforma ellen szembetűnően nyilvánul meg a több szabad időért folytatott alkujában is. Ez kifejeződik egyrészt abban, hogy szakmát tanulnak, mindenképp ipari szakmát, igyekeznek városban elh-

yezkedni, sőt ha tehetik, lakni is oda mennek; Másrészt, amíg odahaza vannak, addig is elkövetnek mindent annak érdekében, hogy minél kevesebbet vegyék őket igénybe a kisgazdaságokban. Tény, hogy az idősebb és a fiatalabb generáció elég eltérő módon vélekedik a „hivataltos” munkán kívüli idő felhasználásának módjáról. Az interjúkban és a kötetlen beszélgetésekben az idősebbek (gyakran a szülők) vádlóan nyilatkoznak arról, hogy a fiatalok (gyermekük) nem akarnak részt venni a kisgazdaságok munkájában.

Valójában mind a két félnek igaza van. Hiszen az idősebb generáció, vagyis a szülők többsége azért vállalja a túlhajtott munkatempót, hogy gyermekei számára jobb indulási esélyt biztosíthasson. Tény, hogy a szülők többsége jelentős mértékben támogatja anyagiakkal a gyermekeit, lakás- és gépkocsi-vásárlásban. Ismételt hangsúlyozni kell, hogy az a felhalmozás, amelyből a szülő gyermekeit támogatni tudják, nem a főállásból származik, hanem abból a pluszból elsősorban, amelyet a kisgazdaság jövedelméből nyújt, és amelybe beépül idejük és energiájuk jelentős hányada. Viszont a fiatalok jogát sem lehet elvitatni attól a törekvéstől, hogy igyekeznek minél több szabad idővel rendelkezni, hiszen a szórakozás és a társas élet iránti igény ebben az életkorban a legerősebb. Persze olyan ellentétnek tűnik ez, amelyet belátható időn belül nemigen lehet feloldani.

A vizsgálati tapasztalatok azt mutatják, hogy azok a fiatal emberek, akik falun maradnak, családalapítás után folytatják ugyanazt az életmódot, amit az előtűnik járó generációk. De az alapvető ok nem a megszokás, a tudati elmaradottság — mint ezt gyakran megfogalmazazzák a városiakok közül szép számmal —, hanem mindenképp az, hogy ők is belekerülnek a létviszonyok hasonló szorításába, mint szüleik. Így azután ők is kénytelenek ugyanígy szervezni életüket, az idogazdálkodást illetően is. Az életvitelben tapasztalható hasonló-ságokat és eltéréseket a generációk és az egyes foglalkozási csoportok között mindenekelőtt a strukturális viszonyokban, a gazdasági-társadalmi feltételek adott rendszerében kell keresni, és nem az ettől elvonatkoztatott tudati tartományban.

M. L.

Építési napló

Bontják a Tócsóskertet

A Tócsóskertet kettévágták. A déli oldalon születőben az új, magasodnak az emeletes házak, a toronydaru urálja a környéket — ám az északon a pusztítás készíti elő a terepet a házépítő gépeknek. Pusztul a ház — ha régi, ha új, ha komfortos és téglából van, ha vályog és omladozó — pusztul a kert is — akár dudvától éktelenkedik a föld, akár termő gyümölcsfák díszítik. A lakótelep ára: a nemzeti vagyon alig mérhető töredéke, s a még ennyire sem mérhető, de annál értékesebb valami — az ott élő emberek évtizedes keze munkája.

1.

A nappal csak szomorú környék sötétedés után félelmetessé válik. A házak többsége lakatlan, sokat már félig-meddig elbontottak, fény csak itt-ott pislákol az ablakból.

— Este kimenni nem ajánlatos — mondja az utolsó maradó egyiké, amikor a szanált városrész viszonyairól érdeklődöm egy kerítés mellett. Folytatódik a panasz: — Nem akarok ítéletet mondani senkiről, de azok között, akik itt napszámban bontanak, akadnak kétes egyének is. Az udvaron hagyni csak azt szabad, amire az embernek már nincs szüksége.

Járom az utcákat — mintha háború után kép tárulna elém. Néhol téglakupacok jelzik az egykori ház helyét; másutt félig lerombolt, szétszedett épületek — romok — között mozognak néhányan; megint másutt a zárt kapuk, a lehúzott redőnyök mögött már csak gazdájukat vesztett, üres szobák ásitának. Ahol élnek még családok, szorongásban töltik napjaikat. Tartanak a jövőtől, a kényszerűen választott új környezettől, félnek az egyre néptelenebb utcáktól, félnek a tolvajoktól, a lányokat, asszonyokat leszlőtől.

Éz ma Tócsóskertnek az a része, ahol még nem zúgnak a toronydaruk.

2.

Találomra csöngetek be egy kapun, amely még nem veszítette el funkcióját, s nem vált bontási anyagot. Nem keresek tipikus szanálási történetet, a véletlenül bizom magam. Ők, ott a kapu mögött, hogyan érzik magukat?

Nem jól, ez kiderül az első mondatok után. Abból, hogy vitájuk van a hivatallal, most épp a fellebbezésre várnak választ, s abból, hogy nem akarják látni nevüket az újságban. „Nem kell azt tudni munkatársnak, ismerősnek, hogy mibe kerülünk” — magyarázza névtelenségük okát a férfi.

Több mint húsz esztendeje kezdődött a történet. A Hortobágy széléről Debrecenbe költözött a család, s akkor még olcsón megvették a 260 négyszögölnyi parlag földet a Tócsóskertben. A lányát magával hozta édesanyja pénze elég volt a telekre, de nem volt már elég a házépítésre. Mert a lány férjhez ment éppen, az OTP-t hívták segítségül: a fiatalok nevére vették fel az építési kölcsönt.

Épült a ház — a fiatalok munkája és pénze gyarapította napról napra az épületet s a kertet. Tizenöt év kellett hozzá — hetvenötben még engedélyt kaptak egy toldásra —, hogy elkészüljön a komfortos, háromszobás, kényelmes otthon, hogy szép

gyümölcsfák, szőlőtőkék, közműteberek hozzanak gazdag termést. Négyen laktak ott: az özvegy édesanya, a telektulajdonos; az akkor már nem nagyon fiatal házaspár, a ház építői, karbantartói, adófizetői, s a kölcsönök törlesztői; valamint a házaspár (ma már főiskolás) lánya.

1978 októberre kétszeresen is nevezetes dátum. Akkor fizették ki az utolsó OTP-részletet, s akkor jött a szakértő, hogy felbecsülje a szanálendő házat, telket. Nem örültek, persze hogy nem, hisz épp csak elkészült a mű, s máris bontani akarják?! — de beletörődtek a változathatatlanságba. Egyetlen kérdésük volt csupán: két cserelakás. Egy az édesanyjának, egy pedig az anyának apának, leánynak. Merthogy a 75 négyzetméteren, a három szobában amúgy is kialakították már az önálló élet rendjét; meg azért is, mert így érzik igazságosnak — a telek és a ház tulajdonosa más-más ember.

A jogi dolgokban való járatlanságuk azonban csak később, az idén nyáron derült ki. Sorra kerültek ők is a kártalanításban, elköltözésben, s egyeztető tárgyalásra mentek a hivatalba. Ahol kiderült: az OTP-kölcsön, az építési engedély, az adóv nem kellő bizonyítéka a tulajdonosi minőségnek. Az ingatlan birtokosa csakis az édesanya, a házaspár csak lakáshasználóknak minősül. „Aki más telkére épít, az másnak épít” — adták meg egy helyütt kedvesen és megnyugtatóan a szükséges felvilágosítást.

All a családi vihar: a férj becsapottnak érzi magát, húszéves munkáját látva veszendőbe menni; az anyós pedig nehezteljeje elégedetlensége miatt.

Két lakást pedig nem kapnak — az ügyek jelenlegi állása szerint legalábbis. nem. Kapnak pénzt, hát vegyenek maguknak másik kertes házat, vagy két lakást — mondhatja az, aki csak hírből ismeri a szanálást, és nem tudja, hogy a felkinált összegből még csak hasonlólt se lehetne vásárolni. De ha lehetne is — a házaspár nem tulajdonos a hivatal szerint, nem illet meg tehát a „szanáltakat” egyébként megillető adómentesség. Rosszul járnak hát mindenképpen, hacsak a rideg paragrafusok közé be nem lopakodik a méltányosság szelleme is.

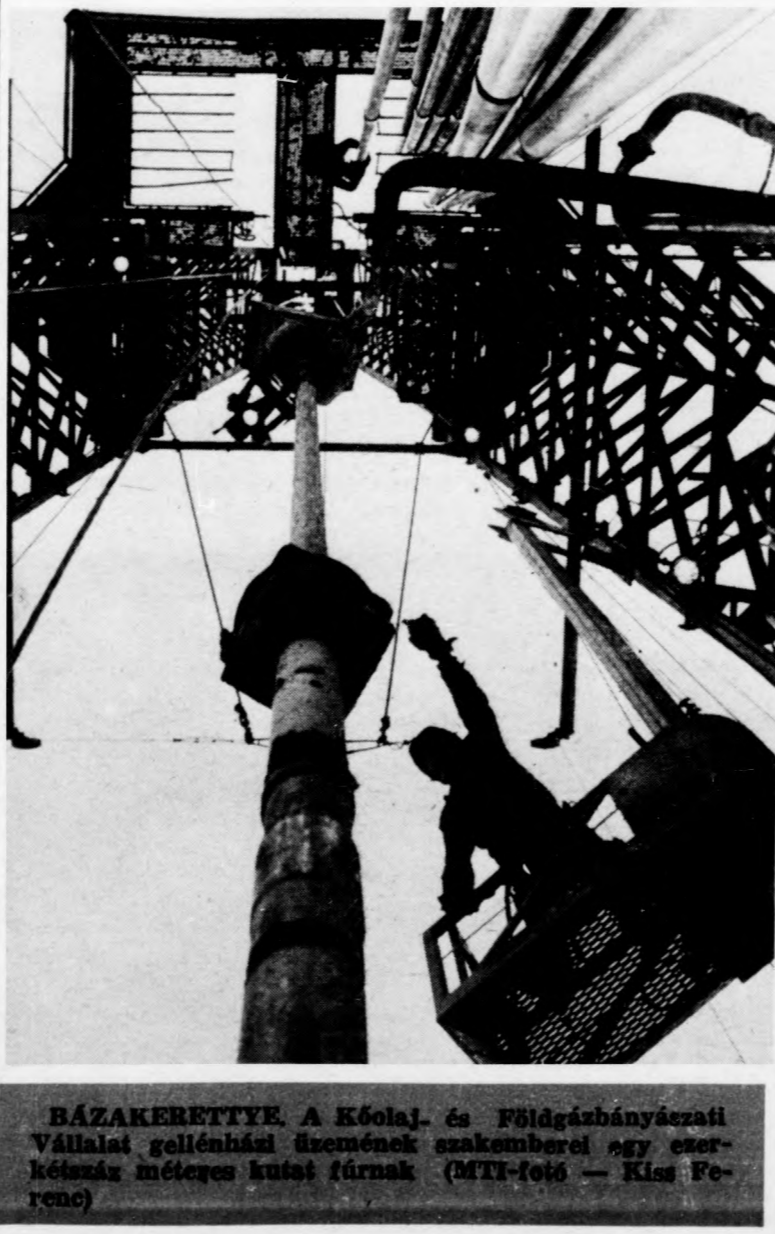
— Amikor a havas években a vállalatoknál osztották a lakásokat, én még csak említeni sem mertem volna, hogy vegyenek a listára, már előtte a szemembe vágták: neked kertes házad van! Ugyanezt mondták, amikor 1600—1700 forintot értek adták a várososszéli, ma 120—160 ezret ért vikendtelkeket. Én tulajdonos vagyok! Nem mondom, azt is hittem mindeddig, hogy a ház, amit építettem, amit kifizettem, az az enyém. Úgy látszik, tévedtem.

3.

Több száz családot (házat) szanáltak a Tócsóskertben, s többségük megelégedett a cserelakással, a kártalanítás összegével, elfogadta az új helyzetet. Az elmondottakhoz hasonló eset talán egy-kettő, legfeljebb néhány akadhatott.

Amikor kiléptem a bizonytalan jövő elé néző család házának kapuján, már sötét volt. Dél felől odalátszottak a kivilágított toronydaruk, az egymás mellett sorakozó tizeleletes házak. Épül a Tócsóskert.

Görömbölyi László

BÁZAKERETTYE. A Kóciaj- és Földgázbányászati Vállalat gélléghéti üzemének szakemberei egy szerkezet méréses kutatásnak (MTI-fotó — Kis Ferencc)

Az ellenőrzésről

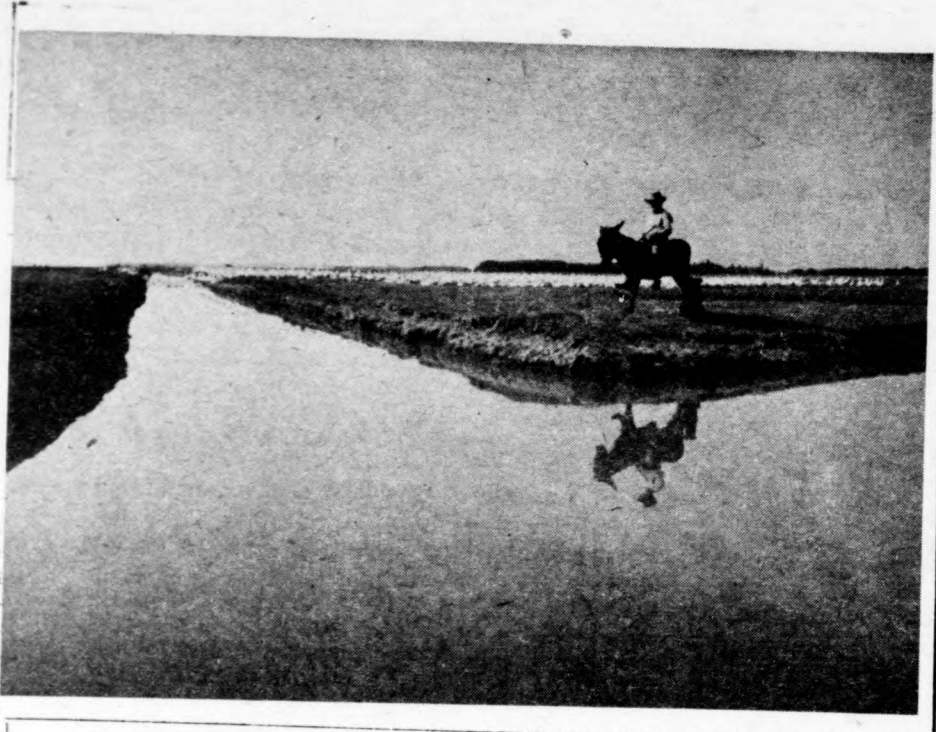
Mint azt a népi ellenőrök egy nemrégiben végzett — az ipari szövetkezetek belső ellenőrzésének színvonalát felmérő — vizsgálatukban megállapították: a belső ellenőrzés tevékenysége még nem minden szövetkezetben felel meg a négy évvel korábban hozott kormányhatározat előírásainak. Igaz, ellenőrzési tervek csaknem mindenütt készülnek, ezek tartalmi megvalósítása azonban helyenként várat magára. Pedig a rendelet egyértelműen előírja, hogy az ellenőrzés része a vezetésnek, tevékenységének át kell fognia a szövetkezet belső életét, a gazdálkodás minden területén. A belső ellenőrzés hivatott arra is, hogy segítse a döntésekben megjelölt célok elérését, segítse a munka hatásfokának javítását, valamint a közérdek és a jogos egyéni érdekek védelmét.

Ahol mindez ma még csak vágyálom, ott alighanem a vezetők szemléletében van a hiba. Emiatt a belső ellenőrzés még több szövetkezetben nem tölti be valódi szerepét. Mert néhol szükséges rossznak tartják a belső ellenőrzést, s ezt a munkát osztott vagy kapcsolt munkakörben végzik. A népi ellenőrök találtak olyan szövetkezeteket is, ahol a belső ellenőrzési feladata az volt, hogy a szabadságon vagy betegállományban levő kollégákat helyettesítsen.

E példák igazolják; a rendelet előírásával ellentétben még nem mindenütt vettek meg mindent, hogy a belső ellenőrzési munka megfelelő színvonalra emelkedjen. Jelzi ezt a belső ellenőrök egy-egy szövetkezetben elfoglalt helye is. A megye egyik ipari szövetkezetében például a szervezési, másutt pedig a közgazdasági osztály vezetője határozza meg a belső ellenőrzés tennivalóit. Képtelenség, hogy az ellenőrök komolyan minősítsék, bírálják éppen azoknak a munkáit, akiktől előléptetésük, anyagi megbecsülésük függ.

A népi ellenőrök megállapítása szerint napjainkban kevés az összefüggések feltárására történő elemző vizsgálat. Több olyan vizsgálatra van szükség, amely nemcsak a tények feltárására, hanem az okok és összefüggések kutatására helyezi a hangsúlyt.

Cs. N. L.

TAAR FERENC:

PUSZTAI KÉPEK

A NYUGDÍJAS CSIKÓS

— Ezt már ismerem! — elfordul, bemegy a házba, kihozza a holmiját, öltözködik. Érzem, valami sérelem érhet. Faggatom. Morgolódik, vállát vonogtatja. Végül csak elmondja az okát.

— Tavasszal itt jártak a Szabad Földtől. Fénykép keli. Csak pár perc. Na, jó. A végén kivitték a méneshez, még lóra is ültettek, itthon is fényképeztek a kisunokámmal együtt, egész délutánom ráment. Azt ígérték, majd küldenek a riportból... Azóta is küldik!

— Megjelent egyáltalán?

— Meg! A május huszadiki számban.

— Hogy sikerült? Olvastad?

— Nem olvastam.

— Nem próbáltál szerezni egy példányt?

— Nem!... Most már nem érdekel!... Nem én kértem, ők ígérték. Becsaptak. Nem érdekel!

Közben magára húzálja az inget, a mellényt s fölteszi, vigyázva, mintha koronát rakna tulajdon fejére, a nagy karimájú csikóskalapot. Csodálatos átváltozás történik! Mintha egyszerűen húsz évet fiatalodott volna, s nem a hatvanhoz közeledne már.

— Attul van — fut át az arcán finom kis mosoly —, a kalap elfedi az ősz hajamat.

— Az arcod is fiatalabbnak látszik.

Kihúzza magát, mélyet sóhajt.

— Hiszen... ha nem rokkankol, most is ott ülnék Mátán, a nyeregben!

— Tulajdonképpen mi a bajod?

— Először az, hogy ötvenhét elmultam. Másodsor pedig: a por! A lószőr pora, amit beszívam vagy harminc éven át. A tüdőmre ment. Olyan ez, mint a szilikózis. Ezért százalékoltak le. Harmadszor: úgy egész nap magam vagyok itthon. Az asszony még dolgozik. Néha a kisunokám eljön, olyankor az piros betűs ünnepekem. Mások az sincs, akihez szólnak.

— Úgy hallom, van itt már nyugdíjasklub is. Miért nem mégy oda néha?

Némán rázza a fejét.

— Nem láttalak a lovasnapokon, meg a hídi vásáron sem.

— Nem járok sehova.

— Miért?

— Beteg vagyok!

Most aztán, amíg elkészül a fénykép, tűnődhetem: melyik is a fájóbb, nehezebb terhe? A tüdeje? De — ki tudja? — milyen sebek nyomait viseli a szívében is, mi minden csomósodhatott meg a lelkében, hogy inkább a visszahúzódás keresztjét vállalja?

Vagy éppen fordítva lehet?

Ígéretet tettem neki, nem álltát — most már nem kell! Mert nem túri el, hogy becsapják. Térdre kényserítette a betegség, de a fejét nem hajtja meg: őrajta senki ne szánakozzon! Inkább ki sem teszi lábát az utcára.

Pusztai ember.
Tartása van!...

(Folytatjuk)

5+2

Örülnek neki?

Körkérdés a Magyar Gördülőcsapágó Művekben

Augusztus elseje óta ötnapos a munkahét a Magyar Gördülőcsapágó Művek golyóüzemében és sajtoló gyáregységében. Mit jelent ez a munkásoknak? Az elmúlt három hónapban miként változott meg munkahelyi és egyéni életük, életmódjuk? Megvalósulni látják-e vágyaikat, előzetes terveiket? Ilyen és hasonló kérdésekkel kerestem fel egy-egy üzemből az ott dolgozókat.

Széchi Pál lakatos csoportvezető, aki a golyóüzemben egy műszakban dolgozik, könnyedén, felszabadultan ismétli meg a kérdést.

— Mire jutott eddig több időm? A mindennapi „házi feladatok” elvégzésére, társadalmi munkára és a hobbimra...

— Konkrétabban?

— A felsorolás végén kezdve: többször voltam horgászni, sűrűbben megfordultam a megyei kézilabda-szövetségben és több mérkőzést vezettem. Egy fontos hivatalos ügyet is szabadnapon intéztem el.

— Augusztus óta nem fáradtabbak a munkatársai?

— Úgy tűnik, nem, sőt azt mondom, pihentebbek, nyugodtabbak. Ebben persze „külső” okok is közrejátszanak: szervezettebb, összehangoltabb lett az irányítás, csökkent a körülményeskedés...

Hudák József ezt mondja: — Amit korábban hat nap alatt kellett teljesítenünk, azt egyenletes, szorgalmas munkával öt nap alatt is tudjuk „hozni”, ha a munka feltételei megvannak. Ez a követelmény, és így van rendjén...

— Mit csinál szívesen, amikor nem használja a füldegüt? — kérdezem, hiszen az imént vágta zsebre a svédváltát. Nevet:

— Kínosan kerülöm a zajos helyeket. Van egy 210 négyzetméteres hétvégi telkem a Diószegi úton. Itt két családnak megtermelem az egész évre való gyümölcsöt, zöldséget, emellett mindenkinek jut virág is. A kertészkedés nekem olyan foglalatosság, amiben sosem fáradok el. Annyit dolgozom mindig, amennyi jólesik. Amikor csak tehetjük, a lányomékkal kirándulni is elmegyünk. A hét végi nagykaritással, bevásárlással igyekszünk mielőbb végezni, aztán jöhet a kikapcsolódás.

Kristóf Sándor három műszakban gépbeállító a hőkezelő gépcsoportnál. Kertes házban laknak Debrecenben. Az építkezést tavaly fejezték be.

— Maradt még munka a házon?

— Kisebb tennivalók még akadnak.

— Most már jut rá idő...

— Én elsősorban nem ezért örülök a több szabadnapnak. Mi, három műszakban dolgozók, már régen szeretjük volna, hogy legalább a szombat éjszakát pihenéssel tölthessük. Az ötnapos munkahét bevezetése ésszerű átszervezésekkel történt. Ezek közül kettőt nagyon jónak tartok. Például a megváltoztatást, ami azt jelenti, hogy az előző műszak befejezése előtt negyedórával belép a következő műszak. Ha üzembiztosak a gépek, így folyamatosan működtethetők.

A másik okos intézkedés az, hogy a hét végi leálláskor az éjszakaiok hazamehetnek, mert a délelőttiösök végzik el a szombati karbantartást, takarítást. Így gépcsoportonként egy-egy emberre minden hatodik héten kerül sor, amiért egy hét-közi szabadnapot kapunk. Ezt két héten belül „lecsúsztathatjuk”...

— Párttag és munkásör. A politikai munkára, a hét végi kiképzésekre, gyakorlatokra korábban maradt elég ideje a három műszak mellett?

— Nem sok, de törekedtem rá, hogy legyen. Minden évben elvégeztem valamilyen tanfolyamot, részt vettem a csapágyipari szakmunkásképzésben is. Most már a tanulásra, felkészülésre is több idő

marad. Arra persze ügyelni kell, hogy a vállalások teljesítése mellett a családra is jusson idő.

Vásárhelyi István tizenhét éve gépbeállító, szintén három műszakban dolgozik.

— Négytagú családommal hágyári lakásban lakunk — mondja. — Rendszeres programunk a séta, a tv-nézés. Nagyon szeretek horgászni. A Hortobágyra gyakran elkísér a család is. Jó dolog a szabad idő. Olyankor hosszabb lehet az alvás, de több idő jut a tervezgetésre is. Nemrég például elhatároztuk, hogy jövőre elmegyünk üdülni. Életünkben először...

— Az automata kovacsüzemben Buzás Tibor az öt napba sűrített kötelességeket említi, majd ezt mondja:

— A munkához jó „háttér”, harmonikus családi élet kell. A feleségemmel és a fiatalabb lányommal Újfehértóról járunk be dolgozni. A feleségem három műszakos a sajtolóüzemben, mi ketten egy műszakba járunk. A nagyobbik lányom Nyíregyházán gimnazista. Minden hétfőre egy kicsit ünnepnap is nálunk. Most már egyre rövidebbek a nappalok, ilyenkor a főzőkészés, a tv-nézés és a beszélgetés a „program”. No és a mozi. Oda hétköznap is elmegyünk. A vendéglátóhelyeket nem kedveljük. Tavaly őszig színházberletünk is volt, de amióta az üzemi művelődési otthon színházterme beomlott, oda sem járunk...

Csatári Gáborné adminisztrátor a sajtolóüzemben.

— Amikor még három műszakban dolgoztam, sokat álmodoztam arról, hogy egyszer minden szombat szabad lesz. Örülök neki, hogy így lett. Arra meg adminisztrátorként és üpb-tagként egyenesen büszke vagyok, hogy az ötnapos munkahetet a sajtolóüzemben az első között vezették be. Óriási dolog a több szabad idő, de ugyanilyen fontos, hogy az átszervezéssel számos olyan hiányosságra derült fény, amit korábban alig vettünk észre. Úgy vélem, tapasztalatainkból és eredményeinkből egyaránt okulhat minden üzem kollektívája.

A sajtolóüzem munkásnőivel beszélgetek. Ok hogyan vélekednek? Papp Erzsébet betanított munkás, Rácz Kálmán gépbeállító, Deli Imréné gépmunkás három műszakban dolgozik. Részt vesz a beszélgetésben Szathmári Józsefné meo-csoportvezető, a pártalapszervezet titkára is.

Papp Erzsébet Újfehértóról jár be dolgozni. Bizony, neki a több szabadnap egyben több házimunkát jelent. Nyolc fiatalabb testvére van otthon.

— Mosok, főzök, takarítok, négy testvérem jár iskolába, a legkisebb gyerek hároméves. Soroljam, hogy mivel telik el a szabad időm...? — kérdez vissza, amikor erről érdeklődöm.

— Szórakozni el-eljárogat, nem?

— Fehértón! Hová?! Ha van szabad időm, akkor alszom. Amennyit lehet...

Szathmáriné mondja:

— Augusztusban volt egy kis riadalom az asszonyok között, hogy vajon sikerül-e 10 százalékkal többet teljesíteni. Aztán egy hónap alatt eloszlott a félelem, 10 százalékkal megemelkedtek a bérek is.

— Már egyhónapos munkaversenyünk is volt — mondja Ráczné —, ami nagyszerűen sikerült.

— Az aggteleki brigádkirándulás pedig egyenesen jó kedvre hangolta a kollektívát — teszi hozzá Deli. — Otthon szintén felszabadultabb, nyugodtabb lett az életünk. Én például most „fedeztem fel”, hogy milyen sok jó könyvem van. Ezeket sorra szedem elő.

— Én már korábban is feláldoztam szabadnapokat, csúsztatást szabás-varrás tanfolyamra. Augusztus óta erre is több időm jut — így Ráczné.

— Deliné most lett szakszervezeti bizalmi — jegyzi meg Szathmáriné.

— Igen, olvasom, tanulom kell, és rendszeresen nézni a tv-híradókat, olvasni az újságokat, ha lépést akarok tartani a napi eseményekkel...

Szathmári Józsefné így összegezi:

— Nekünk, pártmunkásoknak szintén sok lehetőséget tartogat a több szabad idő, és ezzel élünk kell. Alapszervezetünkben eddig már két, igen jól sikerült kötetlen programot szerveztünk. Szeretném, ha ez a jövőben rendszeres lenne, mert úgy gondolom, a közösségteremtés egyik nagy titka a szabad idő kollektív eltöltésében kell keresnünk...

Bokor Ferenc

Széchi Pál (balról) és Hudák József

Rácz Kálmán (elől) és Deli Imréné (Hegedüs Istvánné felv.)

Csatári Gáborné

Ny

Vitathatatlan a magyar falu nagyon mélyről tozós itt a legkülönösen büjük a mezőgazdaság, korszerűnek előnyeit élvezi. Arról pillanatra sem ledkezni, hogy korszerűsödést a paraszti getotta meg, am díjban van va rül oda. Viss választ akarunk kérdésre, ho falvainkban a járadékosok h rülménye, a ve ményes törődés lehet a megelé szólni.

A különböző adatok és vizsgálatok jelzik, hogy fa szében rohamo a nyugdíjasok nősen jellemző jellegű falvakossággal egyhárfalvakban fele korú.

A nyugdíjas pedig arra utasadalom még felkészülve az kedésére, az növekvő arány készületlenség anyagiakban, szolgálatásokb és a kollektív ban, vagyis szembeni egész ben, a hozzáál

Anyagi

A faluban él anyagi helyzet természetesen homogén, szá alakítja. Min aktív kereső kult anyagi báz állapot. Vizsg lataink arra bár nem egyfő nyugdíjasok mégis van ne amely a nyug portjára jellem van ma két n van meglehet anyagi helyzet az alacsony jó családok. A gazdasági nyug radékosok. M érzékeltetésére falu szociológ nak (1977) eredményét. E faluban élő mezőgazdasági

1

Hatvan-hetve férj ült a tág remben, a h mellett. Tanult ténelmet, fizika Többet is, keve jövőt tanulták.

Tárgyiasan f mostani ötéve részleteivel, ad kedtek egy KISZ-titkára. tású tanácsi elcadást, és vá désekre. Fölke san, őszintén. S is, kiknek bes fiatalok helyzet gi szervezetet jo tőségeire. Figy biztatta hallga lönösen a laká mcgatásában, velésben, az közművelődésb lásban van, azo vuk. Az adottak telek határai k tesen. Erzékelte összehasonlított tizenöt év főbb nyait. Tiszta, igen-igen kijő rajzolt. Igazoltd ések is, amely tovább részlet az egészét m valóban tudomás szünet követ meg egy kitér adás a hátrány csoportokról, a

Nyugdíjasok és járadékosok falun

Vitathatatlan tény, hogy a magyar falvak társadalma nagyon mélyről jött, a változás itt a legszembetűnőbb. Különösen büszkén emlegetjük a mezőgazdaság átalakulását, korszerűsödését, amelynek előnyeit az egész ország élvezi. Arról azonban egy pillanatra sem szabad megfeledkezni, hogy a változást, a korszerűsödést alapvetően az a paraszti generáció valósította meg, amely ma nyugdíjban van vagy holnap kerül oda. Viszont ha őszinte választ akarunk adni arra a kérdésre, hogy milyen ma falvainkban a nyugdíjasok és járadékosok helyzete, életkörülménye, a velük való intézményes törődés, távolról sem lehet a megelégedés hangján szólni.

A különböző statisztikai adatok és faluszociológiai vizsgálatok egyértelműen jelzik, hogy falvaink egy részében rohamosan növekszik a nyugdíjasok aránya. Különösen jellemző ez az agrárjellegű falvakra, ahol a lakosság egyharmada — egyes falvakban fele — nyugdíjas korú.

A nyugdíjasok helyzete pedig arra utal, hogy a társadalom még nincs kellően felkészülve az életkor növekedésére, az idős emberek növekvő arányára. Ez a felkészületlenség kifejezésre jut anyagiakban, intézményes szolgáltatásokban, az egyéni és a kollektív tudat állapotában, vagyis az idősekkel szembeni egész vélekedésben, a hozzáállásban.

Anyagi helyzet

A faluban élő nyugdíjasok anyagi helyzete, életnívója természetesen távolról sem homogén, számos tényező alakítja. Mindenekelőtt az aktív kereső korban kialakult anyagi bázis és a fizikai állapot. Vizsgálati tapasztalataink arra utalnak, hogy bár nem egyformák a falusi nyugdíjasok körülményei, mégis van néhány tényező, amely a nyugdíjasok csoportjára jellemző. Falvainkban ma két népességszapor van meglehetősen szűkös anyagi helyzetben. Az egyik az alacsony jövedelmű fiatal családok. A másik a mezőgazdasági nyugdíjasok és járadékosok. Megállapításom érdekében idezem egy kitaláló szociológiai vizsgálatának (1977) idevonatkozó eredményét. Ezek szerint a faluban élő — túlnyomóan mezőgazdasági — nyugdíja-

sok havi jövedelme (háztáji nélkül) átlagban 1500 Ft körül volt. Különösen problematikus a helyzete azoknak, akik már régebben mentek nyugdíjba.

Nincs felkészülve a társadalom az idős embereket sújtó, elmagányosodási veszélyek elhárítására. Intézményesen sem: jóllehet magányos embereket másképpen sújt a betegség, az időjárás, más erőfeszítést igényel tőlük a napi gondok megoldása stb. A tanácsok által foglalkoztatott gondozónak csak a legsúlyosabb helyzetűeken enyhíthet. Egyes helyeken ugyan már működtetnek szociális otthonokat az öregek számára, az esetek többségében azonban a falusi öregek nem szívesen mennek oda, de nem is igen van férőhely. Vannak olyan törekvések, hogy úttörők vállalnak bizonyos gondoskodást egy-egy idős emberről; fát vágnak, vizet hordanak, kitakarítják a lakást, esetleg be is vásárolnak. Ez a továbbiakban is kedves segítség lehet, de nem az intézményes megoldás helyett, hanem mellette.

Nincs felkészülve a társadalom a szolgáltatásokkal szem. Amennyiben egy magányos ember megbetegszik, vagy egy idős házaspár akár csak átmenetileg, hosszabb-rövidebb időre fizikai állapotában leromlik, s nem tudja a ház körüli munkát vagy a legegyszerűbb napi tevékenységet sem elvégezni, nem tud intézményes szolgáltatáshoz jutni, a házak leromlanak, elmarad a takarítás, sőt néha a takarítás is. Ki kell alakítani azokat az intézményeket, amelyek elsősorban saját környezetükben gondoskodnak az öregekről. S ennek éppen olyan természetesen kell lennie, mint ahogyan a gyermekgondozásnak és -nevelésnek megvannak a maga intézményei, a csecsemőgondozás, az óvoda, az iskola.

Az egyének is meg kell változtatni szemléletét és egész értékrendjét az idősebb emberekkel szemben.

A nyugdíjasoknak ma szükségük van gyermekeik (ha vannak) segítségére is. E téren is különböző gyakorlatokkal lehet találkozni. Sokszor azonban a kitaláló hang élessége — amelyet a „hálátlan gyerekekhez” intéznek — kívánja feloldatni a társadalmi mu-

korrekt dolog ugyanis a szülők iránti érzellemmel viszszaélni.

Sajátos szolgáltatások

Akkor, amikor a falusi nyugdíjasok és járadékosok helyzetéről szólnak, mindig szem előtt kell tartani egy lényegbevágó strukturális tényezőt, melyet röviden a következőkben lehet összefoglalni. A tőkés rendszerben a generációk által felhalmozott, az idősebb generációk által gyarapított vagy megöröszített magántulajdon, a parasztnak a családi tulajdon (vagyon) volt az alapja az öregekről való gondoskodásnak. Más volt a sora a nincstelen mezőgazdasági munkásnak, aki néhány pengő „örögségi járadékot” kapott. Gyermekei is másként látták el azt a — rendszerint valamelyik gyermekénél lakó — szegényparasztot, aki legfeljebb egy falusi házat és 1–2 kh földet hagyott rájuk.

A szocialista típusú társadalmakban minden nemzedék az előző nemzedék által felhalmozott és megöröszített javakkal kezdi meg életét, tevékenységét. Ezekben a társadalmakban a felhalmozásnak csak kis hányada személyi tulajdon. A felhalmozás mindenképp az állami és szövetkezeti vállalatok körében történik. Ilyen körülmények között, amikor a dolgozó ember munkájának terméktöbbsége elsősorban nem a családi, hanem az állami, szövetkezeti tulajdon felhalmozását szolgálja, más alapokra kell helyezni az öregekről való gondoskodást is. Növeli a gondokat, hogy a faluról városba szakadt — többnyire segédmunkát végző — fiataloknak az egzisztencia megteremtése nem könnyű. Gyakran inkább ők vannak rászorulva a szülők támogatására, semmint ők tudnák segíteni azokat.

Elképzelhető, hogy országos méretekben, intézményesen oldanák meg mind az „alapellátást”, mind a „fizető” ellátást, szolgáltatásokat is. Bizonyos életkorú rétegeknek sajátos szolgáltatásokra van szüksége mind a falun, mind a városban. Lehetséges, hogy a községi-városi költségvetés keretében számos megoldási variáció alkalmazhat ki, amelyek egy későbbi időben országos intézményes fejlődhetnek. Akár a községek, városok, valamint a népront, a szak-szervezetek és a TOT, a SZÖVOSZ és a „szövetkezésben” is.

Módra László

Egy betegség a többi között

Gyermekkoromban néha nyűgösködtem, mert nincs nekem nagyapám, mint más gyerekeknek. Ilyenkor elmagyarázták a felnőttek, hogy a szüleim nagyon korán árván maradtak, anyai nagyapám még alig harmincesztendő volt, amikor meghalt. Pedig mindent megtettek érte, de hát tudóbjaja volt, nem lehetett rajta segíteni.

Sokan vannak a mai felnőttek között, akiknek életében a tbc közvetlen közelben tragikus élményként jelentkezett. Tüdőgümőkör, tüdőbaj, mellbaj, hektika, tuberkulózis — bárhol neveztek, mindenki tudja, hogy aki ezt a betegséget megkapja, annak nehéz hónapjai, évei lesznek, hozzátartozói állandóan aggódhatnak az életéért.

Hogy milyen méretű volt ez a betegség valamikor, azt a statisztikai adatok mutatják. 1953 óta vannak egységes és pontos nyilvántartások megyénkben is. Ezekből megtudhatjuk, hogy 1953-ban Hajdú-Bihar félmillió lakosából 4449-ét tartottak nyilván tbc-sként a gondozóintézetek. Csaknem minden századik embert! Az új megbetegedések száma abban az évben 2053 volt.

A gyógyulás biztos reményével

Ha megpróbáljuk összevetni ezeket az adatokat a legfrissebbekkel, bajban vagyunk. A számot nézve túlságosan is szép lenne az eredmény, az 1980-as statisztikában ugyanis mindössze 871 nyilvántartott tbc-s szerepel. 1979-ben azonban még 1667 volt. Az ok nem valami orvosi csoda, hanem a múlt évben már a nemzetközi „szabványoknak” megfelelően készítették a kimutatásokat, s így azokat, akiknek csak évente egyszer vagy kétszer kell ellenőrzésre menniük, már nem számították a betegek közé. De minden statisztikai manőver nélkül sokat elárlulhat az a tény is, hogy 1980-ban az 552 ezer lakos közül mindössze 342 kapta meg a tbc-t, vagyis egyhatod része az 1953-ban megbetegedetteknek.

S ami talán a legtöbbet jelenti: míg 1953-ban az új betegek között 345 volt a gyerek, az utóbbi évek kimutatásaiban csak 1978-ban szerepel két tizenéves éven aluli. Az azt megelőző két évben s az azóta eltelt időben gyerek nem kapta meg ezt a betegséget.

Mondhatjuk tehát azt, hogy a tbc eltűnt az életünkől? Ez így nem lenne igaz. Igaz az, hogy ma már nem népbetegség, s nem reménytelen annak a sorsa, aki valamilyen módon elkapja a fertőzést. A tuberkulózis ma egy betegség a többi között. Elkapható, mint bármelyik más fertőző betegség, de gyógyítható is. Hosszú idő alatt, de a legtöbb esetben a gyógyulás biztos reményével.

Minek köszönhető, hogy eljutottunk ideig? Bármennyire csábító is a lehetőség, hogy első helyre saját munkánkat helyezzük, az igazság azt kívánja meg, hogy leírjuk: a helyzet változásában döntő szerepe a szükséges gyógyszerek felfedezésének van. A streptomycin, majd az isonicid nagy hatású ellenszerek bizonyult. Ahhoz azonban, hogy a gyógyszer eljusson a betegekhez, meg kellett szervezni egy olyan hálózatot, amely — nyugodtan mondhatjuk — bárhol mintafalvákban egy egészségügyi szűrő- és gondozórendszer létesítéséhez.

Tüdőgondozók megyénkben működtek már a felszabadulás előtt is Debrecenben, Hajdúböszörményben, Berettyóújfaluban, a többi városban és a járási székhelyeken a negyvenes évek második felében létesítettek ilyen intézetet. Ezután került sor a hálózat egységesítésére, majd az első nagy offenzívára a súlyos betegség ellen. 1950-től kaptak az újszülöttek BCG-oltást, 1959 óta a

védőoltást rendszeresen megismétlik, egészen az iskoláskor befejezéséig.

1954-ben jelentek meg először megyénk közsejében a „szűrőautók”, vagyis a mozgó ernyőképszolgálat, amely azóta is az előírt rendszerességgel végzi a lakosság szűrését. Debrecenben négy évvel később kezdték meg az évenkénti ernyőképes vizsgálatot.

A döntő fordulatot — ha lehet egyáltalán arról beszélni — az úgynevezett tbc-s törvény megjelenése hozta 1960-ban. Egyszerre jelentett szigorú és segítést. Akkor vált lehetővé, hogy adminisztratív intézkedésekkel is kényszerítsék önmaga gyógyíttatására azt a beteget, aki nem érez kellő felelősséget saját maga és környezete iránt. Büntethető az, aki nem megy el tüdőszűrésre. Ezek a szankciók a közönség érdekében születtek, hiszen a tbc fertőző betegség, mégpedig abból a fajtából, amelyek nemcsak közvetlen érintkezés révén terjed, hanem a bacilusok bárhol megtelepedve, hosszú időn át is képesek várni áldozatukra. És senkinek sincs joga felelőtlenségével mások egészségét veszélyeztetni.

A törvény igen jelentős anyagi segítséget is biztosít azoknak, akik rászorulnak. Már a hatvanas évektől ingyenessé vált a tbc gyógyításához szükséges gyógyszer, a tüdőbajok több segélyt kaphatnak más betegknél, hosszabb ideig lehetnek táppénzen. Gyógykezelésük akkor is ingyenes volt, amikor ez még nem járt állampolgári jogként mindenkinek.

A feltételeket is igyekeztek megteremteni. Az országban jó néhány sanatórium épült, Hajdú-Bihar megyéé ez annyiban érintette, hogy a szabolcs-szatmáriai ellátása már nem tartozott a debreceni sanatóriumra, s így több hely maradt a megyebelieknek.

Jól szervezett rendszer

A rendszeres szűrővizsgálatok révén a szakorvosok állandóan ellenőrizni tudják, történt-e valamilyen változás a vizsgált személy tüdejében az előző szűrővizsgálat óta. Talán hihetetlennek is tűnik, a tüdőgondozóban valamennyiünknek megvan a maga borítékja, abban őrzik — immár negyedszázada — minden rólunk készített felvételt, s bármikor percek alatt mutatni tudják a mellkasunkban történtek folyamatait. Es ez ma már korántsem csak a tbc-ből származó elváltozásokat jelenti.

Az utóbbi évtizedben a tüdőszűréshez több más jellegű szűrést is kapcsoltat. Amikor még a betegség gyakorisága miatt szükséges volt, trachomavizsgálatot végeztek, később vérnyomásmérést és vérucork-ellenőrzést. Debrecen városban a legutóbbi időben vezették be a felnőtt nők emlőrák-vizsgálatát. Mindez azért lehetséges, mert megvan a jól szervezett rendszere a szűrővizsgálatoknak.

Ami pedig természetes, a tüdőszűrés során foglalkoznak a szív és a tüdő minden látható elváltozásával. Azok az intézmények, amelyeknek fő funkciója hajdan a tbc gyógyítása volt, ma egyre nagyobb mértékben a krónikus légzőszervi megbetegedések kezelésével foglalkoznak. Bár, ha azt mondjuk, tüdőbaj, az emberek többsége tuberkulózisra gondol, a tüdőgyógyászat azonban hetven-nyolcvan kórképet ismer. Közülük leggyakoribb a krónikus bronchitis, asztma és sajnos a rák.

Olyan betegségek ezek, amelyeknek leküzdése nem jelent kisebb feladatot, mint a tbc-é. De éppen az a tény, hogy ezt a hajdan rémként fenegető betegséget sikerült hétköznapivá szelídíteni, ez biztathat azzal, hogy megbirkózunk a többivel is.

Nagy Zsuzsa

1. SZÉKELYHÍDI ÁGOSTON:

JÖVŐT TANULNI

Hatvan-hetven fiatal nő és férfi ült a tágas, szellős teremben, a hosszú asztalok mellett. Tanultak. Nem történelmet, fizikát vagy zenét. Többet is, kevesebbet is. A jövőt tanulták, tanulgattak.

Tárgyiasan fogalmazva, a mostani ötéves terv helyi részleteivel, adataival ismerkedtek egy alföldi járás KISZ-titkárai. Magas beosztású tanácsi vezető tartott előadást, és válaszolt a kérdésekre. Félkészülten, okosan, őszintén. Számolta azaz is, kiknek beszélt, kitért a fiatalok helyzetére, az ifjúsági szervezet jogaira és lehetőségeire. Figyelmeztette és biztatta hallgatóit, hogy különösen a lakáshoz jutás támogatásában, a gyermeknevelésben, az oktatásban, a közművelődésben, a sportolásban van, azaz legyen szavuk. Az adottságok, a feltételek határai közt, természetesen. Érzékeltetésül és érveléssel összehasonlította az elmúlt tizenöt év főbb elosztási arányait. Tiszta, meggyőző és igen-igen kijáratlanó képzet rajzolt. Igazolált ezt a kérdések is, amelyek csupán a további részleteket firtatták, az egészet magát nyilvánvalóan tudomásul véve.

Szünet következett. Utána még egy kitűnő, tömör előadás a hátrányos helyzetű csoportokról, a segítség

járól, eszközeiről. És a szerényre csapott, szigorúan megtartandó keretekről, itt is. Kérdésre, megjegyzésre senki sem ingereltetett.

Már akkor tájékozódtam a tanfolyam résztvevőiről. Szinte mindannyian érettségiztek, sokan főiskolát, egyetemet végeztek. Tisztelegük viszonylag hosszabb ideje töltötték, töltik be. A járási titkár „érdeklődő, kezdeményező gardának” minősítette őket. Okkal, bizonyára. Saját tapasztalataim is megerősítették, nem egy ismerős esetében.

Miért maradt bennem mégis elégedetlenség? Miért láttam úgy, hogy a méltó egyik serpenyőjéből hiányzik valami? Közélebről abból, ahol éppen a fokozott érdeklődésnek, tudatosságának, kezdeményezésnek lett volna helye. Hiszen, ne feledjük, a tét, a másik serpenyőben, a jövő volt. Súlyos tét. A legsúlyosabb.

2.

Csodát, persze, nem vártam. Sem követelések listáját a nemzedék, netán a szervezőt nevében, sem tudomá-

nyos következtetésekből szerkesztett ábrát a messze jövőndől, sem állócsillagként örökkön sugárzó eszmények idézését. Egyszerűbb kiegészítésben reménykedtem. Hogy valaki fölvilágítsa az összefüggést: a mostani ötéves tervben benne van a jövő, a jövőben benne van ez az ötéves terv, a kettő mégsem azonos. Hiába reménykedtem. Átfogóbb távlatok nem nyitnak, nagyobb tényezők nem említettek.

Talán a két előadásban olyan nyomatókosan hangsúlyozott anyagi, gazdasági függőség bélyegzője a jövőbe néző fiatal nők és férfiak igényét? Valójában teljesebben, gazdagabban él bennük a jövő, és élnék ők a képzelt, akart jövőben?

Nemskára kifürkészhettem ezt is. A csoportvezetőkkel folytatván eszmecsere, egyenesen nekik szögeztem a kérdést, hogyan gondolkodnak ők és társaik a jövőről. A közeli és a távoli.

zót senki sem kereste, feleslegeseket, igaz, nem jelentéktelen jelenségeket vizsgáltak. Voltaképpen a szabadabb, termékenyebb, mozgékonyabb, érdemibb közélet és gondolkodás kibontakozását célozták a kívánalmak, a bírálatok, a javaslatok. Ki tagadhatná mindezek fontosságát a jövő jégjei közt? Századokkal később is, akár. Csakhogy nem magasabban, mint az eszközök körében.

Egyetlen ponton mélyült el aztán, bár utalásnyira csak, a mondatról mondatra szövedő válasz. „Minket a tegnapi iskolában nem tanítottak, nem készítették gondolkodni a jövőről, és mi sem vállalkozunk ilyesmire a mai iskolában.” Fiatal tanárember bökte ki ezt, magyarázat, és kicsit, visszajáról színeire fordítható program gyanánt.

Hadd próbáljam hát színeire forítani. Nem törekedve az árnyalatok finom kimunkálására. A mai iskola valóban nem erős, vonzó, mozgósító indítékot a jövő elképzelésére ad. A jelenről sem ad hiteles áttekintést. A múltól sem. De hát az is-

kola sem csak tanít. Tanul is. rüen, a föltaláló, föfedező, A társadalom legeslegfelsőbb újító szellem lehet, amde a tagozatában. Következésképpen nem tehető első vagy egyetlen felelőssé a hiányosság, meg kevésbé méltó hékért, a hiányiért. Egyáltalán, társadalmi méretű ügyekben társadalmi méretű a felelősség, a földadat.

3.

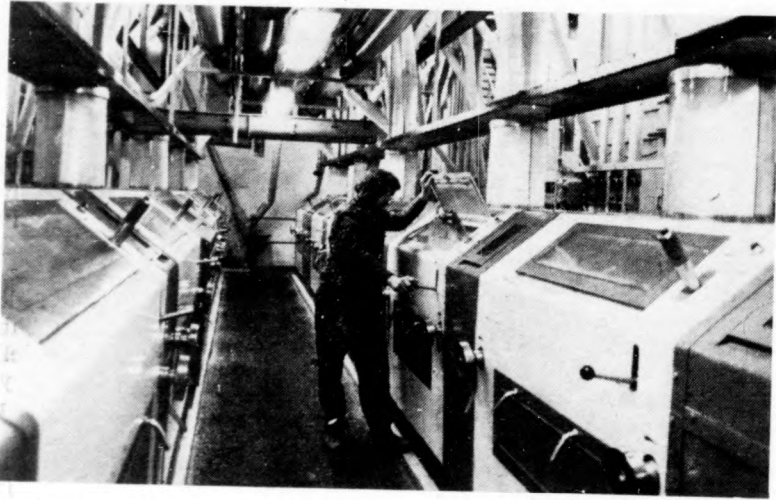
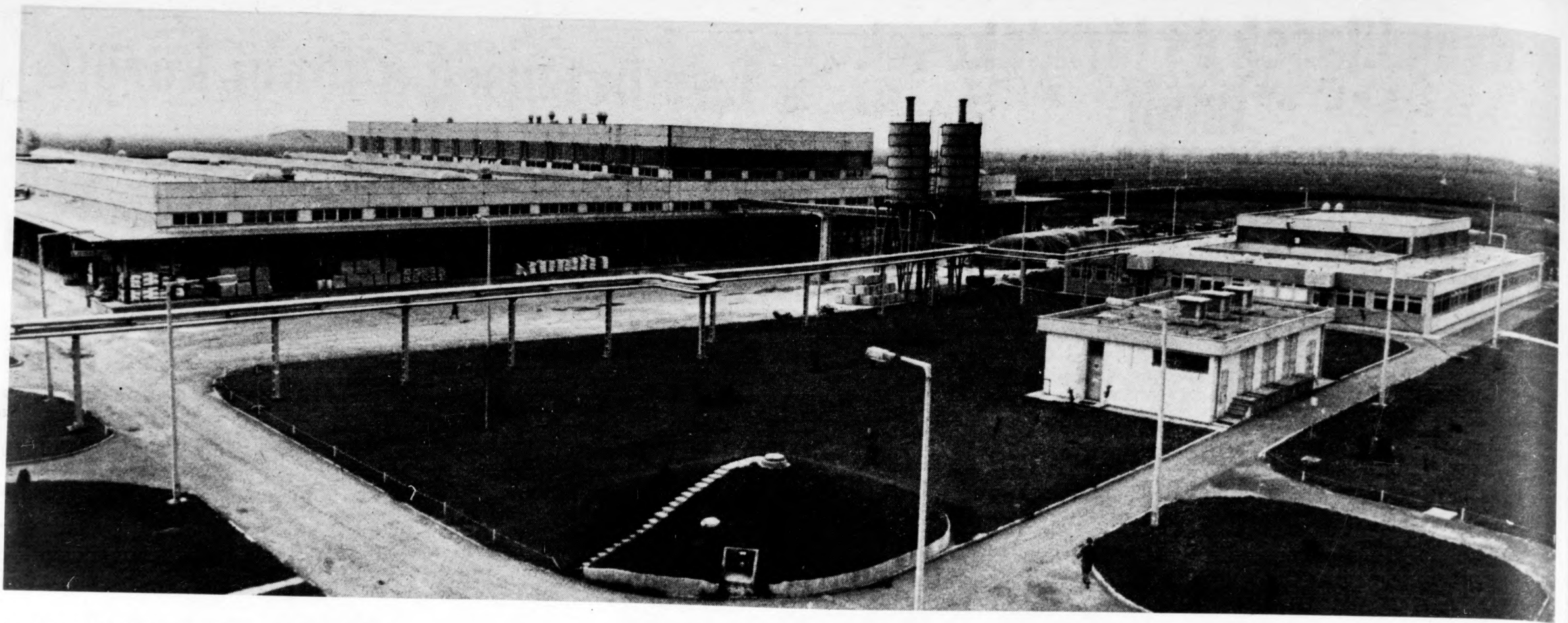
Meghökkenő és tanulságos példákkal hozakodom elő. Küldöttként részt vehettem a népront idei kongresszusán. A beszédekben, a főlészóalásokban ott sűrűsödtek koraszunk hazai dolgai. Egyenlőtlenségei, többek közt. Valaki újlag és indokolt büszkeséggel állapította meg, hogy nemzetiségi politikánk elve és gyakorlata kiállja az idők próbáját. Egy másik szónok aztán, dermedt csend, majd szenvedélyes taps közepette, előterjesztette a javaslatot, hogy a csaknem százötven éves Himnusz végére alkotmányosan is nyilvánítsuk a nemzet és az állam himnuszává. Mert eddig nem volt az. Most hozzáteszem: nemzeti öntudatunk és politikánk bizonytalanságai miatt elsősorban. Ugye, mikimunkálására.

Párba állítható vele gazdasági és tudományos életünk közös kerékkötője, folytatása a híres vegyész. Mégpedig az sem ad hiteles áttekintést. A múltól sem. De hát az is-

szabályozási és ösztönzési rendszerben még nincs bizonyos mértékű, meg kevésbé méltó helye, szerepe. Megtűrt mostolán, társadalmi méretű hágyermeke a kényelmes, ügyekben társadalmi méretű „számszakiaságnak” és rokonainak.

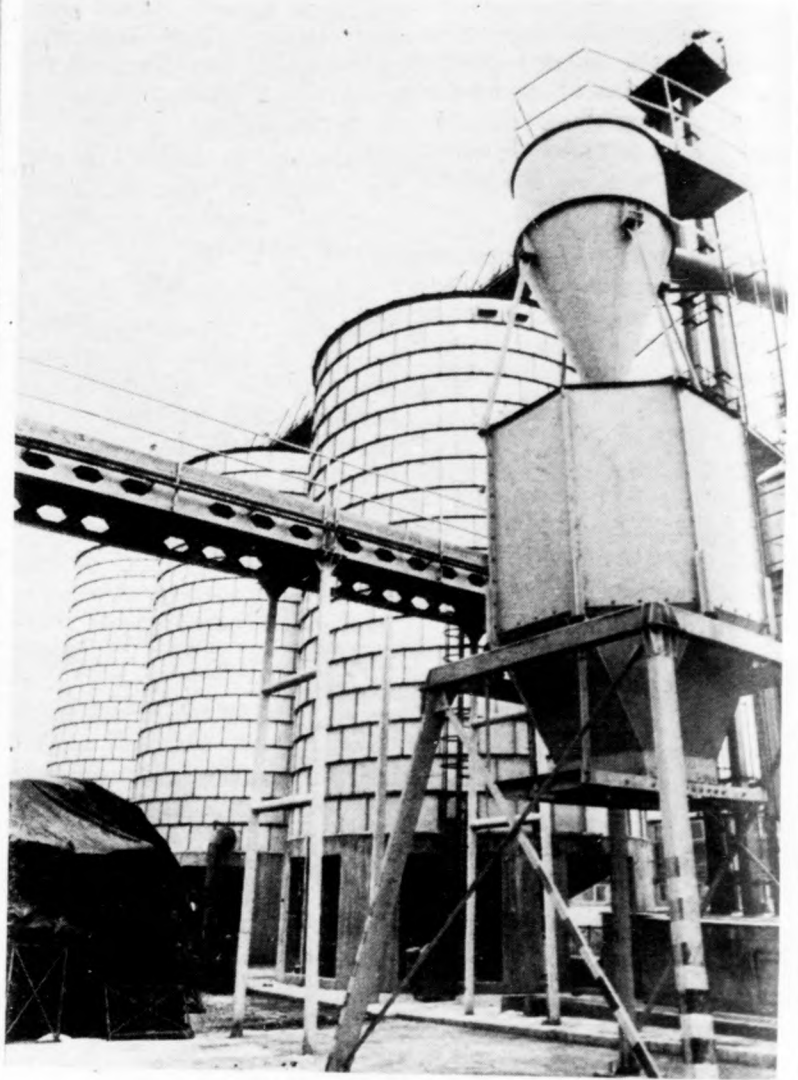
Közös kerékkötő, irtam föntebb. Lényege a bizonytalanságban áll. Az értékek bizonytalanságában, jelesül. Tudható, hogy az értékek nem keszen, szépen, kótáblára vésve jelentek és jelennek meg, kivált napjainkban. Tudható azonban az is, hogy voltak, vannak (és lesznek) értékeink, amelyeknek meghatározását akár kótáblára lehet véteni, olyan értékek és világosak. És alkalmasak arra, hogy emberi, nemzeti, társadalmi, erkölcsi, szellemi, gazdasági téren irányt jelöljenek. A jövő irányát.

Jövőt tanulni tehát az értékek iskolájában lehet és kell? Ott is. Napjainkban meg elsősorban ott. Mert a változások száguldó irama gyors döntéseket követel, a döntések azonnali következményekkel járnak, a következményeket pedig, ha úgy szükséges, csak tiltóul drága áron lehet megfordítani. No, és a cselekvés, kérdés-hetnek. De hiszen végig arról volt szó. A mind tudatosabb alakítandó cselekvésről.

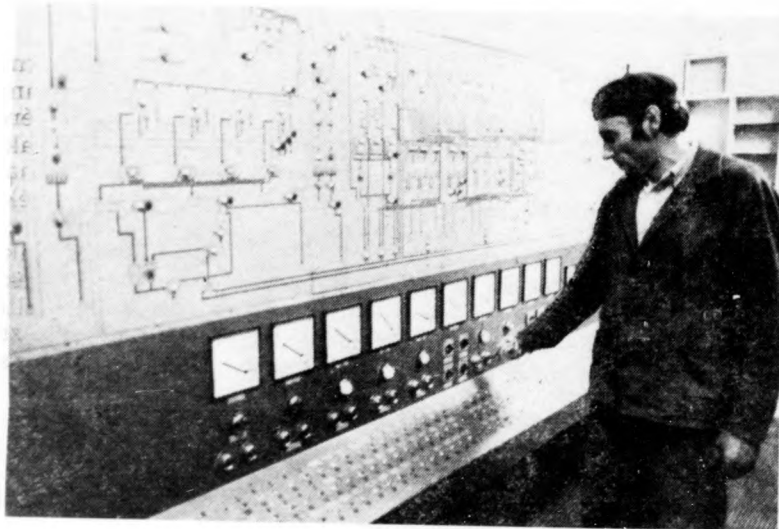

A korszerű kukoricamolom

Látogatás a HAGE karcagi premix- üzemében

Kukoricasilók

Segít az automatika

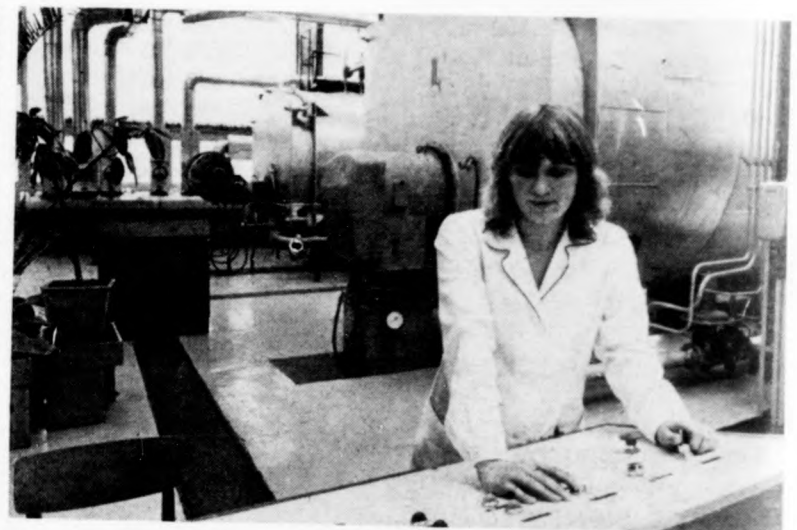
Zsírvizsgálat

Mint ismeretes, a közelmúltban a Hajdúsági Agrárpari Egyesülés birtokába került a Phylaxia karcagi premixüzeme. Az üzemben kukoricamalmi termékeket, tápszereket és különféle takarmányadalekakat gyártanak. Az idén megközelítőleg 1,1 milliárd forint értékű termék készül. A gyár bázisát képezi annak a gazdasági társaságnak is, amely a HAGE és a BIOGAL között jött létre. Felvételeink a HAGE premixüzemét mutatják be.

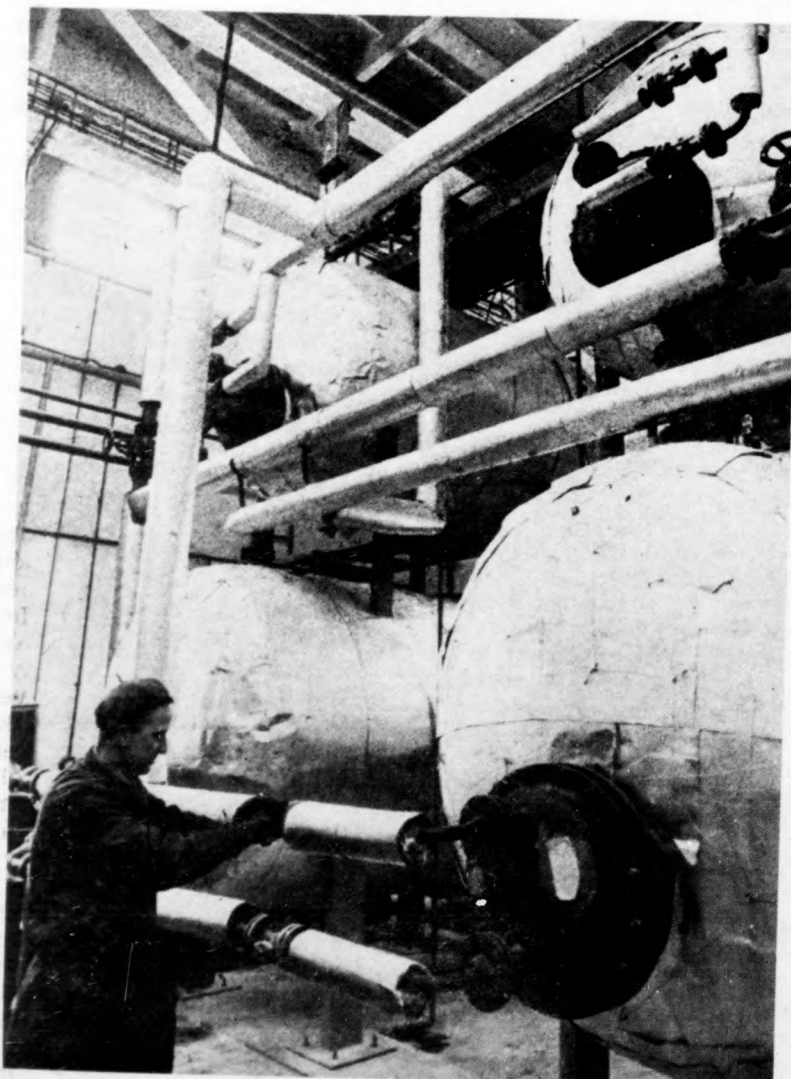
A zsírhomogenizáló üzemen

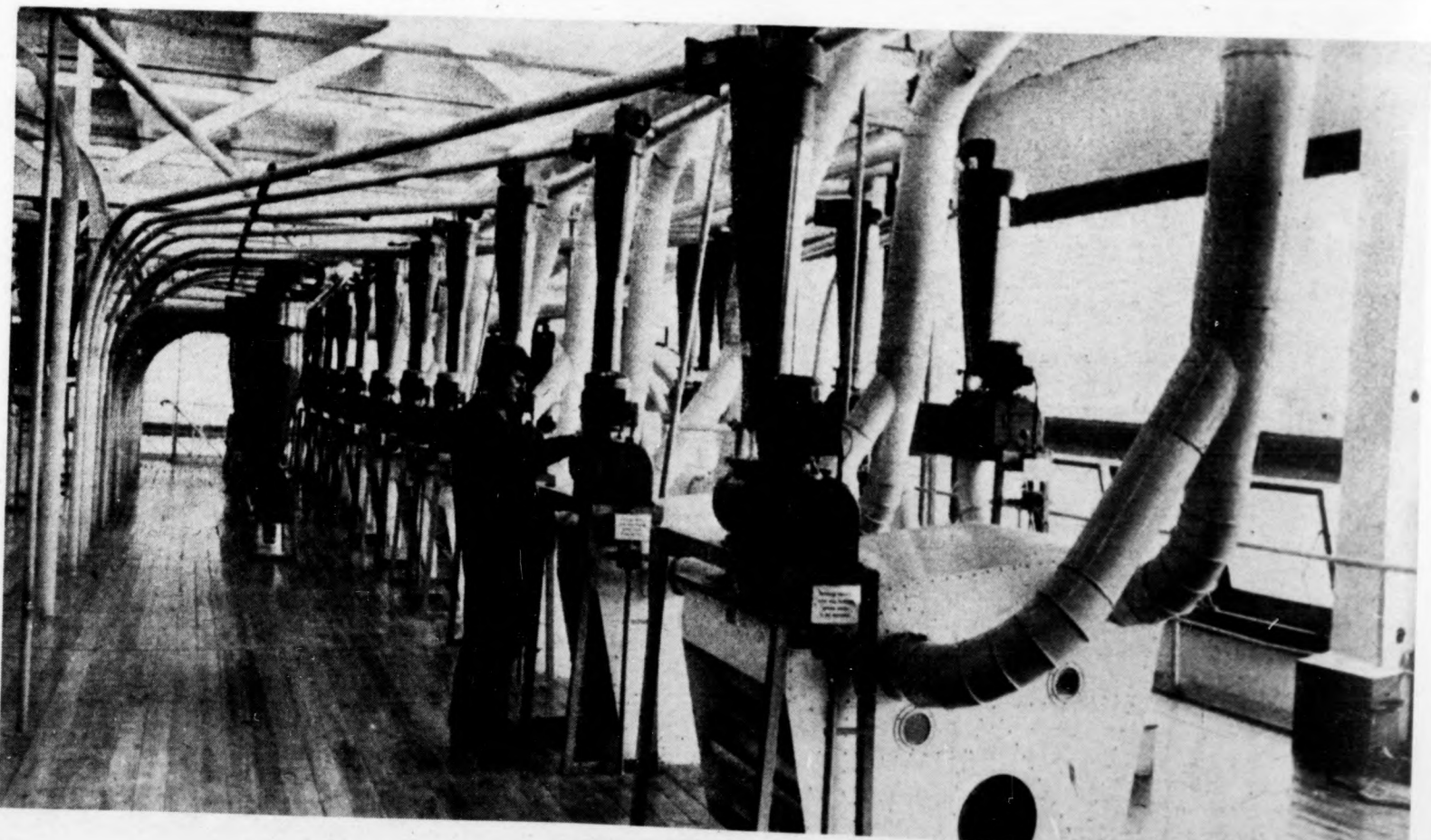
A raktár

Az automatizált hőközpont

Szélzszekevények (Iklódy János felvételei)

Ak
Hát nem
A népm
ám a népm
alánya, a
ifjú) ellen
nincs sem
nás: szelíd
zárkózik a
húz és tév
ményebb
permanense
tel pótolga
re kapott
elvonul va
közzel bar
hobbikertb
családja
mölcs szük
úttal tenni
hogy az in
kó-faktorok
kentse kics
variáció, n
munka utá
csinál, csal
henni, s e
napra. Var

A
Tartozom
azzal h
egyáltaláb
hogy a ne
cenben me
lódési kon
gyakorló
vevői ha
summázatt
gukban a
sem biztos
velőképzés
huszonöt é
a közműve
jairól szól
előadásoka
nyegesnek
Művelődési
közmuvelő
vezetőjénel
jegyzését, r
határozotta
hogy a me
vegőben s
dó- és fe
pennek.

— Az el
ben nem e
művelődés
részt vevők
mondat, a
felmérések
valóság fin
zása. A
rendszerese
ma ugyanis
Az 1974-be
sábjain zaj
felvert kö
egyik cikke
már 1961-b
adatához
százalékkal
ismeretterj
látogatók s
a közmuve
vezetője ir
Népművelé
hogy az u
csökkent a
gító szakké
a művelőde
szes látoga
a fele a r

Fil
Attól,
antifasisz
szól, mé
különleg
demló, n
belőle. S
ról már
lanul so
született
számmal
kedően
ak is, az
nagyobb
tehetség
hogy eg
igazán é
reméltó
Jelentő
mas eset
tékelen,
feldolgoz
ható meg
lentino
és farka
ról. Mag
anyag, n
forgatók
több le
magában
rendező
lósult. E
állási re
kumentu
alakjaiba
hitelesen
metek ál
láló lak

Akar-e „közművelődni” a felnőtt?

Hát nem nagyon.

A népművelés ostromol: ám a népművelés potenciális alanya, a felnőtt (no meg az ifjú) ellenáll. Ellenállásában nincs semmi agresszív vonás: szelíden és békésen bezárkózik a házába, papucsot húz és tévét néz; más, keményebb változat szerint permanensen mellékeresettel pótolgatja a megelhetésre kapott havi fixet; esetleg elvonul valamely hobbiszakkal, például a kajakozással, vagy a hobbi kertbe megtermelni családjá évi zöldség-gyümölcs szükségletét — s egyúttal tenni valamit azért, hogy az infarktusokozó „rizikó-faktorok” számát csökkentse kicsikét. Megint más variáció, midőn a felnőtt, munka után, semmit sem csinál, csak megpróbál pihenni, s elteszi magát holnapra. Van, aki, eléggé el

nem ítéltető módon, kocsmajátók tájékán cselleng órákig, netán dühödten, elszántan és reménytelenül sorra veri esténként a gyerekeit. Sokan gumicsizmát, zeignadrágot és micispakát öltve trágyázóvilla után nyúlhatnak vagy kapálgatják (török, vetik, morzsolják, darálják) a sokat erő tengerit. Más sport olvasgatásával, vitázgatással, tévénézetéssel, nemegyszer nyelvtanulással igyekszik otthon művelni magát, s igyekszik „lépést tartani a korrall”.

Persze sok egyebet csinál, csinálhat még munka után a felnőtt.

Egyetlen embernek nincs haszna mindebből: a népművelőnek. Aki áll, csak áll a művelődési ház nyitott kapujában és várja, rendületlenül a népművelési folyamatot magát alanyát.

kenység részvételi számokban mérhető jellemzője. És most itt vagyunk, a század vége felé, egyre passzívabban, egyre mélyebben a közösségi megmozdulással szemben.

Korszerűtlen formák, csellengő ifjak

Az okokat jobbra csak találgathatjuk.

Az egyik lényeges: nincs is hová menni, vagy ha igen, nem érdemes. A települések 15 százalékában nincs művelődési otthon, 40–50 százalékában pedig olyan van, ami kicsi, elavult, korszerűtlen. Az ember, falun és városban, hazamegy egyre gazdagabb lakásába, bekapcsolja a tévét és a házhoz viszik neki a jobbnál jobb információkat: esetleg kocsiba ül és elmegy személyesen megnézni, amit apja-anyja, nagyszülei még nem láthattak. Az ember, falun és városban, nem hagyja ott műperzsás vagy padlószőnyeges, de mindenképpen otthonos, gépesített házat, csak azért, hogy a helyi művelődési ház mállo vakolatú, zuhato, olajos padlójú termében ismeretterjesztő előadásokat hallgasson.

Alapvetően megváltozott a művelődési házak feladata. A régi, elsősorban az alap- vagy az általános műveltség nagy fehér foltjait eltüntetni szándékozó igyekezet mára inkább valamiféle személyiségnevelő feladattá alakult át.

De felkészültek-e erre a feladatra a művelődési házak s szakemberek? Ismerik-e a közművelődés alapjait, vágyait, kívánásait, elvárásait, ismerik-e a ma emberének újkeletű igényét arra, hogy a lelke is figyeljen, elsősorban arra figyeljen a népművelő, ne csupán műveltségi feladatokra. A szociológiai, pszichológiai kutatások erősítését követelte már 1964-ben is számos vitázó. Ugyanezt, a népművelőképésben is realizálva, kérte, óhajította a debreceni tanácskozás s a Népművelésben zajló közművelődési vita több hozzászólója. Most, majd húsz évvel később: mert ami közben történt, nyilvánvalóan nem volt elégséges. Ismerjük-e például az ifjúság „lelkét”? Akit már öthónapos korában „szocializál” a bölcsőde, ifjúkorában, de legkésőbb felnőttkorában küszöbén, mindenképpen elér az individualizmus valamely formájáig. Lehet, hogy csak a maga és embertársai személyiségének feltétlen tiszteletben tartásáig, s mint ilyen nem elvezett a közművelődés számára sem. De lehet, hogy dühödött individualista lesz, aki a világgal való ismerkedés sajnálatosan elferdült logikája szerint akkor zár-

kózik be, amikor — érett fejjel — a legnyitottabbnak, legselekvőbbnek kellene lennie. Azt hiszem, az a sok fiatal, csellengő-kamasz és bakfis is a rosszul értelmezett „közösségi emberesszémény”-elmélet áldozata: a közösségi törvényszerű, viselkedésmódozó idomítva felnőttként is csak ilyen környezetben tud viselkedni, létezni. Amert nem ismerik önmagukat, önön személységüket, verőnek, csapódnak ide-oda. Ellenőrizhetetlen, bizonyíthatatlan okfejtés? Valóban, hiszen főképpen sejtetem. Nagyon jó volna ha valaki be tudná bizonyítani az ellenkezőjét.

Meghittségigény

Az ember nemcsak személyisége tiszteletben tartását vágyja: de az intimitást, a meghittséget is. Csodálatosak a komplex művelődési intézmények, a hatalmas kultúrpaloták, s ma, amidőn egyre inkább az ilyen jellegű művelődési központok építése a cél, hajmeresztő lehet az ötlet: a személytelen paloták mellett — mert ezekben elvesztesen bolyong, a betérő-betérő — sok apró, főleg lakótelepi klubot kellene építeni. Sokat, korszerűt, s alakítsa ki mindegyik a maga jellegét — a közönségét.

De ehhez pénz is kellene, sok pénz. Pénz azonban nincs.

És itt a népművelő, maga! A debreceni tanácskozáson egy tanszékvezető adatok halmával bizonyította, hogy a népművelő is lehet kiművelt emberfő, egyenjogú partner minden ügyben, de hogy azzá legyen, oktatási reformot, nagyobb társadalmi megbecsülést kíván. A Népművelésben a népművelőit vitáznak: többek között arról is, erkölcs-telen-e, aki hátat fordít a pályának, „otthagya a népet”. Mert otthagyják, s nem kevesen.

Dzsungel ez, valóban. Bejárni is lehetetlen, nemhogy rendet tenni benne. Az ember tevékenység egyre több fajtája válik magánüggyé. A népművelő-találkozó s konferencia meghívóján kereser szakmai jelkép a XXV. évfordulót és a helyzetet egyébként kifejező három fehér — szelmalom!

Cs. Nagy Ibolya

TUDÓS ÉS TANÁR

A 80 éves Barta János köszöntése

Barta János akadémikus nemrég töltötte be a nyolcvanadik esztendőjét. A kiváló irodalomtörténész hosszú ideig vezette a debreceni Kosuth Lajos Tudományegyetem II. Magyarirodalom-történeti Tanszékét, betöltötte a rektori tisztségét is, előke volt a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak, jelenleg pedig a Debreceni Akadémiai Bizottság alelnöke. Sokoldalú és kiemelkedő életműve és tanári tevékenysége előtt tisztelgve, a Debreceni Kör és a Debreceni Akadémiai Bizottság irodalmi estet rendez a 80. születésnap alkalmából, minden érdeklődőt.

Hiánycikk és fölösleg

KÖNYVFORGALMAZÁS, KÖNYVTERJESZTÉS, HAJDÚSZOBOSZLÓN

Jó ebbe a boltba belépni. Egyáltalán: jó könyvesboltba belépni (benyitni, bemenni, behúzódni, bemelegülni), bár nem mindegyikben időzik szívesen az ember. Debrecenben például nincs olyan könyvtár, ahol kedvére tölthetné az időt, mondjuk egy kényelmes fotelben lapozgatva a vásárlásra kiszemelt köteteket. Mindenütt zsúfoltság, emberek kerülgetik egymást műanyag kosarakkal, néha percekig kell várni, míg a keresett polc felszabadul... De ez a hajdúszoboszlói könyvesbolt nagyon kellemes: tágas, világos, áttekinthető, barátságos, és sok olyan könyvre akadni benne, ami a nagyobb városban már rég elfogyott.

Ha előkelőbben akarnék foglalkozni, akkor azt mondhatnám, hogy aurája van ennek az üzletnek, jóllehet híján van a 60–80 éves múltnak, ami patinásá edzhetné falait. De tudjuk jól, hogy nem minden múlik a falakon. Ez a boltot két dolog teszi vonzóvá. Az egyik az, hogy érdekes: dolgozó szeretik a könyvet; a másik meg, hogy tisztában vannak azzal: a könyvkereskedelemben sajátos szakma, amelynek sajátos követelményei vannak. Manapság, amikor egyre hevesebb viták folynak a kultúra árujellegéről, érdekes módon éppen azokat felejtik el megkérdézni, akik a kultúra közvetítésével-forgalmazásával foglalkoznak; mintha a kérdés megválaszolható volna pusztán elméleti kiindulópontból.

Pedig igen érdekes adalékokkal tudnának szolgálni akár a könyvkereskedők is. Az olyanok például, mint Fazekas Csaba, aki tizenkét éve vezeti a szoboszlói könyvesboltot, jól ismeri tehát a magyar könyvkiadás és könyvterjesztés gyakorlatát. És nem mondhatni, hogy nagy lelkesedéssel nyilatkozza róla. Úgy véli, túlságosan is újdonságcentrikus a magyar könyvkiadás: nincs raktározás, készletezés; arra ösztönzik a boltokat, hogy mihamarabb megszabaduljanak egy-egy szállítmánytól, mert azonnal nyakukon az újabb. Emiatt nagyon sok a hiánycikk klasszikus művekből, gyermekkönyvekből, slágerekből.

Mindenesetre sajátos helyzet, hogy a könyveket forgalmazó üzleteknek gyakorlatilag semmilyen beleszólásuk nincs a példányszámba, olyannyira, hogy egykét árulniuk kell — és sokszor a piac által megkövetelt éppen fordított arányban — a kapós és az érdektelen könyveket. A hiánygazdálkodás aztán természetesen arra készteti a boltosokat, hogy manipuláljanak a készlettel. Ha a rendelt 400 példány helyett csak 60 érkezik a várhatóan sikeres újdonságból, akkor bizony meg kell nézniük, hogy ezt a keveset kinek adják. Ilyenformán a könyvkereskedés szövege nem igen fedti azt a fogalmat, amit valójában jelöl. A könyvesbolt inkább egy polip végtagjához hasonlítható: látszólag szabadon mozog a vízben, de mozgásának irányát végso soron a test határozza meg. S hogy a test merre mozog?

Mindenesetre arrafelé volna célszerű haladnia, hogy a könyvterjesztésben jobban érvényesüljön a könyv árulása. Ez persze nem jelentené egyúttal azt például, hogy a modern költészet iránt kétségbeesetten megcsappant érdeklődés határozná meg a kiadandó kötetek számát. Hiszen a könyvkiadásnak nemcsak az olvasói igények kielégítése, hanem — jó értelemben vett — befolyásolója is feladata. Hogy az elsőkötetes fiatal költő verseit senki nem keresi, az még nem feltétlenül tehetségtelenségének bizonyítéka. De hogy ma tízezrek olvasnak a népszerű történelmi munkákat amelyek csak ezres példányszámban jelennek meg, ez már az olvasói és kiadói igény oly mértékű különbözőségére utal, ami a kereskedelmet is téltelenségre kárhoztatja.

Mit tehet ebben a helyzetben egy könyvesboltos, aki mégis kereskedőnek vallja magát? Megpróbál olyan módszereket kialakítani, amivel a lehetőségek között megvalósíthatja saját elképzeléseit. Hajdúszoboszlón például előnyben részesítik a helyi törzsvevőkört, de számolnak az átutazó és betérő vásárlókkal is. Bizonyos témakörök — film, színház, zene — iránt kisebb az érdeklődés a városban, ezért a boltban a külső vásárlókra is gondolnak. Előre tudják, hogy Debrecenben miből lesz hiánycikk, s úgy postázzák a rendelést, hogy beleszámlálják azokat is, akik a keresett könyvet nem sajnálják a fáradságot és a 20 kilométert, ami a megveszélőhelyt a fűrdővárostól elválasztja. És az ilyen vásárlók nincsenek kevesen!

Felfogásuk arra példa, miként lehet eredményes könyvkereskedést folytatni úgy, hogy elsősorban nem az üzlettel, hanem az emberrel törődnek. Meglehető, szokatlan módszer, de Fazekas Csaba saját bevallása szerint inkább nem ad el semmit, de a rossz könyvekről lebeszéli a vevőt. Nem akar senkit becsapni. Véleménye szerint nem nagy akciókra és jelszavakra van szükség, hanem békés, polgári könyvterjesztésre. Emberi kapcsolatba kell kerülni a vevővel: azokat a könyveket megszerezni számukra, ami érdekli őket, s nem olyanokra rábeszélni, ami senkinek sem kell.

És érdekes módon a szoboszlói könyvesboltnak soha nem voltak tervetjesztési gondjai, pedig a szakma most komoly gondokkal küszködik. Nem kétséges, bármennyire rokonszenves, ma még nem általános az a gyakorlat, amit Hajdúszoboszlón követnek. És nem is kockázatos: határozott ízlés, műveltség, tájékozódási képesség, értékelőkészség és az olvasói igények ismerete kívánatik ahhoz, hogy eredménnyel járjon. Nem könnyű az értéket elkülöníteni a haszontalantól, de hát mi más célja lehet a korszerű és szocialistának nevezett könyvterjesztésnek?

Turi Gábor

A népművelő csak áll és vár

Tartozom az igazságnak azzal, hogy elmondom: egyáltalában nem biztos, hogy a nemrégiben Debrecenben megtartott közművelődési konferencia zömmel gyakorlati népművelő résztvevői hasonlóan negatív summázzal zárták le magukban a tanácskozást. Az sem biztos, hogy a népművelőképés sajátosságairól, huszonöt éves eredményeiről, a közművelődés mindennapjairól szóló beszámolókat, előadásokat hallgatva oly lényegesnek tartották volna a Művelődési Minisztérium közművelődési főosztálya vezetőjének rövidke megjegyzését, mint én. Mert én határozottan úgy láttam, hogy a mondat megáll a levegőben s mögéje óriási kérdő- és felkiáltójelek röppennek.

Az elmúlt huszonöt évben nem emelkedett a közművelődésben rendszeresen részt vevők száma — így a mondat, amely a különböző felmérések adatai szerint a valóság finom megfogalmazása. A közművelődésben rendszeresen részt vevők száma ugyanis inkább csökken. Az 1974-ben az Alföld hasábjain zajló, nagy port felvert közművelődési vita egyik cikke szerint például már 1961-ben, az 1959-es adatokhoz viszonyítva, 10 százalékkal csökkent az ismeretterjesztő előadásokat látogatók száma. Ugyancsak a közművelődési főosztály vezetője írja egyik 1980-as Népművelés-beli cikkében, hogy az utóbbi években csökkent az önkifejezést segítő szakkörök száma, hogy a művelődési otthonok összes látogatóinak több mint a fele a nagy, mostanság

épült városi művelődési központokra esik. Nem nőtt az amatőr művészeti mozgalmakba bekapcsolódó emberek (főként fiatalok) száma, s mivel a lakótelepek többségében nincs művelődési otthon, „mind gyakoribb a céltalanul csellengő fiatal” (ugyanannak a szerzőnek 1981-es cikke). Ha tehát sorra vennénk a különböző művelődési formák részadatait, szomorú eredmény juttatná újra és újra eszünkbe a művelődési házak kapujában álló, s hiába váró népművelőt.

De miért a sikertelenség? Miért bújik csigaházába az ember?

Emlékszem a hőskorra. A falu egyetlen televíziója a kultúrházban volt: szombaton, vasárnap, de hétköznap esténként is ott ült — a maga hozta székeken néha — a falu apraja-nagyja. De ha már ott voltak, nemcsak tévét néztek, de sok egyebet csináltak: hímezték, beszélgettek, olvastak, játszottak. Együtt voltak. Pedig ahogyan olvasom, már ez sem volt az igazi. Egy 1964-es Alföld-cikk adatai szerint körülbelül így fest — általánosíthatóan — a részvételi-fejlődési görbe: ugrásszerű fejlődés volt 1945 után, körülbelül 1951-ig. Lelkes fiatalok vették kézbe a nép művelésének ügyét, azután ezek a lelkes fiatalok előregedtek, elmentek, belefáradtak. Ekkortájt kerültek a művelődési házakba a hivatalból kinevezett népművelők. 1957 táján némi fellendülés következett, majd a lassú, folyamatos visszaesés lett a közművelődési tevé-

Filmnapló

Attól, hogy egy film az antifaszista ellenállásról szól, még nem biztos, hogy különleges figyelmet érdemlő, művészi alkotás lesz belőle. Sőt! Mivel a témáról már megszámlálhatatlanul sok művészi alkotás született, s köztük szép számmal akadnak kiemelkedően magas színvonalúak is, az átlagnál is jóval nagyobb szakmai tudás és tehetség szükséges ahhoz, hogy egy újabb változat igazán érdekes és figyelemreméltó legyen.

Jelentős korszak izgalmas eseményeinek jelenléte, művésziességek feldolgozása — ez állapítható meg elsősorban Valentino Orsini „Emberek és farkasok” című filmjéről. Maga az irodalmi alapanyag, melynek alapján a forgatókönyv készült, jóval több lehetőséget rejtett magában, mint ami az olasz rendező filmjében megvalósult. Elio Vittorini ellenállási regénye a kiváló dokumentumok közé tartozik, alakjaiban és történetében hitelesen ábrázolja a németek által megszállt Milánó lakosainak halállal is

dacoló kitartását és hősiességét.

Valentino Orsini filmjében a regény hőseinek lelki-vivódását helyezte előtérbe, s csak másodsorban foglalkozott az események felelősségével és a hiteles atmoszférá megteremtésével. Idáig minden rendben is lenne, csak a Flavio Bucci játszotta férfi főszereplő jellemrajza teljesen hiányos és kidolgozatlan, így vivódását, az ellenállási akciói során megfogalmazott kétségeit nem érzem hitelesnek.

A főszereplő színész, Flavio Bucci a kudarcért túlságosan nem hibáztatható — meglevenített egy figurát, pontosabban az ellenállóknak az érzelmeiből beállítottóság, de ugyanakkor következetesen gondolkodó és cselekvő típusát, de szinte teljesen csak önmaga színészi képességeire számíthatott, hiszen a szerep és a szereplő jelleme is kidolgozatlan, hiányos, például, azt a jelenetet, amikor a németek megtörténtként harminc olasz munkást végeznek ki, csak távolról látjuk, miközben oly

éles reflektorfény világítja meg a kocsirol levonást és leemészárolt áldozatokat, amely szinte a nézőket is elvakítja. Egy kísérleties haláltánc játszódik le előttünk, nyomasztó hatását csak tovább növeli az embertelenül gépies magatartás, ami a német katonák részvételt jellemzi. De a jelenet hosszú percek kereszttűt tart, újabb és újabb csoport kivégzését látjuk, s lassan csökkenni kezd az egész jelenet drámai hatása, s végül teljesen eluralkodik a vásznon a művészi és a vontatottság. Egyébként nemcsak ez a jelenet, hanem az egész film túlságosan vontatott, a történetből hiányzik az igazi feszültség. Hosszú, hosszú percek kereszttűt látunk a szereplőket, amint lépcsőn le-fel járkálnak, titkos megbeszélések mennek, akciókat készítenek elő, támadnak és menekülnek, de ez csak formális dolog, és nem fejezi ki az ellenállás igazi lényegét, a benne résztvevők bátorságát, emberiségét és a szembenállók farkas-voltát.

Többször megfigyelhető a film folyamán az erőltetett, művésziességek beállítása, például, azt a jelenetet, amikor a németek megtörténtként harminc olasz munkást végeznek ki, csak távolról látjuk, miközben oly

éles reflektorfény világítja meg a kocsirol levonást és leemészárolt áldozatokat, amely szinte a nézőket is elvakítja. Egy kísérleties haláltánc játszódik le előttünk, nyomasztó hatását csak tovább növeli az embertelenül gépies magatartás, ami a német katonák részvételt jellemzi. De a jelenet hosszú percek kereszttűt tart, újabb és újabb csoport kivégzését látjuk, s lassan csökkenni kezd az egész jelenet drámai hatása, s végül teljesen eluralkodik a vásznon a művészi és a vontatottság. Egyébként nemcsak ez a jelenet, hanem az egész film túlságosan vontatott, a történetből hiányzik az igazi feszültség. Hosszú, hosszú percek kereszttűt látunk a szereplőket, amint lépcsőn le-fel járkálnak, titkos megbeszélések mennek, akciókat készítenek elő, támadnak és menekülnek, de ez csak formális dolog, és nem fejezi ki az ellenállás igazi lényegét, a benne résztvevők bátorságát, emberiségét és a szembenállók farkas-voltát.

Sümei Anikó

Igó Éva és Huszti Péter A bolond lány forgatásán

ÉV VÉGE A TÉVÉBEN

A decemberi kínálatból — ezt jóslni is felesleges — a legnagyobb érdeklődésre az új, hatrészes Jókai-sorozat, A névtelen vár számít, amelyet Zsurzs Éva rendezett a főszerepben Kocz Gáborral, Tordai Terivel és Papp Verával. Mellette Márkus Lászlót, Szabó Sándort, Inke Lászlót, Pécsi Ildikót, Kézdy Györgyöt, Gálvölgyi Jánost, Zenthe Ferencet, Kelemen Évát láthatja a néző ebben a romantikus történetben, amely egy titokzatos várkastély és lakói sorsát ábrázolja a múlt század végi vármegyei életet.

Új tévéjáték a Heltai Jenő regénye nyomán forgatott A 111-es is, Málnay Levente rendezésében. Főhőse a gazdag arisztokrata ifjú, Réthey Zoltán, akinek az élet csupa könyvnyelmu kaland. Vagyona pillanatok alatt elúszik, de nincs nagyobb szerencséje a szerelmmel sem. Napjaiba azonban fordulatot hoz a vele szomszédos hotelszobában lakó Joe Selfridge-dzsel való megismerkedése. A századfordulóra oly jellemző történet megismerkedése. A századfordulóra oly jellemző történet megismerkedése. A századfordulóra oly jellemző történet megismerkedése.

Annak idején, jó pár éve emlékeztet a buda-pesti Madách Kamaraszínházban Marcel Achard A bolond lány című bűnügyi komédiájában, Domján Edittel a címszerepben. Most Makk Károly rendezésében láthatjuk a gyilkossággal vádolt cserfes szobalány fordultatos történetét. A közreműködő színészek: Igó Éva Huszti Péter, Psota Irén, Darvas Iván, Balázs Péter, Végvári Tamás és Egri Márta. A kortárs finn drámaírók jelentős alkotása C. Andersen A család című műve, a nem is olyan speciális finn familia világról, Zsombolyai János rendezésében. Nemere László irányításával vették fel az ugyancsak a hétköznapiakkal foglalkozó V. Rozov darabját A siketfajd fész- két is.

A zenei műsorok kínálatában szerepel Beethoven IX. szimfóniája, Bach Karácsonyi oratóriuma, a Spartacus című Hacsaturján-balet szovjet feldolgozása, Theo Adam koncertje, illetve a hagyományos karácsonyi Kálmán Imre-koncert.

A filmkedvelőknek kínál izgalmas percek a hamarosan induló Humphrey Bogart-sorozat, s néhány kiemelkedő egyedi produkció, mint Antonioni Napfogyatkozása, Zeffirelli Rómeó és Júlia, Welles A csodálatos Andersonék című alkotása. Vidám perceket szerez majd Barbara Streisand és Ryan O'Neal kettőse a Mi van, doki? című Peter Bogdanovich-komédiában, illetve Lilli Palmer, Jean Sorel, Charles Boyer hármasa a Maugham-regény alapján forgatott Csodálatos vagy, Júlia! című filmben. Jean Gabin és Danielle Darrieux neve fémjelzi Az élet örömei, Michel Simoné Az öregember és a gyerek, Charles Laughton pedig A notre-dame-i toronyór című produkcióját. Természetesen újabb epizódokkal jelentkezik a Charley angyalai, a Tethely. A vizsgalóiról asszony, s Az új Scotland Yard is.

A gyerekek számára készült el Szabó Magda Tündér Lala című regényének filmváltozata, Katkics Ilona rendezésében, s ugyancsak nekik szól Cser Gábor A hétpettyes lovag című mesejátéka is, amelyet ugyancsak Katkics Ilona jegyez. A gonosz Barnamakk királlyal szembeszegülő Hétpettyes lovag kalandjait többek közt Székely Tamás, Kárpáti Tibor, Kóvári Judit, Vennes Emmy, Széplaky Endre, Imre István tolmácsolja. Folytatódik a rendkívül népszerű Súsú-sorozat is. A régebbi történet mellett most négy újabb csat-lakozik, Szabó Attila rendezésében.

Kocz Gábor A névtelen vár egyik főszereplője

OSZTOJKÁN BÉLA VERSEI:

Negyedik vers

Budapesten elhervadtak az orchideák. Nem álmodom: szívem jegesedik, jéghegyeket vonnak szájam elé a szavak, tengerre tömörülnek és járhatatlanná válnak útjaim — nem álmodom: Lotógó lánggal égnek az orchideák; kigyó kúszik, kihasad az ingem, az emeletről magát levető gondokból is fölcsapnak a hangok — félek. Ki vonul a fekete hajók elé, ki tartja fel őket, ha elalszom?

Partok nélkül

Fában halban fűben élek Ne haljak meg amíg élek

Van-e szivderítőbb látvány Kertek fölél emelkedő fényugárnál

Ne munkálkodjanak fekete kezek Ne mozduljanak toronyarcú istenek Pajzsot ne adjanak mit a szitakötő átút

Fában halban fűben élek Dolgozom és mégis félek Időtlen fodrozás a tenger Partok nélkül az ég is belekékül

Köszönet

Köszönöm a kútnak hogy kiapadt hirtelen amikor beledobtak

Köszönöm hogy senki száz mentő gondolatát nem akart eltemetni

Élek Ezt köszönöm Senki ne irigyelje pokoli mély örömöm

Téli ének

Jön már az éj, nyakában rőt kalárisok, és kondor-csillag-sereg zenéje kél. Egy utcalány dudol, hogy szép majálisok majd születnek itt, csak müljön el a tél.

A város mostan duzzadt álom-emplőn ring. Nagy mohó poronty szuszog, mamája nyög, bár kóbor jég kopog s a rom-leányok int, hóban látni vértük mégis hogy csöppög.

Mert úrruhába bújva élnék itt a fák. Mersi égitestek úrhajója jön; utakra kész, ki ismert istent és hazát,

és csak az marad, kinek mindig öröm kívánni álmanak szines majálisát, vagy pedig elvérezni, külön-külön.

ÉRTSÜNK SZÓT!

Gondolatok a csángók ürügyén

Kedvenc hetilapomban olvasom: „A dolog szinte hihetetlenül hangzik: az USA-ban sok olyan egyetemi diák akad, aki a térképen nem tudja megmutatni, hol terül el az Egyesült Államok!” Jó érzés, hogy a mi diákjaink földrajzi ismeret, ami egyben a népismerettel, hazafisággal, nemzeti azonosulástudattal is kapcsolatban van, remélhetőleg magasabb fokon áll.

Bár... olyan jól azért mi sem állunk. Eszembe jut, hogy a mi fiataljaink is rá-rácsodálkoznak egy erdélyi, szlovákiai, vajdasági vendégünkre: „Hol tanult meg ilyen szépen magyarul?” Es ebben mi, felnőttek vagyunk a hibások: közoktatásunk sokáig még azt is elhallgatta a „be nem avatkozás” jegyében, hogy határainkon kívül több millió magyar él a szomszédos államokban. Mai közoktatásunkban már sokat változott a helyzet, de még jó messze vagyunk a nyelvi és az ezzel összetartozó népi tudatosság-tól, nemzeti önismerettől.

Ismerősöm panaszkodik: az iskolából, városi kollégiumból hazatérő gyermekei a nagyszülők népnyelvi, nyelvjárásos beszédmódját megmosolyogják, műveletlennek, parasztnak, durvának tartják — miközben ők maguk trágár szavak tömegét használják. Emögött is pedagógiai hiba rejlik, az, amit már a Pusták népében megírt Illyés Gyula: a tájnyelvi beszédmód hibás értékelése, lebecsülése, esetleg üldözése. A helyes pedagógiai magatartással szemben a tájnyelviség felismerése, tudatosítása, a köznyelvi normatív ejtismód elsajátíttatása, és mind-ezeknek a maga helyén való, helyzettől függő alkalmazása.

Es milyen keveset tudunk a határainkon belüli és kívüli népcsoportjainkról! A kunok, jászok, hajdúk, széke-lyek vagy a palócok, barkók, matyók, csángók, berencók, poták és mások csoportjairól! Egyikük-másikuk még az új néprajzi lexikonból is kimaradt, jelezve ennek az ismeretknek a tudományos elhanyagolását is.

De hol kellene fellélekről hallaniuk gyermekeinknek? A közoktatás tananyaga már ma is olyan naggy, hogy annak bővítése aligha lenne reális. Viszont ott vannak a honismereti szakkörök! Ezek helytörténeti, krónikairó munkáját egyre több helyen egészítik ki népismereti, nyelvjárás, névtani tudnivalókkal, és ennek csak örülhetünk, erre mindenképpen buzdítanunk kell e kis csoportokat. Megérdemelnék, hogy több segítséget kapjanak kellő színvonalú segédanyagok tekintetében is, mint például Kósa László—Filep Antal: A magyar nép táji-történeti tagolódása.

Felnőtt közönségünk hézagos tudását segítenek kiegészíteni az ismeretterjesztő előadások és a sajtó idevágó cikkei. Olykor azonban a cikkek olyan felszínesek, hogy úgy érezzük: „Atdál, uram, esőt, nincs köszönet benne!”

A minap egy ilyen cikket olvastam egy hetilapban a moldvai csángókról. Ime egy mondat a cikkből: „A legnagyobb arányú gyűjtés 1960 táján indult meg, a kolozsvári Bolyai Egyetem irányításával. A folkloristák csángó nyelvjárás atlaszhoz gyűjtöttek anyagot, Wichmann György csángó szótárt szerkesztett.” — Illik tudni, hogy a nyelvjárás atlaszokat nem a folkloristák, hanem a nyelvészek gyűjtik, állítják össze. Szabó T. Attila kolozsvári akadémikus írásából tudjuk (négy kötetből álló tanulmánygyűjteményét nálunk is megvásárolhatták az érdeklődők), hogy a csángó nyelvátlasz 900 szótérképe teljesen elkészült, egy évtizede kiadásra vár...

Durva megtevészet a csángó szótárnak az előbbivel egy mondatban említve, mintha ez is egy friss gyűjtés lenne. Wichmann György finn tudós (eredeti keresztneve Yrjö — kiejtve: Úrjö) csángó szógyűjtésének időpontja: 1906—1907. Az összegyűjtött szókincset 1932-ben Helsinkiben adta ki Artturi Kannisto, és a debreceni egyetem akkori magyar nyelvész professzora, Csúry Bálint. A szótár nemcsak a moldvai csángóság szavait tartalmazza, hanem más csángó nyelvjárásokból is merít. Nem árt tehát tudni azt sem, hogy a moldvaiakon kívül még három másik népcsoportot is csángónak szoktunk minősíteni: a hétfalusi csángókat Brassó közelében, a gyimesi csángókat a csiki Kárpátok vidékén, és a bukovinai csángókat, akik a XVIII. századi mádéfalvi öldöklés után menekültek Bukovinába.

Sebestyén Árpád

SZÁNTÓ PÉTER:

Fanyó a polcon

A bolt olyan volt, mint valami mesebeli erdő az üveghegyen túl. Legalábbis Hammer, ha fölnezt a mennyezetre, úgy látta, hogy az a rengeteg arany- meg ezüstnyelű csillag- meg függőkkel, matt üveggömbökkel, csiszolt tányérokkal, formabontó formákkal olyan, mint egy elvarázsolt erdő, fejjel lefelé lógva a plafonról.

No lám, gondolta Hammer, és elégedett volt magával, hogy ilyen költői gondolatai vannak. Annál inkább, mert a gimnáziumban például az égbemerengő Körtés tanár-nő mindig azt mondta, hogy „magában annyi költészet sincs, mint egy bakacsizma-ban”.

Szegény Körtés tanár-nő a költészetével. Hammer most három nap alatt keres annyit, mint az egy hónap alatt. Ennyit a versekről.

Fél szívvel se figyelt oda, miközben kiszolgált egy zsiros kalapú parasztot.

— És ez a Szokol rádió gyakran szok elromolni? — kérdezte az illető.

— Ez?! — csodálkozott Hammer. — Ez még eszem romlott el. Legalábbis még senki nem panaszkodott. Egyébként pedig a KERA-VILL-hetek alkalmából meg-

változtatták a nevét Szokol-ról Szoktálra. Tudja, védeni kell a nyelvveltségét.

A vevő tatót szájál bá-mult.

— Mit magyaráz itten? ...

Imáda az ilyen pasasokat, mert ezeket hülyíteni lehetett, majmot csinálni belőlük, és panaszra menni egyik se mert.

— Szóval akkor most úgy kell kérni, hogy Szoktál rádió?

— Igen — felelte. — De a jövő hónapban már újra Szoksz.

Körtés tanár-nő. Jaj, meg Horváth tanár úr, aki a matematikát tanította, s mert ő egy kissé nehézfejű volt hozzá, mindig kulcsosomóval ütötte a nehéz fejét. Egészen addig, míg a szülei meg nem fogadták a tanár urat korrepetálásra, óránként húsz forintért. Akkor lett szent a béke.

A múltkor találkozott Horváth tanár úrral, s megkösztönte neki, hogy ilyen jól megtanította számolni.

— Mi is vagy te, fiam? — kérdezte a tanár úr elnyújtott, rezgő hangján.

— KERAVILL-eladó. Jól megélek. Nem keresek annyit, mint mondjuk egy menő

futballista, de egy osztályos orvos pénze azért bejön.

— Olyan jól megfizetik ma már a boltosokat? — zengte a tanár úr.

— Ugyan! Sok a mellékes. De azért, tanár úr, ha szükség-e lesz rádióra, tévére, mag-nóra, lemezjátszóra, jöjjön be hozzánk, majd szerzek valamit.

Azt még nem döntötte el, tényleg jót szerez-e vagy valami lerobbant ócskaságot azokért a nagy, kulcsosomó utésekért.

Kazettás magnetofont szeretnék — recscent egy kövér-kés, kalapos alak hangja. Ez valami hivatalnok lehet.

— Egyszerűt, de nagyszé-rűt, vagy esetleg valami jobbat, finomabbat? — kérdezte Hammer bizalmasan.

— Kazettás magnetofont!

— Hja, ha a kedves vevő így parancsolja! Mert az igazán minőségi áruért aligha-nem be kell mennem a rak-tárba.

— Akkor menjen be! Ez a dolga, nem?!

Szóval, édesapám, így áll-lunk. Majd én itt koptatom neked a számat meg a cipóm talpát ingyen?!

— Ez van — mondta, és le-vett a polcól egy terepszínű magnót.

Kipróbálták a készüléket, szólt. A vevő fanyalgott, de azért elvitte, Hammer befel-röhögött.

Ez volt az a gép, amit egyszer már visszahoztak. A zsetta közepén egyszer csak elkezd nem fölvenni. Ma

„A német a megtanultam” netti: s ez az zezhez, melyb a többnyelvű

Spanyolorszá vándorolt ősei örítették nyelvi századi spany anyanyelve.

drámáin kere majd nem sok nyelv elsajátít ösztönözte, ho nálták, hanem ról beszéltek.) am Mainban temen tanul. l fróként tartják nem köthető e

A harmincas hatvanas évek legnagyobb jel Die Blendung 1948-ban is me madik, 1963-as Am a német n tében ezt köve szerepet. Az ir latokat kutatva Franz Kafka n

Másik fő mű (1960) című na Macht) több m idő alatt majd kát mellőzött.

Néhány drá azonban nem a

EL

Jónás a prót tatja: az e hiv egy cethal nyo zett haragot, h zik be. Ez utó legveszélyesebb legrosszabbat is megfószolták. Al teszi őket. Kom getését, mint

nak: abban a p molyan, melybe igy nem mondha megfosztja a gy a prófeta — aki beszél —, mind nevétséges nem.

berek azon érzé fenyeget, a ma előidézni segíti. nák öt kényzse ként történe. I ra megpróbálko

Egy szóra vár bilitálja és igaz egész országgá, semmit sem me semmiféle atom bák mégis mara talmazza az ősz

Már csak az mert a teremtm sága elgondolh lenne. Isten elő tokzatosabbnak, ismerünk. Semm

kellett volna lea ron, mint hibás azért még ezzel lapossal kukor kicsit. Igaz, viss vaj nem fizet rá megüti addig a

A lámpaerdő tott, kék, sárga, körték vakította lyok csilingeltek. kan egymáshoz nom üveghangon ra. Hammer bot érezte magát itt.

Még az új fón is.

Ez a pofa oly mindig borotvál szó, gpmorabaj alak volt, és álla szónokolt, hogy t det csinál itt, me csinálni küldték.

Na, köszönöm. neki is megvan a bulija, mert anél Mindenkinek me maga kis izéje, t fene. Csak ezek nálják, és haragsz horgászokra. N

Hammerral nem nyű kiszúrni! Hog ne rendet csináln vágó kartárs?!

Először is, ugy zisztorok, jobb érkeznék, akkor a telefonál V. úrna szek műszerésze jön, és zsebből né tétel felét. Ez a t havi öt kilót, ötsz ér. Mármost, ha zették, magnószá nek, akkor szól K

Új Nobel-díjas

ELIAS CANETTI (1905—)

„A német a negyedik nyelv volt, melyet megtanultam” — vallja a németül író Canetti: s ez az igen kanyargós út ahhoz a közegehez, melyben végül is megállapodik, még a többnyelvű írók táborában is szokatlan.

Spanyolországból (a mai Bulgáriába elvándorolt ősei évszázadokon keresztül megörizték nyelvüket, s ez az archaikus, XV. századi spanyol Canetti tulajdonképpeni anyanyelve. Hat évesen — Shakespeare drámáin keresztül — megtanul angolul, majd nem sokkal később németül is. (E nyelv elsajátítására nem utolsósorban az ösztönözte, hogy a szülők a németet használták, hanem gyermekeknek való dolgokról beszéltek.) A gimnáziumot Frankfurt am Mainban fejezi be, majd a bécsi egyetemen tanul. 1939 óta Angliában él. Osztrák íróként tartják számon, noha tevékenysége nem köthető egyetlen kultúrkörhöz.

Jelentős teljesítmény naplója is. „Minden kimondott szó hamis. Minden leírt szó hamis. Minden szó hamis. De mi van szavak nélkül?” — mondja naplójegyzeteiben Canetti; s éppen a szavak mögé látás e képessége teszi feljegyzéseit sokatmondóvá és rendkívül izgalmasná, ám ugyanakkor nehezen megragadhatóvá is, mert az író nem magyaráz, s az olvasó csak úgy értheti meg azt a gazdagságot, ami a valóságra utaló szegényes jel mögött lappang, ha maga is túllát a szavakon.

(Kovács-Kiss Kálmán)

Elias Canetti : Feljegyzések

Jónás a proféta két fontos vonását mutatja: az e hivatástól való félelmet, mely egy cethal gyomráig űzi őt; s az a felett érzett haragot, hogy proféciája nem következik be. Ez utóbbi a legviszátaszóbb és legveszélyesebb vonása a profétáknak. A legrosszabbat is akarniuk kell, mihelyt azt megjósolták. Akaratosságuk könyörtelenül teszi őket. Komolyabban veszik isten fenyegetését, mint ő maga. Nehéz egy profétának: abban a pillanatban veszik csak komolyan, melyben jóslata bekövetkezik; s így nem mondhat le e pillanatról. Isten, aki megfosztja a győzelemtől, megcsalta őt; és a proféta — aki a legszörnyűbb dolgokról beszél — minden akar inkább lenni, csak nevéseges nem. Nem alopaltan hát az emberek azon érzése, hogy a rosszat, mellyel fenyeget, a maga módján megtestesíti és előidézi segíti. Ha egy másik jóslatra tudnák őt kényszeríteni, nem egy dolog más-ként történne. E kényszerítéssel újra és újra megröbökölnek.

Egy szóra vár, mely minden szavát rehabilitálja és igazolja. Egy várossá válni, egy egész országgá, egy földrészé, és közben semmit sem meghódítani. Kiderül, hogy semmiféle atom nem létezik. Az atombombák mégis maradnak. Minden háború tartalmazza az összes előzőt.

Már csak azért sem létezhet teremtő, mert a teremtényes sorsán érzett szomorúsága elgondolhatatlan és elviselhetetlen lenne. Isten előkészítője valami sokkal titokzatosabbnak, amit még egyáltalán nem ismerünk. Semmi sem unalmasabb, mint

imádvá lenni. Vajon isten hogy bírja ki? Versenyfutás ez, mely minden este félbeszakad bizonyos időre. Egy jel hangzik. Mindenki megáll; ledől; elalszik. Reggel aztán jön a jel a folytatásra. Mindenki fölkel és tovarohan. Este újra minden megáll, s az ember helyben elalszik. Így megy ez napról napra; hétről hétre; hónapról hónapra; évről évre. Néhányan leszoknak az esténeki lefekvésről, s állva alszanak el. Ezeknek előnyük van.

A legszörnyűbb tömeg, melyet elgondolhatnánk, egy csupa ismerősökből álló tömeg lenne. Egy ember, aki még soha egyetlen levelet sem kapott. Hányszor kell elmondanunk, hogy mik vagyunk, amíg valóban azok leszünk? A tolvaj pokla a tolvajtól való félelem.

Olyan szépen sántít, hogy az egészséges lábúak nyomoréknak tűnnek mellette. Ismerhetünk három- vagy négyezer embert is, ám mindig csak hatról vagy hétről beszélünk. Egyre tetszetősebbek lesznek az órák, az idő pedig egyre veszélyesebb.

Nem kell mindig a végsőkig hatolni. Oly sok minden van közben. Valaki addig-addig hízeleg, amíg aztán barátságosan viszonzok azért, hogy megszabaduljunk tőle. E viszonzásokból építi ő fel saját hírnevét.

Egyes dolgokat az ember pusztán csak megjegyvez, mert semmivel sem függnek össze.

Németből fordította: Kovács-Kiss Kálmán

„trafikosnak”, aki lábbon átréveszi a termést, három ki-
lóért.
Az persze még nem érti, mi ebben az üzlet Kíssnének.
Ha meg jön ez a sok bunkó vevő, a legtöbbje előre csúsztatja a zsebébe a húszast, ötvenest, attól függ. Ezt fogja meg Kóvágó kartárs, ha tudja!
— Sanyo lemezjátszót szeretné!
Hűha, a pasast meg a feleségét ismeri valahonnan. Mintha már látta volna azt a nyúzott, cingár képüket. Provokátorok? No mindegy, óvatos lesz.
— Azt hiszem nincsen. Meg kellene nézmem...
— És... lehetne?
Vesszen meg, ha ezek nem voltak itt a múlt héten, és akkor is Sanyót kerestek. Provokátorok? De nem, akkor adott is nekik. Pontosan ugyanezen a félszeg hangon beszélt mind a kettő, fizettek egy ötvenest, és akkor hozott egyet a raktárból.
— Lehette, csak tetszik tudni, rengeteg a munkám, kevés az időm. És az idő pénz.
— Nézzé meg azért!
Szóval pénzt nem akar adni. De miért kell nekik ez az egy lemezjátszó? Mi az istent akarnak vele?
— De hát mondom, kérem, hogy nincs. Most már eszembe jutott, hogy eladtuk az utolsó! Nincs.
— És az ott fűn a polcon? Tetszik! Hát nem kiszűrték? De ki lehetett az a hü-

lye állat, aki elől hagyott egy ilyen értékes japán gépet, mikor a raktárból megér legalább egy ötvenest?
— Az kérem?... Az seleges... Most vizik vizisza...
Szóval akkor nincs Sanyo?
Mi a fenét akarhat? Hát már mondta neki, hogy nincs!
Újra kérdezi azon az óvatos, cingár hangján:
— Szóval tényleg nincs Sanyo? És a raktárban sincs?
— Nincs! — mondja Hammer, már idegesen.
A cingár fölragyog. Cédulát húz elő a zsebéből, nyújtja felé:
— Szóval akkor kérem vissza a pénzt! A múltkor vettünk itt egy Sanyót, de elromlott, és a szervizben csereutalványt adtak. De hát ha nincs, mit tegyünk? Kérek akkor 7300 forintot, és kérem azt a 6000 forintos Akait, ott jobbra, a grillstűt mellett.
Hammer sápadt lett, érezte, amit a vér szaladgálni kezd benne:
— Maga ezt tudta? Maga ezt direkt csinálta?
A cingár kettős alig ment a pénztárhoz, máris rohant Kóvágó. Messziről látszott, hogy a szemében gyilkos tűz ég:
— Hammer! Mi ez?! Csereutalvány?!
— Csereutalvány, Kóvágó

MAGYAR ÍRÓK PEREI

A betiltott költő

1915 őszének elején tizenegynéhány fiatal író és művész nagy elhatározásra jutott: összeadnak öt-öt koronát, hogy kiadhassák folyóiratukat, *A Tett* első számát. Vezetőjük Kassák Lajos volt, s tartalmában és formájában egyaránt korszerű lapot akar-

tak kiadni, az európai történelmi-politikai és művészeti valóságot tükrözőt szemlélő, határozott szociális s háborúellenes tartással. Az első szám 1915. november elsején meg is jelent Kassák szerkesztésében.

Vikár Béla, Heltai Jenő, Harcsányi Zsolt, Karinthy Frigyes, Lengyel Menyhért, Porzolt Kálmán, Szentes Béla, Kosztolányi Dezso és mások nevével. A Kúria 1930. március 18-án hozta meg döntését: „A bűncselekmény elévült.” A könyv elkobzására és megsemmisítésére vonatkozó rendelkezés azonban érvényben maradt.

Mit tett A Tett?

A folyóiratnak rövid fennállása alatt (nem egészen egy év) többször is bonyodalmak támadtak. Már az első számból törölte a cenzúra a Rákosi Jenő glóriáját tépázó írást. A második számot pedig képből és két cikkben elkövetett vallásnyilvánítás és osztályvizsgálat miatt már a nyomdában elkoboztatta a cenzúra, sőt utcai árusítását is megtiltotta. (Talán leginkább Dobrovits Péter Krisztus stratása című képmelléklete miatt.)

A szerkesztők 1916 tavaszán nemzetközi szám kiadását terveztek, mert „valahogyan demonstratív formában is jelét kell adni annak, hogy szolidaritásnak érezzük magunkat a világ dolgozó embereivel.” A számban Kassák mellett Altomare, Kandinsky, Rubiner, Kubin, Arcubasev, Mestrovic, Verhaeren, Duhamel, Fort, Shaw szerepelt írással, rajzzal.

A válság nem késett. 1916. október 2-án Sándor János magyar királyi belügyminisz-

ter *A Tett* című szépirodalmi időszakos lap további megjelenését és terjesztését „a hadviselés érdekében veszélyeztető tartalma miatt” megtiltotta. Eszerint a lap példányait el kell kobozni, s megsemmisítését véget az ügyésznek át kell adni. A kitörni készülő szám azonban újabb utat keresett magának: 1916 novemberére előkészítették a *Ma* megjelentetését, folytatták ugyanazt, csak más címen, más formában, de ugyanazon tartalommal.

Börtön és emigráció

Hiába volt konfliktusa Kunnal, az ellenforradalom győzelme után Keszthelyen mégis letartóztatták a betegséget ott gyógyítható költőt, majd Budapestre hozták a Gyűjtőfogházba. Az *Egy ember élete* befejező kötetének talán legmegrázóbb oldalai azok, amelyekben börtönélményeit írta meg. Többek között így: „Tizenkét napig élttem ezen a csöppnyi helyen éjjel és nappal ébren és alva. Ez alatt az idő alatt alig is nyugodtam le a deszkáról. Aligha valamivel is tühetőbb és a szoba Dante poklánál. Ez a pokol kapujának fölirtát is nyugodtan előlé a rákosos ajtó fölé lehetett volna írni.” Megint máshol: „Egy egész emberöltőre való élttem meg ezekben a napokban. Megismerkedtem az emberi akarat rettenthetetlenségével, az együgyű siránkozással és az arcátlan képmutatással.”

Közben rabkórházba kerültek. Nagy megrázkódtatást okozott neki, amikor hosszú haját le akarták nyírni, az aztán a barátok, ismerősök, s az életet keményen küzdő asszonyi társ, Jolán segítségével szabadlábra került. Ekor azonban már december volt, s a közel öthónapos fogság, a szerzett élmények, az újabb börtöntől, megtorlástól való félelem őt is elvejezte az emigráció gondolatához. Útlevelet szereztek neki, s egy hajón, egy vasládában, körülbelül olyan pózban, „amilyen helyzetben nagyon rég az Anyám szíve alatt Kaporoghattam”, elindult Bécsbe, a szabadság, a vélt nyugalom, az újabb harcok irányába: „ha ma itt eltáposkát, holnap ott ismét fölűti a fejét.” S 1920. május 1-től Bécsben ismét megjelent a *Ma*, s csakhamar az európai avantgarde fontos fórumává vált.

A hazai hatalom kinti munkásságát sem hagyta figyelmen kívül. A *Ma* példányait kitiltották Magyarországról, Kassák ellen körözölevelet adtak ki. (Más kérdés, hogy 365, illetve *Kortárs* címen egyes számok mégis hazajuthattak: az idegen borítólapon alatt csak az olvasók vetétek észre a *Ma* igaz hangját.) 1922-ben kitiltották a hazából 1921-ben megjelent *Világnyám* című kötetét, 1924-ben pedig az 1920-as kiadású *Máglyák énekelnek*-et.

A hazai hatalom kinti munkásságát sem hagyta figyelmen kívül. A *Ma* példányait kitiltották Magyarországról, Kassák ellen körözölevelet adtak ki. (Más kérdés, hogy 365, illetve *Kortárs* címen egyes számok mégis hazajuthattak: az idegen borítólapon alatt csak az olvasók vetétek észre a *Ma* igaz hangját.) 1922-ben kitiltották a hazából 1921-ben megjelent *Világnyám* című kötetét, 1924-ben pedig az 1920-as kiadású *Máglyák énekelnek*-et.

Otthon folytatódik

Legnagyobb hazai vihart *Álláspontról* című röpirata váltotta ki, amely 1924-ben jelent meg Bécsben, s lényegében a konstruktivizmus manifesztumának tekinthető. Talán nem lett volna belőle a korábbiaknál nagyobb ügy, csakhamar Kassák 1926-ban hazatérése mellett döntött. („Hát-hét év telt el már a Tanácsköztársaság bukása óta, és a körözö-parancsok egy része elévült...”) 1926. október 25-én azonban a királyi ügyész igazgatás büntette miatt eljárását kezdeményezte ellene, mert Kassák „a burzsoáz társadalom halálát és a forradalom szükségét hirdeti”. A vádirat 1928. augusztus 18-án született meg. Le is akarták tartóztatni, 1929-ben ugyanis a magyar írók beadványban fordultak Pesthy Pál igazságügyi miniszterhez: engedélyezze, hogy a költő szabadlábba védekezhesék. Az aláírók között találjuk többek között

Legnagyobb hazai vihart *Álláspontról* című röpirata váltotta ki, amely 1924-ben jelent meg Bécsben, s lényegében a konstruktivizmus manifesztumának tekinthető. Talán nem lett volna belőle a korábbiaknál nagyobb ügy, csakhamar Kassák 1926-ban hazatérése mellett döntött. („Hát-hét év telt el már a Tanácsköztársaság bukása óta, és a körözö-parancsok egy része elévült...”) 1926. október 25-én azonban a királyi ügyész igazgatás büntette miatt eljárását kezdeményezte ellene, mert Kassák „a burzsoáz társadalom halálát és a forradalom szükségét hirdeti”. A vádirat 1928. augusztus 18-án született meg. Le is akarták tartóztatni, 1929-ben ugyanis a magyar írók beadványban fordultak Pesthy Pál igazságügyi miniszterhez: engedélyezze, hogy a költő szabadlábba védekezhesék. Az aláírók között találjuk többek között

Per nélkül a későbbi esztendőben sem maradt Kassák. Ahogyan a keresztyén kurtusz hivatalos irodalomtörténésze, *Pintér Jenő* írta róla: politikai igazgatásért, osztályellentétek szításáért, írásainak hangneméért nem egyszer állították törvényszék elé, néha elítélték, olykor elkobozták egy-egy könyvét. Csak a *Munka* című folyóirata ellen kilenc sajtóper indult, s végül 1938-ban ezt is betiltották. A *Munka* perei közül idezzünk egyet kissé részletesebben.

A *Munka Kultúrstudiója* című füzet 1931. december 19-i számában jelent meg a költő *Szolgálok élete* című írása. 1932. február 5-én a budapesti főkapitányság nyomozást indított a költő ellen osztály elleni igazgatás és az állami és társadalmi rend erőszakos felforgatására irányuló vétség miatt. 1932. február 27-én kelt a vádirat, mely szerint a szerző a versben „a munkásosztályt a vagyonos osztály elleni gyűlöltre igazgatta, és különösen a munkásosztály kizárólagos uralmának erőszakos úton való létesítésére igazgatót.”

Mivel? Az írásban ilyen részek vannak: „A csillagok szakadatlanul ragyognak és a parasztok mindig csak sírnak.” „De ha a parasztok egyszer megújítják a sírját, akkor összedől a világ.” „Egyeser ügyis összedőlünk ezt az egész világot!”

A budapesti királyi törvényszék Töreky-tanácsa 1932. március 20-án tárgyalta az ügyet. A költő ügyesen védekezett: a munkás-és tökéletesítéssel meg sincs említve a műben, az tisztán költői alkotás. Es hiába érvelt Méhes Ignác bíró igen keményen (a beállítás alkalmas a mélységes gyűlölet felkelésére, a lap minden cikke az osztályharcot szolgálja stb.), a törvényszék felmentette Kassákot s ezt jóváhagyta a Tábla is, a Kúria is.

A perek azonban sorjázta tovább. 1936-ban adta ki Kassák az *Egy ember élete* 8. *Kommün* alcímű kötetét. A szerzőt a Kúria 1936-ban a szovjet hatalom korának forradalmi színesítés bemaatásáért egy hónapi felfüggesztést fogházra ítélt. Nem is lett volna baj, csakhamar 1937-ben megjelent *Anyám* című levél-verseket tartalmazó köteté miatt újra eljárás indult ellene. Az 1938. február 12-én kelt vádirat a kötet 27. levezében a fegyveres erő elleni gyűlöletre igazgatás vétségét látta. „E vers a tábornok, illetve tisztikart úgy állítja be, mint amely a közönséges vérdíjazatával és pusztulásával nem törődik, mint akinek lelketlen parancsai egyedül okai a céltalan vérengzésnek és a közönséges embertelen szenvedéseinek.”

A vers utolsó szakasza így hangzik: „Tábornok! / Veres szemedből ronda gúny ragyog. / Pazar ruhádon érdemcsillagok / s az útkereszten állna koldú / a nő, ki hajdan minket szoptatott, / tábornok!”

A főtárgyaláson a költőt két havi fogházra s a kötet elkobzására ítélték, Kassák vallomásaiból: „... a háborúról vallott álláspontommal nem állok egyedül. Minden gondolkodó ember előtt világos, hogy Magyarországnak sem érdeke, hogy jöjjön el a háború...” A tábla 1938. november 26-án a költőt felmentette, az elkobzást visszavonta. A Kúria azonban más véleményen volt, visszaállította a törvényszék ítéletét. Kassák 1940. október 4. és december 2. között töltötte le büntetését.

(Folytatjuk)

Bényei József

KISS TAMÁS:

A BAGOLYVÁR ÉS LAKÓI

Legáció, vakáció

A diák régen is az élet színét kereste, nem a fonákját. Örült minden iskolán kívüli szabad percének. Szombaton délután, vasárnap templomozás után bandákba gyűlve futott ki a Nagyerdőre. Voltak, akiket az óriás tölgyesek csaltak egyre beljebb, botanizálni. Mások a napsütött tisztáson játszadoztak. Tornaórának sportnak híre sem volt: labdázta, dárdát dobaltak, birkóztak, futottak. A kisebbek ostorcsapóztak, csomóba ugráltak, „kicsi a rakás, többet rá”. Összemérték erejüket, ösztönösen kifejlesztették ügyességüket. A város alatt elterülő Nagyerdő a fiatal lélek második otthona volt. Vasárnap nem illett magolni. Kijártak családokhoz, a kollégium pártfogóihoz uszonnára, lányos házakhoz egy kis udvarlásra. A tánc, a bálózás tiltva volt. Persze volt, aki szabad óráit könyvek társaságában töltötte. A kollégiumnak messze földön híres könyvtára volt. Minden külföldön járó diáknak kedves kötelessége volt, hogy Európa országaiban frissen megjelent ritka, drága könyveket megszerezze

és hazahozza a Nagykönyvtárnak. Nem volt ez könnyű dolog. A Habsburgok a hátránál ellenőriztették a diákok poggyászát, és a nemetsző könyveket elkobozták. Ragálnak tartották a nyugati felvilágosult eszméket. Féltett kincs volt a sok drága könyv. Följegyezték, hogy ha valahol tűz ütött ki, a fiúk létrára állottak, leloccsoltatták magukat, és a könyvespolcokra tapadva, testükkel óvták az aranyos sarkú föliánsokat.

Az ünnepek körül heteket ők is távol töltötték az iskolától. ők neveztek először a szünidőt vakációnak. Legnagyobb ünnepként küldte őket távoli vidékekre, legációba. Ezek a legátusok a ióltévek, adakozók ajándékait gyűjtötték össze és hozták be a kollégiumba. Maguk is részesültek pénzadományban prédikációikért. Tizenkilenc vármegyére rajzolták ki a legátusok karácsony, húsvét és pünkösöd hetében.

Messzi útra mentek, vállukon kacagány, tarisznyájukban a vándorcipő. Hűség társuk az erdőn vágott

somfabot. A Kiskunság egy csak a vándorlásra nem. heti járóföld, Baranya még. Hogy mégis mikre, azt egy több, s visszafelé ugyanannyi. A vándorlások sok pergő ritmusú verséből tudminderre gondolt útközben, juk:

Indul nagy útra az árva diák,
Feszítik agyát karakán ideák:
Jó bor, mibe gondja temetve leend...
Szép lány, kit amúgy magyarul ölelend...

Tehát nem a prédikációja gondolatait szövegette magában: a családi, szíves fogadtatás esélyeit forgatta eszébe. Szívesen is látták mindenütt. Nyugodtan pihentethette fáradt tagjait csárdák kecskelábú asztalai mellett. A vándor legátust még a betyár is megsüvegelte.

Igaz, a törvény előírta, hogy a csapszéküket kerüljék. De ha napi járóföldnyire se esett egy-egy falu, bizony el sem kerülhették. A legációból visszatérő Csokonairól öríztek meg egy tréfás történetet a hortobágyi pásztorok.

Egy újoncokat toborzó huszárörmester ütötte fel a tanúját a hortobágyi csárdában. Ónos kupából itta ökelme a bort. Csokonai az egyik asztal végére telepedett le. Fáradt volt, maga elé bámult. Láta ezt az örmester és odaütötte a kupáját elé-

be. Igység, ne töprenkedjék ott magában. A költő nem is kérette magát, egy csöppig kiürítette a felkínált kupát. — Na, deák uram, mántól fogva a császár katonája kend, — így a rezeshangú örmester. — Hogy érti ez ezt? — Hát akkor ébredt rá, hogy ő most a császár borát itta. Ez már nem is lehet másképp. Odaütött az örmester markába. Így idogáltak tovább. Egyszer aztán Csokonai a legátus-pézből töltötte meg az itcét. Az örmester gyanakvással nézett ki. Erre Csokonai a csákó helyébe a maga diáksüvegét nyomta a fejébe. — Ez meg a debreceni kollégium bora volt, örmester uram. Nosza, induljunk is. Toborozt deáknak a kollégiumban a helye. Majd ott megtanulja kend a Bibliát görögül, Horatiust latinul. — Az örmester erre könyörgésre fogta a dolgot. Bizony, kemény már az ő feje, nem való arra a diáksüveg. Így álltak aztán el egymás toborzásától, még egy búcsú poharat ürítve a csárda borából.

A nyári vakáció szokatlannul hosszú volt: aratástól késő szüretig tartott. Ekkor gyűjtötték be a fiúk a természetbeni önkéntes adományokat. Felosztották egymás között az országot, és kettenként, egy nagydiák, meg egy kis mendikáns diák elindultak búzát, babot, borsót, lencsét, gyümölcsöt, szüretkor pedig bort kápsálni. Így teltek meg télre a bagolyvár éléskamrái, s ott helyben az örökké éhes diákgyomrok is. Meghízva, kipirosodva és bőséges tapasztalatokat is gyűjtve érkeztek vissza november elejére, mikor a tanítás elkezdődött. A régi diákok így ismerték meg legációban, vakációban széles e hazát.

(Folytatjuk a következő vasárnap)

GYEREKEK KÖNYVESPOLCA

Este van, este van

Talán nincs is olyan gyerek, aki aprócska korában ne kedvelné a verseket. A mondóknak, verseknek, daloknak így hát kezdettől fogva nagy szerepük van a gyermeki beszéd fejlődésében, gazdagodásában. Nem mindegy azonban, hogy milyen esztétikai színvonalat képviselnek azok a versek, amelyeket gyermekeinkkel megtanítunk.

Dicséretes törekvése a Móra Ferenc Könyvkiadónak, hogy egyre több olyan könyvet bocsát ki, amelyet legnagyobb költségek — gyermekek számára is érthető és élvezhető — műveiből állít össze.

Ebben az esztendőben jelent meg az Este van, este van kötet, amely Arany János Családi kör című verséből mutat be részleteket. A szép kivitelű képeskönyv rajzait Reich Károly készítette. A kötetet a kiadó már a hároméveseknek is ajánlja, hogy minél előbb megismerhessek Arany János gazdag, árnyalt nyelvi világát.

A kisbabának mindenki örül

A közelmúltban jelent meg Bakó Ágnes mesekönyve. A történet főhőse, Rita megállapítja: „Egy testvérel annyit baj van”. Akinek van testvére, maga is tudja, milyen érzések, gondolatok kavarnak egy kistestvére váró gyerekekben. Így hát nem csoda, ha Rita már a várakozás napjaiban panaszkodóval fogadja a nagynénit:

— „Szóval azt mondd, baj van anyuval?”
— Méghozzá nagy — közölte Rita. — Anyu a fejébe vette, hogy gyereke lesz!

— De hisz' ez jó újság, Rita! Miért mondd, hogy baj van anyuval? Egy kisbabának mindenki örül.”

Ebben Rita sem kételkedik. De ha már megvan az a gyerek, sőt már beszélni és járni is tud, folyton valami kalamazját okoz, amit a nagybóknak kell helyre hozni. Ezekről a galibákról mesél Bakó Ágnes nyolc vidám története, melyeket a Móra Ferenc Könyvkiadó a már olvasni tudó kisiskolásoknak ajánl. A könyvet Mészáros Márta rajzai díszítik.

Korong Matyi álma

Aki járt már Szentendrén a Kovács Margit Múzeumban és elgönyörködött a művész szépséges kerámiáiban, nemigen jön ki úgy a könyvesboltból, hogy a közelmúltban megjelent Korong Matyi álma című kötetet át ne lapozná. Kiss Benedek írta a szöveget, papírra vetve Matyi Álmat, Matyit, aki a szentendrei múzeum bejáratánál fogadja a látogatókat. Szemei nem hivatogóak, inkább álmódzóak, mégis becsalogat a kapun gyereket, felnőtteket egyaránt. Aki meglátja Korong Matyit, megszereti. Úgy gondolom, Kovács Margit figurái közül sokunknak kedvence ő.

Kiss Benedek is szeretheti Matyit, ha félig lehunyt szemében meglátott és könyvvé formált mesés álmokat.

Hogy ki is ez az álmódzó kedves kisgyerek?

„Korong Matyi néven ismerte őt, aki csak hallott is róla. Azért így, mert pöttöm kora óta édesapja gölncsümmhelyében forgolódott, ahol a tálak, csuprok, köcsögök formálódtak, s alig serdült sutykókor, a korongozásnak nem volt nagyobb mestere nála.”

S miközben formálódott keze között az agyag, szép álmokat látott. Álmaiban Kovács Margit meseihletésű alkotásaihoz szőtt történeteket. Nagy kalandokat élt át, míg legyőzte a sárkányt, a vad tüzet.

A könyv történetei egy-egy kerámiához kapcsolódnak, amelyekről Mészáros András készített fotókat. A Móra Ferenc Könyvkiadó által megjelentetett kötet jó példa arra, hogyan lehet a gyerekekkel képzőművészeti alkotásokat megismertetni és megszerettetni.

Fazekas Valéria

Szalagfűzés

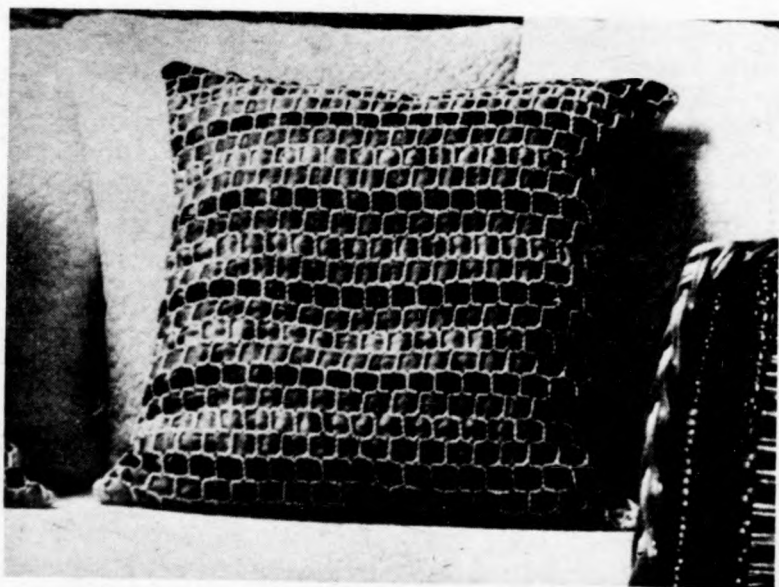
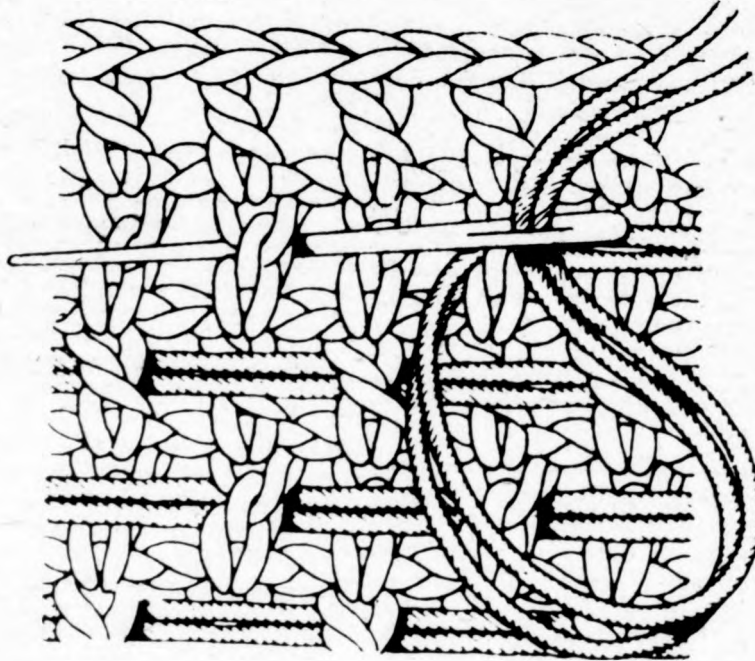
Érdeemes megtanulni a különleges felületet eredményező, egyszerű, „pihentető” technikával készülő szalagfűzéses horgolást, amely szoknya, kendő, válltáska, mellény készítésére is alkalmas. A technika elsajátítására, megtanulására legalkalmasabb a sima szélű lap, a lakásunkban alkalmazható, hasznosítható kispárna elkészítése.

Méret: 40x40 cm.
Hozzávalók: 15 dkg közepvastag, világos színárnyalatú fonál, 2,5-es horgoló, vastag színes fonalmaradékok, nagylyukú merkelőtü.

Recehorgolás: a kezdő láncszemsor után, 1. sor: 1 egyráhajtásos pálcával viszoaitunk a 7. láncszemre, 1 láncszem, 1 egyráhajtásos pálcá a soron következő 2. láncszemre, 1 láncszem X-től ismételni. A sor végén 4 láncszemmel fordulunk. 2. sor: 1 egyráhajtásos pálcá, az előző sor pálcájára öltve, 1 láncszem váltakozásával dolgozunk. A sorvégeken 4 láncszemmel fordulunk. A második sor ismétlődik.

A 40x40 cm nagyságú párnaoldalhoz: 82+7 láncszemre kezdjük a munkadarabot, 23 pálcás sort horgolunk.

Szalagfűzés: a recehorgolással készített párnaalap pálcamagasságának (lyukméret) megfelelően 2-3 vastagabb, de azonos színárnyalatú fonalat a merkelőtűbe fűzünk, és ábra szerint, soronként más-más színnel kitöltjük.
P. V.

A tehén, a ló és a fehér jávorszarvas

URÁLI NÉPMESE

Valamikor régen a fényes Altáj vidékén együtt élt az aranyos pejlő és a rótszínű tehén. A ló mindig udvarias, kedves volt, szelíd nyerítéssel felelt, ha nevént szólították. A tehén haragos természetű lévén, neveletlenül bögött, még akkor is, ha simogatták.

Történt egyszer, hogy józú, friss füvet keresve egyre magasabba, az ottani legelőtől és a hús patakoktól egyre távolabb tévedt a ló és a tehén. A nap mind fényesebben és erősebben tűzött.

— Búú — bödült el a tehén nyakát nyújtogatva — búú-junk el a hőség elől, úgy elkinzött a szomjúság.

— Gyere, menjünk fel a hegyromra a Fehér Jávorszarvashoz, a források és a patakok védelmezőjéhez! — mondta a ló. — Fehér Jávorszarvas elmondja, miként ölthetjük szomjunktat ott a hegytetőn, vígyázva, hogy ne zavarjuk fel a lentiek vizét.

A tehén éppen csak végighallgatta társát, közben türelmetlenül bögött, majd elporzott a hegyek felé, hasított patájával a földet szántva.

A ló sem követni, sem leahagyni nem akarta. Félt, hogy még jobban vágatni kezd a tehén, ha észreveszi, s még lecsúszik a rohanástól a köves törmeléken. Megfordult hát, és kerülővel, a hosszabb úton ment utána.

A Fehér Jávorszarvas egy kéklő hegyfokon állt. Hatalmas agancsán hatvan ágacska nyílt. Aranyos szőre úgy fénylett, akár a Nap, az ezüstös szálak benne, mint a Hold. Napból-Holdból szótt palástja csillogott-villogott. Levegő után kapkodva, véreres szemekkel támadt a Jávorszarvasra a tehén:

— Te, te felleghajló! Hogy golyó lyuggasza a szivedet, te...! Búske vagy a koronádra, mi?... Hogy fúródjék a hátadba! Ha

tényleg te vagy a Jávorszarvas, akiről azt beszéllek, hogy a patakok ura, adj vizet!
— Ha te vagy az a tehén, akinek olyan lapos a pófája, mintha fejszével vágta volna fejbe, hát nézz ide, a víz itt van!

A tehén lepillantott, és meglátott egy tavat. Egyik partjától a túoldalra tartott benne a keskeny gázlón egy juhnyáj. A birkák felkavarták a vizet, trágyával beszenyesték. A tehén meg sem várta, hogy leülepedjék, mind a négy lábával beleállt a vízbe. Beleenyomta a fejét, s majd kiitta a fél tavat. Aztán kimászott a partra, és vissza sem nézve, köszönet nélkül, imbolyogva és bukdácsolva elindult vissza a legelőre.

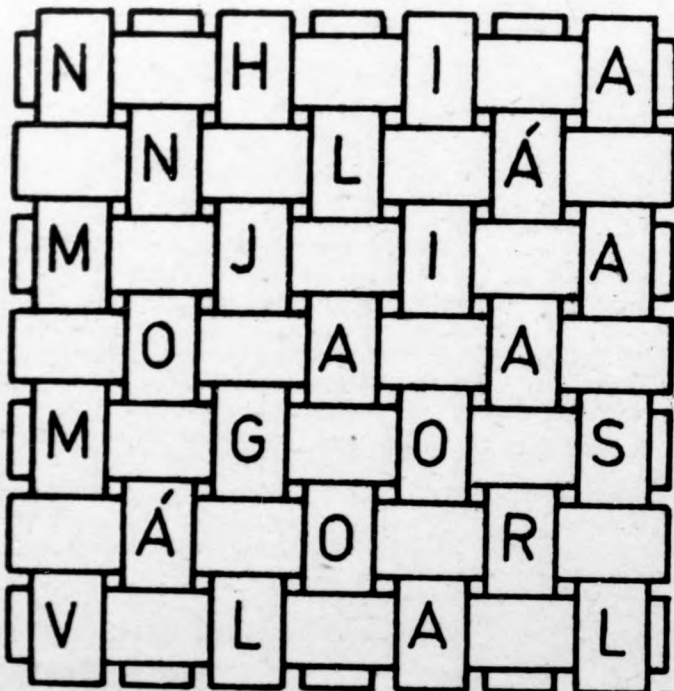
Ekkor vette észre a Jávorszarvas a lovat. Az aranylő színű mén úgy lépkedett, hogy kikérülje a fiatal hajtásokat, mikor vágatott, szinte repült, nem taposta le a friss füvet, nem tördelte a kéklő virágokat. Fejét Jávorszarvashoz érve a sörényét a földhöz érintette és így kezdte:

— Milyen gyönyörűséges vagy, ahogy itt állsz a hegyromon, és fejedet az égnek emelve őrized a vizeinket!

— Nemes állat, mit kívánsz?
— Ó, hatalmas Szarvas! Messze elkerültem ősi legelőmtől, hús folyóinktól. Szörnyű szomjúság gyötör. Hol találhatnék egy kis vizet?

— Kövess!
Óda mentek, ahol a Hold kél. Ezüstként fénylő vízből ihatott a ló. Aztán megkeresték, honnan kel fel a Nap, s a ló kortyolhattott az aranylő vízből is.

Az órega hite szerint innen ered, hogy a tehén megissza a zavaros vizet is, még a mosogatólevet sem veti meg, de a nemes ló csak átlátszó, tiszta vízzel oltja szomját.
Baranyai Katalin

Petőfi-időzet

Petőfi Sándor Csokonai című verséből kaptok idézetet, ha az itt felsorolt betűket az ábra üresen hagyott négyzeteibe, a megfelelő helyre írjátok be.

A, A, A, A, A, A, B, D, D, D, E, H, H, H, K, L, M, O, O, R, T, T, T, Z.

Megjefítés: No, ha ihatnál, hnt majd ihatol. / Akad még bor számodra valahol.

Színhely
Bíró:
— Vádlo
hatatlan vo
tett a felp
Vádlott:
— Talán
lebbenti a

A tanárn
— Az él
tok szerint
laki cukr
menned, ak
— Cseres
szony!

— Főúr,
— Dehog

Pukkannd
nagy az örö
— Mi tör
Az egyik
— Téved
helyett a le

Az autóbu
utas így szö
— A mai
— Hogy
szomszéd.
fiatalember

HORTOBÁ
tó — Oláh T

Feleség: Na,
Férj: Ki van
valakit?!
Feleség: Az
itt! Ujabb uta
külföldre...
Férj: Aludj
már késő van!
Feleség: Ha
szunk, akkor le
olcsó utat!
Férj: Az alva
csőbb...
Feleség: Te
aludni akarsz!
Férj: Miért, te
Feleség: Me
cébe!
Férj: Minde
mondod.
Feleség: Igen
ce csodálatos.
lambok, nászú
ka...
Férj: Mennyi
Feleség: Ke
ezer. Ot nap.
velencei éjszaka
Férj: Itthon ö
öt nászújszaka.
Feleség: Min
mondod!
Férj: Spóroln
Feleség: Ak
Egyiptomba! Pá
misok, múmia!

Hallottuk valahol

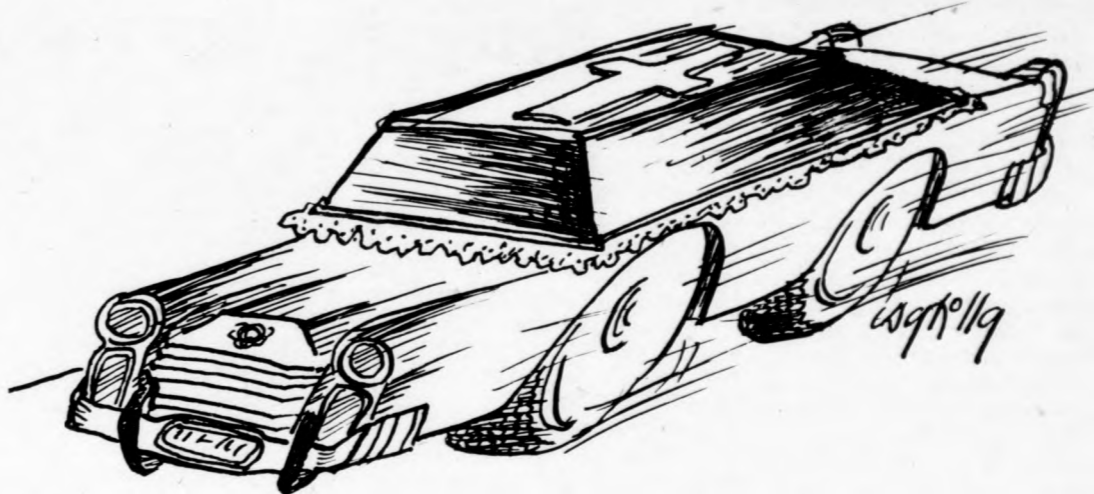
Színhely a bíróság.
 Bíró:
 — Vádolt, maga azt állítja, beszámíthatatlan volt, amikor házassági ígéretet tett a felperesnőnek. Mivel bizonyítja ezt?
 Vádolt:
 — Talán a hölgy lesz olyan szíves, és feltebbenti a fátylát!

A tanárnő így szól az osztályhoz:
 — Az életben mindig a legjobb tudások szerint kell döntenetek. Sylvia, ha valaki cukrászdába hív, de iskolába kell menned, akkor mit választanál?
 — Cseresznyetortát tejszínhabbal, kisaszony!

— Főúr, repedés van a tányéromban!
 — Dehogyan, hiszen ez a virsli!

Párbeszéd két barát között.
 Elsa:
 — Mondd, nem nehéz így, férfi nélkül felnevelni a törvénytelen gyerekedet?
 Paula:
 — Dehogyan! Amire az anyám és a nagyanyám képes volt, azt én is tudom tökéletesen!

Párbeszéd a pályaudvar előtt:
 — Halló, Fritz, mit csinálsz itt?
 — Kihoztam a feleségemet a vonathoz elutazott.
 — És miért fekete a kezed?
 — Hát, mert megismogattam a mozdonyt!

Szöveg nélkül

Aktuális mutatvány

Házi oltár

HORTOBÁGY. A halastavakon gyülekeznek a vízmadarak költözés előtt. (MTI-fotó — Oláh Tibor)

Csáth Attila karikatúrái

„Előléptetés”

Szöveg nélkül

CSAVDAR SINOV:

A takarékoság magasiskolája

Lehet, hogy önök is észrevették azt az üzemet, amelyik három hónappal ezelőtt még ott állt a városba vezető út kanyarulatában. Teljesen mindennapi látvány — kézműves, a vállalkozás teljesítésére mozgósító jelszavak, portással ellátott főkapu és általában minden olyan, ahogy megszoktuk... Az üzem most — ahogy a nekrológokban mondani szokták — elmúlt. A helyén* kiégett gerendák, füstös, bedőlő falak, széthajgált gépkatrészek és késztermékek meredeznek, meg mindenféle olyan holmi, amiről meg sem lehet állapítani, mi cél szolgálhatott a végzetes júliusi éjszaka előtt...
 A városba vezető út kanyarulatában álló üzem egy júliusi éjszakan leégett. Az éjszaka nagyon kellemes volt — meleg, cipelték a tücskök, és sejtelmek töltötték be... De inkább nem sietek, engedjék meg, hogy elmondjak mindent, egész az elejétől.
 A takarékoság önmagában is fontos és ösztönző dolog, de a szóban forgó vállalatnál a takarékoság hús volt a kicsi, de összefonódott kollektíva húsából, és vér a véréből. Az üzem igazgatója még ma is azokban a rövid zakóknak jár, amelyeket tíz évvel ezelőtt is hordott.
 — A rövid zakó takarékoskodás a szöveget — szokta mondani. — A gazdaság takarékoskodást kíván, és nekünk gazdálkodnunk kell... Az én feleségem nem hordhat hosszú ruhát, csak mini holmit! Ezt követeli a takarékoság.
 Egyik nap szóba került, hogy egy speciális víztároló tartályt kellene építeni. Az üzem könnyen gyűlö anyagokkal dolgozott, és a vízre az esetleges tűzvész elhárításához volt szükség.
 Az igazgató sokáig ellenkezett.
 — Dehogyan ásunok most medencét — bosszankodott. — Takarékoságra van szükség, nem pedig medencére. Azt a törvény mondja ki.
 A takarékoságért való küzdelem pedig folytatódott. Neno apó, a bizalmi, azzal állt elő, hogy a gépek és a tűzoltó készülékeket ki kellene cserélni.
 — Megöregedtek, elrozsdásodtak — magyarázta.
 De az igazgató nem egyezett bele.
 — Mi öregedett el? — mérgelődött. — Még egészen újak... Igaz, a vödörnek nincs füle, és a lapátoknak nincs nyele, de a takarékoság a társadalom fejlődésének egyik legfontosabb rugója.
 Ezek után Neno apó annyit kívánt csak, hogy tegyenek ki világitó táblákat. Amelyeken látni lehetne: „Tűz esetén hívja föl...”
 Az igazgató megértette, de nem értett vele egyet. Mivelhogy — úgymond — a takarékoság mindenekelőtt...
 És eljött az a júliusi éj, amelyről az elején már szó esett. A tücskök hegedültek, a hold ragyogott, az éjszakai műszak a tervét teljesítette, a kertekben szerelmek csókolóztak... Egy átlagos, szép éjszaka, ahogy mondani szokták. Egyszerre csak füstszag érződött, és messzokára főlaptak a lángok. És megkezdődött a zűrvár és a javeszékelés...
 — Ki telefonált a tűzoltóknak? — kiabált az egyik.
 — Anyácskám, égünk! — üvölt a másik.
 — Ó jaj, ég a tűró! — nyöszörög a negyedik. — Két kiló tűró! Vettem, és otthagytam a műhelyben... Ég a tűró!
 De akkor már nemcsak a tűró égett, de minden, ami ottmaradt. Megkísérelték a tűzoltó felszerelést fölhasználni, de amilyen állapotban az volt... A kézi pumpákkal elfuottak a medencéhez, de hát mennyi víz volt abban a mini medencében. Három pumpa megtelt és vége.
 Lehet, hogy önök is észrevették, hogy a városba vezető út kanyarulatában állt egy üzem... Ma már nincs ott. Elmúlt — ahogy a nekrológokban mondják. Az igazgató olyan takarékos volt, hogy mindent megta- karított — nem maradt más, csupán a kiégett gerendák, a füstös falak és a széthajgált tárgyak, amelyekről senki sem tudja megmondani, mi célul szolgáltak azon éjszaka előtt... (Migray Emőd fordítása)

ÁGYJELENET

Feleség: Na, itt van!
 Férj: Ki van itt? Vársz valakit?!

Feleség: Az újságban van itt! Ujabb utazási ajánlatok külföldre...
 Férj: Aludjunk inkább, már késő van!
 Feleség: Ha most elal- szunk, akkor lekészhünk egy olcsó utat!
 Férj: Az alvás a legolcsóbb...
 Feleség: Te örökké csak aludni akarsz!
 Férj: Miért, te mit akarsz? Feleség: Menjünk Velen- csebe!
 Férj: Minden évben ezt mondogod.
 Feleség: Igen, mert Velen- ce csodálatos. Gondola, galambok, nászút, nászéjszaka...
 Férj: Mennyiért?
 Feleség: Kettőnek tíz- ezer. Ot nap, ebből három velencei éjszaka!
 Férj: Itthon ötszázból kijön öt nászéjszaka...
 Feleség: Minden évben ezt mondogod!
 Férj: Spórolni kell!
 Feleség: Akkor menjünk Egyiptomba! Pálmafák, pira- misok, múmiák...

Férj: Ne piszkálj a mú- miákkal elalvás előtt!
 Feleség: Akkor itt van Ku- ba! Szivar, rum, Heming- way...
 Férj: Mennyi?
 Feleség: Kettőnek közel hatvan ezer...
 Férj: Sok!
 Feleség: Neked minden sok. Bárcsak Hemingway fe- lesége lettem volna!
 Férj: Ezért nem jött He- mingway Magyarországra.
 Feleség: Ne ki nem lett volna hatvan ezer forintja?!
 Férj: Sokan elisszák a pénzüket. Adjál hatvan for- rintot holnapra!
 Feleség: Spórolni kell! De itt van Párizs! Eiffel-torony, Bastille, Mona Lisa...
 Férj: Bárcsak Mona Lisa férje lettem volna! O éjjel is csak mosolygott, nem be- szélt ennyit.
 Feleség: Már az is baj, ha tervezgetek?
 Férj: Ha ilyen drágán ter- vezgetsz, akkor tényleg a Bastille-ba kerülünk!
 Feleség: A Bastille az olyan, mint a Hilton?
 Férj: Csak rácsosabb. Olyan, mint Vác vagy Sop- ronkőhida.

Feleség: Mit akarsz Sop- ronkőhida? Menjünk in- kább Bécsbe, ott jobb cuc- cok vannak!
 Férj: Mennyiért?
 Feleség: Kettőnek hét- ezerből kijön...
 Férj: Ezért mentek a tö- rökök csak Közégig.
 Feleség: Miféle törökök?
 Férj: Hát az a nyolcszáz- ezer annak idején. Nekik hárommilliárd forintba ke- rült volna ez az út. Isztam- bulból még többé...
 Feleség: Mit beszélsz? El- aludtál?!
 Férj: Seherezádé...
 Feleség: Nem bánom, men- jünk akkor Isztambulba!
 Férj: Galata Szeráj, Jedi- kulé...
 Feleség: Ne horkolj!...
 Férj: Mi az? Hol vagyok?!
 Feleség: Itthon fekszel mellettem az ágyban...
 Férj: Miért ébresztettél fel? Álomban a milói Vé- nusszal vacsoráztam Párizs- ban!
 Feleség: Bezzeg, erre nem sajnálod a pénzt, te smucig!

Tormai László

Akiről utcát
neveztek el
Debrecenben

Apafi Mihály

Apafi Mihály (1632—90) öse, Apafi Gergely János Zsigmond főudvarmestere, atyja, Apafi György I. Rákóczi György tanácsosa volt. „Anno 1661. die 10. Septembris hivatattam Istenül, török császár szultán Mehemet khántól ez bajos erdélyi fejedelemségre”, olvassuk naplójából. Evlia Cselebi szerint „Apafi Mihály megígérte, hogy a padisah adóját beszedi és megfogadta, hogy Kemény Jánossal (a Habsburgok által támogatott ellenfelem) el fog banni.”

„Szegény hazának bajos gondviselése kedvünk ellen reánk bízott” írja Apafi, s valóban, az Apafi-ágot a török oltotta bele Erdély fejedelmi fájába. A tudományokban jártas, de a politika útvesztőiben járhatlan Apafinak „1666 November. Die 2. Adták meg a székely és a császár (szultán) arannyal írott levelét a fogarasi mezőn”. A gazdasági ügyek intézését feleségére, Bornemissza Annára, Erdély kormányzóját a nagyratörő Telegdi Mihály kancellár bízta. A kényeszerből vállalt fejedelemséghez később göröcsönen vetélytársat látott. Ezért végeztette ki Várad utolsó főkapitányát, Haller Gábor, a Habsburgokhoz húzó Bánffy Dénest, s vitette a héttoronyban Beldi Pál székely főkapitányt. 1662-ben megszabadult az ellenfelelemtől, Kemény Jánosostól, aki a nagyszőlősi csatában elesett. Kétbalkézes, kapkodó külpolitikája ropant károkat okozott a két malomkő (török, német) között őrlődő Erdélynek.

1683-ban megkezdődött hazánkban a török uralom alól való felszabadítása. 1688-ban Caraffa német katonasága szállotta meg az erdélyi várakat, s Apafi a Habsburg főhatóság elismerésére kényeszerült. Arnyékefejedelmé vált.

A koncepciótalan, féltékeny, befolyásolható, sokszor kegyetlen Apafinak azonban voltak jó tulajdonságai is. Menedéket nyújtott az üldözött magyar protestánsoknak. Gyulaférvárra telepítette át a sárospataki kollégium bujdosásra kényeszerült tanárait és diákjait. Sok tehetséges ifjút tanítottott külföldi egyetemeken. Nevéhez számos adomány, alapítvány fűződik. Tekintélyes könyvtára volt, segítette az irodalmi művek megjelentetését. Saját műve: Az egész keresztény vallásnak rövid fundamentumi 1645-ben jelent meg. Önleírása kéziratban maradt. 1682-ben biblikiadást tervezett, román nyelvre is le akarta fordíttatni a Bibliát.

Bökező patrónusa volt Debrecennek és a Kollégiumnak is. 1668. augusztus 17-én Radnóton kelt kiváltóságlevelét Bayk András bíró, Szabó Dániel, Hodosi János esküdteknek és Fényes István jegyzőnek kérésére adta ki, s engedélyezte, hogy „minden üzerektől, s kereskedőktől, Debrecen városába jövedelmektől vásári vám gyáránt 3 pénz vámot vehessenek, a bevételt a város a közhaszonra fordíthassa.” 1675. május 31-én Gyulaférváron, 1676. július 11-én Radnóton kelt okleveleiben biztosította a Kollégiumnak az ún. sóalapítványt: 5000 kőst és 1000 frt-ot. 1683. március 12-én Fogaras várában kelt rendeletében „a fogyaktörésben levő debreceni sorsolónak az eddigi sókon felül még évenként 100 frt-ot érő só” adott. A hegyközszenimrei egész birtokának mindenféle tizedét is a Kollégiumnak adományozta.

Apafi 1681. szept. 10-én meglátogatta a Kollégiumot, s Szilágyi Tónkó Márton professzort 50 arannyal jutalmazta előadásának meghallgatása után. 1690. ápr. 15-én halt meg. A róla elnevezett utca a Szabadság útját szeli át.

Dr. Nyakas László

SZABADIDŐ * SZABADIDŐ * SZABADIDŐ

AZ ORVOS TANÁCSA

Betegség vagy rossz szokás?

Ezt a kérdést gyakran teszik fel az orvosnak azok a szülők, akiknek gyermeke éjszaka az ágyba vizelet. Hiszen azt szeretnék, ha gyermekük minél előbb jelezne szükségletét, és nem a penlekába pisilne, kakilna.

Ez a probléma nem új, már az idősámítás előtt is vannak példák az éjszakai ágybavizelésre. Mi a helyzet a valóságban? A vizeletkiválasztó rendszer a szervezetet sok káros anyagtól szabadítja meg. A veséből a hólyagba jutott vizelet ingerli a hólyag izmos falában levő idegvégződéseket, amelyek egy bizonyos hólyagtartalomnál a központi idegrendszernek feszültséget jeleznek. Ez az alapja az akaratunktól függő vizeletürítésnek. Csecsemő és kisded korban az akaratlan beidézés még nem érte el a fejlettség magasabb fokát, ezért ebben a korban a vizelet- és a székletürítés még az akaratától függetlenül, reflexszerűen következik be. Később, az idegrendszer érése, az értelmi képesség kibontakozásával párhuzamosan kiépülnek a vizelet- és a székletürítést szabályozó szokások, a gátló ingerek.

A gyermek először nappal jelzi szükségletét, és később a bilire, de éjjel ekkor még nem képes visszahívni a vizeletet. Kétéves kor alatt csak igen ritkán fordul elő, hogy a gyermek éjjel is ágytisztít. Többnyire 3-4 éves korban alakul ki a vizelet tudatos szabályozása, érzi a hólyagfeszülést, és azt akaratlanosan szünteti meg. Ez időre az éjszakai ágytisztítás rendszerint már kialakul, de ebben is — mint minden fejlődési, érési folyamatban — nagy egyéni eltérések lehetnek. Érdekes, hogy az éjszakai ágybavizeléses fiúknál sokkal gyakoribb.

Mikor beszélhetünk éjszakai ágybavizelésről? Előfordulhat, hogy ez a tünet még az első osztályos kor után is fennáll. Elsődlegesnek akkor nevezzük, ha a gyermek soha nem volt megbízhatóan ágytisztító, másodlagosnak, ha egy korábban már ágytisztító esik vissza. A kóreredet szempontjából szervi és lelki tényezők játszanak szerepet, néha azonban ezek nem választhatók el élesen egymástól.

A szervi okok a vizeletkiválasztó rendszer fejlődési rendellenességeivel és fertőzésekkel függnek össze. Már egyszerű fejfázás is vezethet a korábban kialakult ágytisztításról, de a húgyutak fejlődési rendellenességei, amelyek fertőzésekre hajlamosítanak, sem tartoznak a ritkaságok közé. Előfordulhat azonban az idegrendszer sérülése, cukorbetegség, alacsony intelligencia, szellemi visszamaradottság, krónikus veseelégtelenség vagy öröklött hajlam következtében. A leggyakoribbak mégis a lelki okok!

A gyermeket érő állandó stresszhatás, a feldúlt, szétzilált család, a szülő válsága vagy egy közeli rokon halála másodlagos ágybavizelés okaként jelentkezhet. Nem ritkán kevés szeretettel, túlzott szigorúval nevelt, gyakran verést kapó gyermekek szüleikkel szembeni agressziójukat így nyilvánítják, vagy lelki magányosságukra így próbálják felhívni a figyelmet. Néha azonban éppen a túlzott féltéssel, elkenyvezéssel nevelt gyermekek az éjszakai ágybavizelők.

A visszaesés gyakran valamilyen változások következik be, mint pl. kistestvér születésekor, óvodába, iskolába menéskor, költözködéskor. E gyermekek általában túlértékények, és ha magukra maradnak, a neurozisz több jele is tapasztalható náluk. A „problémás” gyermekek szüleinek is gyakran van pszichológiai eltérések.

A szervi betegségekre a nappal is jelentkező vizeletvisszatartási képtelenség, a vizszatérő lázak, ágyéki fájdalmak hívják fel a figyelmet. A fityma gyulladást, szűkületet, a rejtett fertőzést is idejekorán kezelni kell!

A bajok lelki eredetűek, ha a vizelet ismételt elvégzett laboratóriumi vizsgálata semmilyen kóros elváltozást nem mutat. A gyermek letörtsége, lehangoltsága a szoktatás erőszakosságára utalhat. Az éjszakai ágybavizelés leginkább a gyermeket viseli meg, s benne káros bűntudatot alakít ki. Ezt még fokozza a szülő rossz nevelési módszere, a megszégyenítés, a verés. Ezek miatt nehezen megszokható, káros, örögi kör alakul ki, hiszen a gyermek lelki sivársága, neurozisa egyre mélyül, súlyos lelki sérülést nyomat hordozhatja élete végéig!

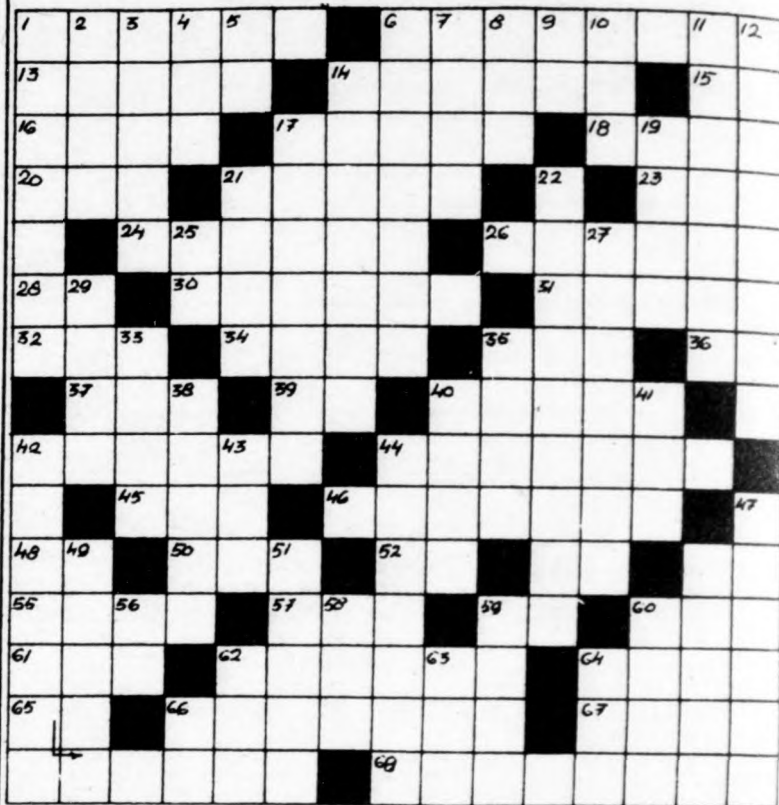
Az ágybavizelésnek nincs egyetlen gyógymódja; mindig keressük fel a szakembert, és ne próbálkozzunk a mások által ajánlott „biztos” módszer kísérletegetésével. Semmilyen gyógyszerrel nem adjunk önhatalmúlag, és a sokszor ajánlott éjszakai felköltögetéssel is csak ideig-óráig érünk el eredményt. Kerüljük a nyílt vagy burkolt fenyegetéseket, szidást és gúnyolódást. Ne ültessük a gyermeket már akkor a bilire, amikor még nem tud biztonságosan, önállóan ülni!

Megfigyelések szerint, minél később ültetik a gyermeket, annál hamarabb alakul ki a helyes reflex. Tanácsos a délutáni, esti órákban fűszeres ételket és kevés folyadékot adni, lefekvés előtt pedig megpisíltetni a gyermeket.

Tudnunk kell, hogy a szervi okokat kivéve mi magunk tehetünk legjobbat a gyógyítás érdekében.

KERESZTREJTVEÉNY

JÓKAI

VIZSZINTES: 1. Ez a figura az „Akik kétszer halnak meg” című regényből való. 6. „Szabadság a hó alatt” című regény nólakja. 13. A harc istene a görög mitológiában. 14. A „Szabadság a hó alatt” című regény lovagja. 15. Menetvég. 16. Bacilusfajta. 17. Bolgár kolostor (néveléssel). 18. Don Quijote ... Mancha. 20. Egy ... mint száz. 21. Szigligeti Ede vígjátéka. 23. Távbeszélő rövidítése. 24. Nagy erővel eső. 26. 5215 méter magas vulkán Kolumbiában. 28. Kicsinyítő képző. 30. Folyó Argentínában. 31. ... föld. 32. Az osztrák MTI. 34. Göngyöleg. 35. Műemlék is lehet. 36. Intő építőköve. 35. Ravasz ragagynemű betű. 37. Arra a helyre. 39. Indulatsz. 40. Szomszédos nép. 42. Zilahy Lajos regénye. 44. „Az elátkozott család” című regény pletykahordozója. 45. A hét vezér egyike. 46. A napernyő régies neve. 48. Á. P. 50. Ilyen a tenger vize. 52. Megfedd. 53. Tova. 54. Rangjelző. 55. Cselekszik. 57. ... -zug. 59. Régi pénzünk rövidítése. 60. Alma... 61. ... Dyck (flamand festő volt). 62. Víznyóvíny feldolgozó helye. 64. Ézsau másik neve a bibliában. 65. Vízmosás. 66. „A jövő század regénye” egyik figurája. 67. ... Beach. 68. BEKÜLDENDŐ: a vizszintes 1., 6., 14., 44., 66., valamint a függőleges 1., 6., 12., 22., 42., 44. és 47. számú sorokja. 2. Lop. 3. Puskáját az elmejeitendő vadra tartja. 4. ZSI. idő: november 25.

5. Folyócska a Székelyföldön. 6. Nólak „A szabadság a hó alatt” című regényben. 7. „... berek, nádák erek”. 8. Durva posztó. 9. Helyrag. 10. A hét vezér egyike. 11. Az első pesti színtársulat alapítója (László). 12. Az „Akik kétszer halnak meg” című regény kalandornője. 14. Itt található az Alhambra. 17. Trópusi eredetű dísznövény. 19. Ilyen alkohol a borszesz. 21. „... úszni” szert (köznyelvi mondás). 22. Figura az „Akik kétszer halnak meg” című regényben. 25. Postai rövidítés. 27. Utazó. 29. ... kodex, magyar nyelvemlék a 15. századból. 33. A tényállás építőköve. 35. Ravasz ragagynemű betű. 37. Arra a helyre. 39. Indulatsz. 40. Szomszédos nép. 42. Zilahy Lajos regénye. 44. „Az elátkozott család” című regény pletykahordozója. 45. A hét vezér egyike. 46. A napernyő régies neve. 48. Á. P. 50. Ilyen a tenger vize. 52. Megfedd. 53. Tova. 54. Rangjelző. 55. Cselekszik. 57. ... -zug. 59. Régi pénzünk rövidítése. 60. Alma... 61. ... Dyck (flamand festő volt). 62. Víznyóvíny feldolgozó helye. 64. Ézsau másik neve a bibliában. 65. Vízmosás. 66. „A jövő század regénye” egyik figurája. 67. ... Beach. 68. BEKÜLDENDŐ: a vizszintes 1., 6., 14., 44., 66., valamint a függőleges 1., 6., 12., 22., 42., 44. és 47. számú sorokja. 2. Lop. 3. Puskáját az elmejeitendő vadra tartja. 4. ZSI. idő: november 25.

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

ENSZ

Az Egyesült Nemzetek Szervezete postája 2-2 dollár, svájci frank és osztrák schilling névértékű bélyegköszönti a fejlesztési program 10 éves eredményeit. Az egy évtizede zajló akcióban jelenleg 4000 önkéntes szolgálja az ENSZ célkitűzéseit, dolgozik azért, hogy a fejlődő országok egészségügyi helyzete, élelmiszer- és vízellátása javuljon. Erre utalnak a sorozat jelképes ábrái is. A 80 országot önkéntesen közzétett bélyegkeket nemzetközi összefogással készítették, a terveket az ENSZ és uruguayi művészek készítették, a címeket Angliában készítették.

ÚJDONSÁGOK

Nemzetközi egyezmény szabályozza az Antarktisz területén folyó kutatómunkát. Az NSZK postája az egyezmény 20 éves jubileumát 1. márká névértékű bélyeggel köszönti. 6 értékű sorozattal számol be a sarki területen levő tudományos állomásról Új-Zéland. Ross Dependancy jelzéssel kiadott bélyegek a Scott állomás 25 éves tevékenysége előtt tisztelnek.

Svájc majd 60 éve minden karácsony körül a gyermekintézmények javára felaraszorozatot ad ki. Az idei Pro Juventute bélyegkeket történelmi múltú, kis helységek címerét mutatják be. Uffikonban 630-an laknak viszont a község nevére mar 893-ban kelt iratban emlegetik. Torében csak 260 lakos van, de már a 12. század történetében szerepel. Préverengben a Genfi-tó hajósai laknak, ezért látható címerükben vitorla.

Minden oldalról tenger övezi Ausztriát. Az öblökben nagyszerűen lehet vitorlázni. Az ottani posta négy-értékű sorozata különböző versenyosztályok hajóit mutatja be. Exportárut népszerűsíti Hollandia. Az érdekesen kialakított négy bélyegen a vasúti, vízi és közúti közlekedés áll a középpontban. Emellett pl. paradicsom és saláta ábrázolásával jelzik, hogy légi úton elsősorban zöldséget szállítanak. Játékbélyegnek látszik a hivatalos levelezésére szolgáló török sorozat. Kicsi méretű, a névérték számait kiemelő egyszerű rajzok szokatlan a modern bélyegke között. Magyarországon az 1920-as években használtak hasonló, egyszerű kivitelt hivatalos bélyegkeket. Az ifjúsági gyűjtés népszerűsítésére a belga posta évente tetszőleges bélyeg ad ki. Az idei, minden eddiginél sikerültebb jelképpel fejezi ki a filatélia hasznát: okos tekintetű gyermek csipesszebe fogja a földgömböt. Liechtenstein modern grafikájú, háromértékű karácsonyi sorozatot bocsátott ki. Négy másik bélyegük bemutatja a hercegségben járt híres embereket. Sorozatukból most többek között Goethe és Dumas, a fiú arcát is megismerhetjük. Guernsey a rokkantak éve alkalmából négy bélyeget hozott forgalomba. A sorozat a hátrányos helyzetűeket mint egyenrangú embereket ábrázolja: sportversenyeken vesznek részt, és helytállnak a munkában.

AUTÓSOK-MOTOROSOK

Karburátor vagy befecskendező?

A motor határfokát és fogyasztását nagyban befolyásoló „jó öreg” karburátor nem sokat változott az automobilizmus viharos fejlődésének évtizedei során. Működésének elve egyszerű: a szűk keresztmetszetű szivótoronk átáramló, felgyorsuló levegő nyomása csökken, ennélfogva beszívja, magával ragadja, szétperlasztja és a levegővel robbanáskepes keverékké alakítja a benzincseppeket. Minél tökéletesebb az égési folyamat — aminek viszont a benzín és a levegő eszményi összekeverése az előfeltétele —, annál többet képes „kihozni” a motor a benzín éghetőjéből. Nos, azt a bizonyos eszményi összekeverést a hagyományos felépítésű porlasztó bizony nemigen tudta teljesíteni, így a jobb keverékképzést biztosító benzinfecskendező berendezésben erős vetélytársra talált. Ez utóbbitól viszont az derült ki, hogy — kétségtelen előnye mellett — meglehetősen bonyolult és terjedelmes, különösen a karburátorhoz viszonyítva, amelynek alig vannak mozgó, kopásnak kitett alkatrészei. A kétségtelenül benzinnemegtakarítást eredményező befecskendezés hívei azzal érvelnek, hogy ha rendszerük jobban elterjed, akkor — a sorozatgyártás előnye miatt — majd csökken az ár is. Az érv kétség-telenül helytálló, de a sok, pontosan megmunkált mozgó alkatrészre való tekintettel kétséges, hogy mennyire közelítheti meg a karburátor árát.

Úgy tűnik, hogy egy újabb porlasztótípus, a szónikus karburátor — a benne hangsebességgel áramló levegőről kapta a nevét — megmenti a sok évtizedes múltú porlasztó „becsületét”. A szónikus karburátorban „süvítő” légáramlat finomabb porlasztást és jobb keverékképzést hajt végre, ami végső soron a benzinfogyasztás 7-8 százalékos csökkenését eredményezi. A téglalap alakú keresztmetszetű hangsebességgel átáramló levegő öt mikron nagyságúra porlasztja a benzincseppeket, ami szép eredménynek számít, ha figyelembe vesszük, hogy a hagyományos karburátorban mintegy tízszer akkora a szemcseméret. A szónikus karburátorból hiányzik a szokásos értelemben vett fojtószelep: a levegőmenyiséget a felül csapágyazott, ívelt idom szabályozza. Alapjában kb. 1 milliméter szélesre, teljes gázadaskor 25 milliméternyire tágul a rés, menet közben pedig mindig úgy változik, hogy megmaradjon a hangsebességű áramlás.

A kutatók most a „komputeres karburátor” kifejlesztésén fáradoznak, amely mikroprocesszoros vezérléssel igazodna a környezeti levegő nyomásához, hőmérsékletéhez, páratartalmához, a motor terheléséhez és üzemviszonyaihoz, s a motor működését — figyelembe véve a kipufogó gázok összetételét is — a mért adatoknak megfelelően optimalizálná. Maga a karburátor — elektronikus kisegítője miatt — még egyszerűbb felépítésűvé válna. Megszűlné tulajdonképpen csak idő kérdése, hiszen a vezérlőegység elkészítéséhez ma már minden szükséges alkatétel rendelkezésre áll (egy vezérlőegység elkészítéséhez kb. 270 építőelem kell, amelyek között 30 tranzisztor és 45 dióda). Mivel az elektronikus alkatrészek olcsó tömeggyártása ma már megoldottan tekinthető, a „komputeres karburátor” is sokkal olcsóbb lesz majd, mint egy befecskendezőrendszer.

Pillanatnyilag még az a helyzet, hogy befecskendezőrendszer — költsége miatt — csupán az amúgy is igényesebb autóművekre építenek be. A kisebb pénzü autó-sok tábora pedig az „energiatakarékos” új karburátorokra vár.

keresztmetszetű hangsebességgel átáramló levegő öt mikron nagyságúra porlasztja a benzincseppeket, ami szép eredménynek számít, ha figyelembe vesszük, hogy a hagyományos karburátorban mintegy tízszer akkora a szemcseméret. A szónikus karburátorból hiányzik a szokásos értelemben vett fojtószelep: a levegőmenyiséget a felül csapágyazott, ívelt idom szabályozza. Alapjában kb. 1 milliméter szélesre, teljes gázadaskor 25 milliméternyire tágul a rés, menet közben pedig mindig úgy változik, hogy megmaradjon a hangsebességű áramlás.

A kutatók most a „komputeres karburátor” kifejlesztésén fáradoznak, amely mikroprocesszoros vezérléssel igazodna a környezeti levegő nyomásához, hőmérsékletéhez, páratartalmához, a motor terheléséhez és üzemviszonyaihoz, s a motor működését — figyelembe véve a kipufogó gázok összetételét is — a mért adatoknak megfelelően optimalizálná. Maga a karburátor — elektronikus kisegítője miatt — még egyszerűbb felépítésűvé válna. Megszűlné tulajdonképpen csak idő kérdése, hiszen a vezérlőegység elkészítéséhez ma már minden szükséges alkatétel rendelkezésre áll (egy vezérlőegység elkészítéséhez kb. 270 építőelem kell, amelyek között 30 tranzisztor és 45 dióda). Mivel az elektronikus alkatrészek olcsó tömeggyártása ma már megoldottan tekinthető, a „komputeres karburátor” is sokkal olcsóbb lesz majd, mint egy befecskendezőrendszer.

Pillanatnyilag még az a helyzet, hogy befecskendezőrendszer — költsége miatt — csupán az amúgy is igényesebb autóművekre építenek be. A kisebb pénzü autó-sok tábora pedig az „energiatakarékos” új karburátorokra vár.

B. I.

Éve
Tör
Fog
Kap

SZE

A magyar legnagyobb és Kárpitos szék, asztalárkban pertermelő. 1. liós termelők elő, h foglalkoztató (Budapest, Debrecen, Siklós) van

Kara Tibor mondja el, öt éves tervb nagyrekonstrukció végére. A pesti termelő zöött. Bütka exportrak a Sz Európa 12 országban 25 országban, formájában, kitermelt b. ből.

Vállalat fektet a gyárra. Evtente munkát fejt, mivel az is gyenek olcsó, elégtő bütorgyártjuk Apolló, Ven verőket. E n tesen megjel igényű termé ágy-program rajbai a Sáb a tavaly bem szítunk a Bütorgyár gá egészítő egy rőket, fotel garnitúrát a két éve BNV ria — amely sárolható. A ből, fotelg heverőből, s dohányszősz család számt

Izisz franci

FÜSZERES LEVES, HÚS

Hozzávalók: 6 evőkanál c fél kg szalor fél kg poréh 1 csomag lev 1 gerezd fok fél kávéskar bors, só, 2 kg paradics másfél liter 2-3 evőkan 75 dkg sütköz petrezselyem kapor, 1 pohár tejsz Az olajat fe a szalonna- é bokat benne m zöldségeket apr beletesszük, v hagymát is ho sítjük. A par húslét és ketch juk, és fél óra pároljuk. A kó ből kiszedjük, formálunk belő be főzzük. 10

OTTHON - CSALÁD - OTTHON

- Évente új konstrukció
- Tömegigény, exkluzív áru
- Fogyasztói információs lánc
- Kapható: a Domusban

SZÉKEK, ÁGYAK, HEVERŐK

A magyar bútorgyártás egyik legnagyobb vállalata a Székes-Kárpitosipari Vállalat — székek, asztalok és kárpitos-árukban pedig a legnagyobb termelő. 1 milliárd 450 millió termelési értéket állítanak elő, háromezer embert foglalkoztatott öt gyárukban. (Budapest, Kecskemét, Debrecen, Mohács és Siklós van gyáruk.)

Kara Tibor vezérigazgató mondja el, hogy a 4. és 5. ötéves tervben a gyárban nagyrekonstrukciót hajtottak végre. Az induláshoz képest termelésük megkétszereződött. Bútoraik 30 százaléka exportra kerül. Szállítanak a Szovjetunióba és Európa 12 országába. Termelésük 25 százaléka kerül Nyugat-Európába — székek formájában, hazai erdőkből kitermelt bükk- és tölgyfából.

Vállalatunk nagy súlyt fektet a gyártmányfejlesztésre. Évente merőben új konstrukciót fejlesztünk ki. De mivel az is elvárás, hogy legyenek olcsó, tömegigényt kielégítő bútorkonstrukciók, évek óta gyártjuk például az Atlasz, Apolló, Vénusz, Tulipán heverőket. E mellett természetesen megjelennek a nagyobb igényű termékek is. Francia-ágy-programunk sikeres darabjai a Sába II, a Sába IV, a tavaly bemutatott Izisz. Készítünk a Székesfehérvári Bútorgyár garzon-elemeit kiegészítő egyszemélyes heverőket, fotelokat. Exkluzív garnitúrák a Polett vagy a két éve BNV-nagydíjas Glória — amely elemenként vásárolható. A sorolható fotelból, fotelágyból, kanapé-heverőből, sarokfotelből és dohányzóasztalból álló bútorcsalád számtalan variációs

lehetőséget rejt magában. Megvalósítottuk, hogy ezek az elemek 4-féle szövetminta-választékkal előrendelhetőek 6 nagy Domus Áruházban és saját Reitter Ferenc utcai mintaboltunkban. A megrendelés után 2-3 hónap múlva szállítjuk a Glória bútorokat.

Köztudott, hogy egyes bútorok hiánycikkek, az Izisz, a Glória, az Inez, a Roberta csak hosszabb-rövidebb várakozási idő után vásárolhatók.

A vállalat számára ez bizonyos fokig biztonságot jelent; tudjuk, hogy a piac biztosított. Persze a fogyasztó szempontjából kevésbé örövendetes. Terveink között szerepel a fogyasztói információs lánc kiépítése. SZKIV-napokat rendezünk a Domus áruházakban (vagy már Szegeden, a BNV idején éppen a budapesti és a kaposvári áruházakban, októberben pedig Székesfehérváron volt SZKIV-nap). Minden hónapban más-más Domusban a gyár teljes áruválasztékát szeretnénk bemutatni a vásárlóknak. S a vállalat kereskedelmi szakemberei és a vásárlói igényeket ez alkalommal is közvetítik majd a termelésben, a gyártmányfejlesztésben. Hiszen célunk az, hogy a gyártmányválasztékot nagyon körültekintően alakítsuk, bizonyos termékeket, amelyek kevésbé kellenek, kivonjunk a gyártásból, s keressük az új helyüket. Kapacitásunknak határt szab az élmunka korlátja. S behatárolják a termelés bővítését, hogy egy ideig termelőeszköz-vásárlásra nem gondolhatunk. Kooperációs szerződésekkel és belső erőből kell gazdálkodnunk. 150

Borodin garnitúra

millió forintos kooperációs szerződésünk van fűrészipari üzemekkel, erdőgazdaságok üzemivel.

A BNV-n kiállított választékról Vadász Loránd kereskedelmi fősztályvezetővel beszélgettünk.

Elsősorban újdonságokat állítottunk ki a BNV-n. A pécsi vásáron nagydíjas Inez bútorcsaláddal ugyan már tavaly is találkozhatott a közönség. De most új változatot mutatunk be — egyszemélyes kanapé-heverő és fotel összeállításban. (A korábbi elemek: éjjeliszek-

rény, fésülködőasztal, puff, asztal és bőröndtartó.) A Roberta család két- és háromszemélyes, nagybírtató heverőből és két fotelből áll. A Borodino garnitúrát, mint ülőgarnitúrát ismerték, most kibővítettük nyitható fekhelyű alakítható ülőalkalmatossággal is. Az Inez, a Roberta és a Borodino már megtalálható az üzletekben is.

A Virág és Villó fantázianevű hajlított hálósobák a nosztalgiaidivat jegyében készülték, tonett jelleggel hajlított vázú franciaágy, részelt éjjeliszekrényvel, fotel, asztal, ülőke, tükrös fésülködőasztal a garnitúra részei. Ha kellő érdeklődést tapasztalunk, jövőre gyártjuk ezeket a bútorokat.

A kis lakásokba ajánljuk az olcsó, tetszetős fekhelyű alakítható kétszemélyes Hilda bútorcsaládot. A Székesfehérvári Gyár garzon-elemeit egészítik ki a garzon-elemes sorolható fotel, sarokelemek. Kanapé, heverő, fotelágy és fotel a Mózes garnitúra elemei. Heverőből, két fotelből és egy asztalból áll az Ildi bútorcsalád. A Granada garnitúra ugyan csak fekhelyű alakítható, három-, két- és egyszemélyes fotelket, és dohányzóasztalt foglal magába. Újdonság a Dalma előszobafal, két eleme tükrös és fogással el látott változatban, valamint a Dalma telefonasztal.

K. M.

Izisz franciaágy

FÜSZERES PARADICSOM-LEVES, HÜSGOMBÓCCAL

Hozzávalók: (10 személynek)
6 evőkanál olaj, fél kg szalonna, fél kg póréhagyma, 1 csomag levestöldség, 1 gerezd fokhagyma, fél kávéskanál majoránna, bors, só, 2 kg paradicsom, másfél liter víz, 2-3 evőkanál ketchup, 75 dkg sütőkobás, petrezselyem, snidling, kapor, 1 pohár tejszín
Az olajat felforrósítjuk, és a szalonna- és hagymadarabokat benne megbarnítjuk. A zöldségeket apróra vágjuk és beletesszük, valamint a fokhagymát is hozzáadjuk. Izesítjük. A paradicsom levét, húsleves ketchupot hozzáadjuk, és fél óra hosszat együtt főzzük. A kobászt a hájalmát kieszedjük, gombócokat nátkockákra vágjuk és kiforraltunk belőle és a levesbe főzzük. 10 percig főzzük.

LEVESEK

Petrezselymet, snidlinget, kaptot és tejszint keverünk bele.

BURGONYALEVES VIRSLIVEL

Hozzávalók: (4 személy részére)
1 kg burgonya, 3 nagy fej hagyma, 10 dkg szalonna, 1 csomag levestöldség, 1 és negyed liter húsleves (leveskockából), 30 dkg virsli (2 pár), só, bors, 4 evőkanál tejszín, petrezselyem, snidling
A burgonyát meghámozzuk és megmossuk, majd hosszán feldaraboljuk. A szalonnát felsejteljük. A szalonnát kockákra vágjuk és kiforraltunk belőle, olvasztjuk. A hagymakariká-

kat a feldarabolt levestöldséggel és a szalonnával megpároljuk. A burgonyát és a húsleves hozzáadjuk. Fedő alatt körülbelül fél óráig főzzük. A virsli szeleteket a főzés befejezése előtt a levesbe tesszük. Fűszerezünk.

A levest kitálaljuk tányérokba, tetejére tejfölt öntünk, apróra vágott petrezselyemmel és snidlinggel megszórjuk.

MÁJGOMBÓCLEVES

Hozzávalók: (4 személynek)
6 db zsemle (nem friss), 1,5 dl forró tej, fél kg marhamáj, 1 kg hagyma, 10 dkg szalonna, 2 tojás, 2 evőkanál apróra vágott petrezselyem,
A zsemleket levestöldséggel megpároljuk. A burgonyát és a húsleves hozzáadjuk. Fedő alatt körülbelül fél óráig főzzük. A virsli szeleteket a főzés befejezése előtt a levesbe tesszük. Fűszerezünk.

1 kávéskanál majoránna, 3-4 evőkanál zsemlemorzsza, só, bors, valamint 1,5 liter frissen főzött húsleves, 1-1 evőkanál snidling vagy petrezselyem

A szikkadt zsemleket apró kockákra vágjuk, és forró tejjel leöntjük. Kb. fél órát állni hagyjuk. A májat feldaraboljuk, és a feldarabolt szalonnát és hagymadarabokat a májjal együtt húsdarállón ledaráljuk. A tojásokat, petrezselymet, majoránna, zsemledarabokat és zsemlemorzsát a ledarált májmaszsához keverjük. Sóval és borsal ízesítjük, és fél órát pihenni hagyjuk. Majd gombócokat formálunk belőle, és a forrásban levő levesben főzzük, kb. 15 percig. A tálláskor megszórjuk apróra vágott snidlinggel vagy petrezselyemmel. (Lehet a gombócokat sós vízben is kifőzni, és ezután a levesbe tenni.)

A televízió és a család

Pszichológusok véleménye szerint az ember műveltségére környezete éppoly döntő hatással van, mint az iskola tájékoztató, tudatformáló hatása. Eppen ezért a mind jobban elterjedő televízió igen hatással nevelje a gyermekeket. De... Nem szabad elfelejtenünk arról sem, hogy egyúttal a leghatásosabb nevelésgátló is, ha nem vigyázunk arra, hogy gyermekünk csak a korának megfelelő adásokat nézesse.

Igen sok szülő lerázza a felelősséget magáról azzal, hogy nézete szerint: ha a gyermek nem érti, mindegy, hogy mit néz. Ha megérti, akkor már úgyis megnézhet mindent. Ez nagyon helytelen és káros felfogás (nem beszélve most arról, hogy a sok ülés mozgásszegény életmódra neveli a gyermeket, a szemének sem tesz jót a sok tévénézés, s az idegrendszerét is megviseli a tévében lejátszódó esemény-özön).

A gyermeklélektannal foglalkozó orvosok szerint a képernyőn három helyzet remíti meg legjobban a gyermekeket. Egyik az, ha szemük előtt olyan személy kerül veszélybe, akivel azonosítják magukat, vagy akit különösen kedvelnek. A másik, ha a lejátszódó esemény a való életre emlékezteti. Így például sötét szoba, viharos éjszaka, a magánytól való félelem, vészjósló árnyék, valaki leleselkedik az ablaknál stb. Minden gyermeknél előfordul, hogy félelemérzés fogja el, ami előbb-utóbb elmúlik. De ha a képernyőn (vagy izgalmas filmekben) látottak alapján újra átéli az ilyen félelmi érzéseket, idegrendszere megsínyli. Sokszor még arra is összerendez, ha valaki szól hozzá. A harmadik eset, amikor kiélezett helyzetekkel kerül szembe, és teljesen átadja magát a helyzet izgalmainak, mert nem gondol arra, hogy a „végén minden rendbe jön”. Vagy ez csak kitalált, szórakoztató történet.

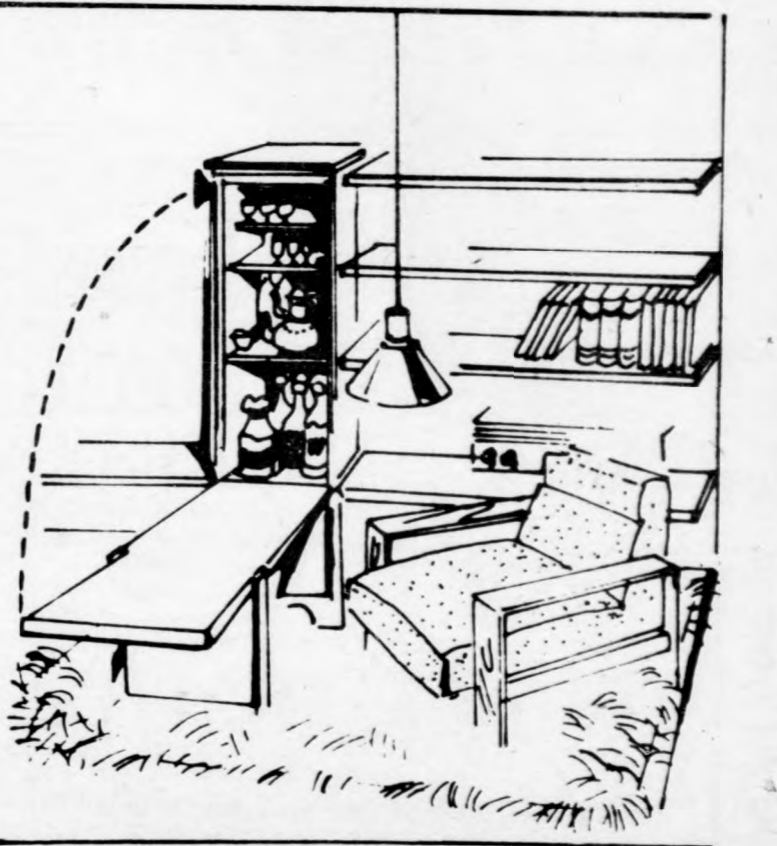
A szülőnek mindig arra kell törekednie, hogy gyermeke a családban minden vonatkozásban biztonságát nyújtsa. A biztonságérzet a gyermek testi-lelki egészségének fejlődéséhez feltétlenül szükséges. Eppen ezért kell ezen a téren is meghatározni, hogy az adások közül mit nézhet meg a gyermeke, és ebből az elhatározásából ne engedjen.

Ne sajnálja a szülő a gyermekét, hogy „szegényke” nem nézheti az esti műsort, inkább adjon a kezébe jó könyvet. Kifűző és hasznos szórakozás az is. Feküdjön le időben a gyermek, mert ha nem tudja kipihienni magát, fáradtan megy az iskolába, és figyelmét nem tudja összpontosítani. Gondoljon a szülő arra, a tanuló érdekét nem a szórakozás, hanem a tanulás szolgálja. Nagyon érdekes és tanulságos műsorok vannak délután is, amelyek sokkal inkább elősegítik a gyermek szellemi fejlődését, mint a felnőttnek való esti műsorok.

A szülő, aki gyermekének korához nem illő filmet enged megnézni, kitorolhatatlan kárt okoz gyermeke lelki világában. A gyilkosságok, brutális jelenetek, vagy egyéb hasonló szituációk még a felnőttekre is nyomasztóan hatnak, de mennyivel inkább felzaklatják a gyermek érzelmvilágát. S ez az idegállapot még éjjel sem múlik el, mert a gyermek rendszerint arról álmodik, ami őt napközben vagy este erősen foglalkoztatta.

A tévé, a kis „háziózi” lehet a gyermek „barátja”, a szülő „segítőtársa” a nevelésben, de csak akkor, ha élünk, és nem visszaélünk e lehetőséggel.

Fási, Katalin

Amikor a család elhatározza, hogy modernizálja a lakást, és a régi bútorokat lecseréli, vagy netán fiatal pár rendezi be szobáját rokonoktól kapott régi bútorokkal, tanácsosan állnak a régi, de szükségletlennek, sőt túl hangosnak bizonyuló ingaóra előtt. Olyan helyzetben sincs mindenki, hogy bizományi üzletbe tudná elvinni. Kidobni viszont sajnálják. Kár lenne bizony, mert egy kis ötletességgel praktikus barsekrény készíthető belőle.

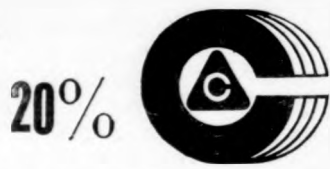
Először is „leoperáljuk” a fölső faragott részt, amiben az óraszerkezet van, a hozzávaló ingával, láncsal, súlyokkal, és leszereljük az eddig oldalt csukódó ajtaját is. Attól függően, hogy milyen magas, és mit akarunk belerakni, 2-3 polcot szabunk le a szükséges méret szerint. Ez lehet vastag üveglap, pozdorjalemez vagy deszka is, de alá mindkét oldalt erősítsünk polctartó lécekkel.

Az ajtaját pedig úgy alakítsuk át, hogy lecsapható legyen, és csuklós, illetve kitámasztós lábmegoldással egyben dohányzóasztal szerepét is betölthesse.

Ha túl sötét színű a fája, ami elűti a többi — esetleg világosabb — bútorral, bevonhatjuk famintázatú tapétával, vagy színesre is festhető. Kényelmes fotel, olvasólámpa elhelyezésével hangulatos sarkot lehet kialakítani a szobában.

CENTRUMHÉTFŐ

Mákdaráló

és az összes dísznövények, díszfák, cserjék ismertető, legújabb, színes nagy árjegyzéke megjelent. Kérje! Díjmentesen megküldjük! Vidéki növény-megrendeléseket, postán, pontosan teljesítjük. Szalka Rózsakertészet, Dízsfalkola, 1061 Budapest, Népköztársaság u. 8.

KOZMETIKAI TANÁCSADÁS

GYERMEKEKNEK, NŐKNEK, FÉRFIAKNAK KONKRÉT KÍNÁLATTAL SZOLGÁLUNK

november 16-án 12—17 óra között a helyszínen,
november 17-én 10—14 óra között az UNIO Áruházban.

KOZMETIKAI TANÁCSADÁS

A Hajdú-Bihar megyei Vegyiparikk Kiskereskedelmi Vállalat Kossuth utcai ILLATSZERBOLTJÁBAN

CAOLA (KHY) TERMÉKBEMUTATÓT ÉS VÁSÁRT RENDEZÜNK

VIKER

Ki nyeri a mosógépet?

Aki a Centrum Áruházban november 16—21. között ágyeműt vásárol, mosógépet nyerhet! Kisorsolásra kerül november 24-én 17 órakor 10 db ALBA-LUX MOSÓGÉP

CSAK A CENTRUM ÁRUHÁZBAN

Központi és egyedi antennák, biztonsági berendezések tervezését, építését, javítását, karbantartását rövid határidőn belül garanciával vállalja **GELKA** Petőfi tér 23.

A Debreceni Játékipari Szövetkezet felvételre keres azonnali belépéssel felvezető, faipari gépmunkást és gépházi kisegítőt. Jelentkezés: Galamb u. 11. sz. alatt, az ágazatvezetőnél.
Minősített fűhegesztőt azonnali belépéssel felvezető, TIGAZ H.B.-m-1 kirendeltsége. Jelentkezés: Hajdúszoboszló, Arpád u. 1. szám, a szolgálati üzemvezetőnél.
A Debreceni Vízmű és Gyógyfürdő Vállalat azonnali belépéssel alkalmas víz-, gázvezeték-szerelői képességgel rendelkező gázvezeték-szerelő, virágkötészettel jártas eladót, kubbikosokat. Jelentkezni lehet: Hatvan u. 12-14. I. emelet 112. szoba.
A kultúrpark takarítói munkakörbe női munkatérre felvezető. Jelentkezés a Vidám Park irrodájában 8-15 óra között.

Ritka pillan látja testnevelő László és Kó

Leesett az e hőmérő higany Sót van, ahol műjégyéje r cius végéig áll és öregnek egye Irány a kori tartja! Vajon a szerjé adta lehet végzetje erről s

Bár hit szakosztály n nincsen a megye csiolyázás töme lása mégis nag halad előre. A zásában tovább műkörszolya ta már évek óta gyakorló úttör az idén versen séghez is jutna Jégsportszövete vel Debrecen u ven részt veho osztály országo gán. A felszere támogatásával segítségével ke

Szusszanásnyi palánknál

Az idei labdar lejtőzőkön a N letező idő után teltek a lelátók. bogtak, zúgott a régi mérkőzések tért vissza a stad vabbjuttat felett teli percekben mondta, csodálta a Néptársulatban De az ünnepek hétköznapi köv szomorúan látjuk NB I-es mérkőzéseként évbén ijesztő ként a nézők szárá es és NB II-es t Kétségtelen, hog jobb napokat lá nallas játékhöz s kolók igényesség hogy távol mara lyákról. De az e tató, hogy azok akik sohasem láttá kat játsznai, ők se meccsre. A bajnoki rajtn városokban és né pályán általában t tak a lelátók. Aztá keményebbé válik rás, a szurkolók nak, csak a futball relmesei dacolnak

HÁZ

Kétszobás, összkomfortos házrész eladó. Kút utca 108. sz. alatt. Érdeklődni szombaton és vasárnap egész nap, hétköznap 18 óra után.

Vennék 1—1,5 szobásig jó állapotban levő családi házat kis telkekkel 500 000 Ft középpénzig. Jelentkezéseket várom a 27-562-es telefonon naponta 16 órától 20 óráig.

Zsáka központjában, Kossuth utca 25. sz. alatti családi ház, 2 szoba, konyha, fürdőszoba és egyéb helyiségekkel, gazdasági épületek, 1200 négyzetméteres, kertészkedésre is alkalmas telekkel eladó. Víz, villany van.

LAKÁS

Széchenyi u. 39. sz. alatti 2 és fél szobás, komfortos tanácslakásomat elcsérelném 2 különálló tanácsra.

Azonnal beköltözhető, 64 négyzetméteres, kétszobás, ékezős, társasházi örökös eladó garázzsal. Kodály u. 9. III. 2. Megtekinthető keddtől délután 5 órától. Kp. esetleg OTP-átvállalással.

INGATLAN

Létal uti zártkertben 200 négyzetm. almas eladó, hétvégi házzal. Érdeklődni 20-299 telefonon, 17 óra után.

Eladó Síkfőkút, Noszvaj, Cseresztetőn, Egerhez közel 100 négyzetm. öli, déli fekvésű, tölgyes üdülőtelek, érvényes építési engedéllyel. Érdeklődni: Kalmár, Hajdúszoboszló, Sallai u. 3. Telefon: 60—711. 19 óra után.

Alsó-Józsán, a Szentgyörgy utcában kis lakással 530 négyzetm. telkes gyümölcsös eladó. „Építkezésre is alkalmas” jellegre a kiadóba.

ALLÁS

Kisiparosnál vagy kiskereskedőnél félnapos munkát vállalnék. Ajánlatokat „Univerzális” jellegre a kiadóba kérem.

HÁZASSÁG

27 éves, 172 cm magas, szőke, elvált ember házasság céljából megismerkedne lánnyal vagy elvált asszonnyal. Gyermek nem akadály. Minden levélre válaszolok. „Tavaszi” jellegre a kiadóba.

BÚTOR

Mindentelre szép bútor vételle és eladásra. Arany János u. 13. Telefon: 20-019.

Bútor vételle és eladásra. Arpád tér 31. A Nagyteljesítő 19-es busszal. Telefon: 21-432.

Székényesorok, rekámmek, egyéb bútorkételek-eladás. Pásti u. 8. sz. alatt.

EGYÉB

Figyelem! Kés, olló, borotva, korecsnya, darálókések kocsizólése. Mester u. 39.

Vállalatok, figyelem! Ébédeltetést vállalunk, oda szállítva is. „Változatos” jellegre a kiadóba.

JÁRMŐ

1200-as Lada kifogástalan állapotban eladó. Dózsa György u. 19. II. 12., Debrecen.

Volkswagent (bogárdhűt) veszek első kézből, megkíméltem, jó állapotú. Ajánlatokat „Jégnyes 120 825” jellegre a Hirdetőbe kérek.

ALBÉRLET

Főbérlet nélküli, üres családi szobás, összkomfortos lakás kiadó rendszeres házaspárnak december 1-től. „Szerződést kötnék” jellegre a kiadóba.

APRÓHIRDETÉSEK

Tiszafüreden, a főutcán, Somogyi B. út 59. sz. alatt 220 négyzetm. öles telken 3 szobás, összkomfortos családi ház eladó.

Budai és hajdúszoboszlói egyzobás tanácslakás, hajdúszoboszlói összkomfortosra cserélnék I. emeletig, meg egyezéssel. Vörös Hadsegreg u. 13. fszt. I. Délutón 6—7 óráig érdeklődni.

Egyszobás, összkomfortos, hitelmentes lakásomat elcsérelném 2 különálló tanácsra.

Azonnal beköltözhető, 64 négyzetméteres, kétszobás, ékezős, társasházi örökös eladó garázzsal. Kodály u. 9. III. 2. Megtekinthető keddtől délután 5 órától. Kp. esetleg OTP-átvállalással.

Alsó-Józsán, a Szentgyörgy utcában kis lakással 530 négyzetm. telkes gyümölcsös eladó. „Építkezésre is alkalmas” jellegre a kiadóba.

Figyelem! Kés, olló, borotva, korecsnya, darálókések kocsizólése. Mester u. 39.

Vállalatok, figyelem! Ébédeltetést vállalunk, oda szállítva is. „Változatos” jellegre a kiadóba.

1200-as Lada kifogástalan állapotban eladó. Dózsa György u. 19. II. 12., Debrecen.

Volkswagent (bogárdhűt) veszek első kézből, megkíméltem, jó állapotú. Ajánlatokat „Jégnyes 120 825” jellegre a Hirdetőbe kérek.

Főbérlet nélküli, üres családi szobás, összkomfortos lakás kiadó rendszeres házaspárnak december 1-től. „Szerződést kötnék” jellegre a kiadóba.

Kiadó főbérlet nélküli háromszobás lakás díjak nélkül. Érdeklődni 17-20 óra között: Lehel u. 10. III. 24.

Különálló üres szoba, konyha kiadó. Gázvezeték u. 32.

Autósk, figyelem! Gumijavító műhelyemet át-helyeztem a Kút u. 34. sz. alól a Mészana u. 24. sz. alá. Minden személy méretű gumibak-roncs javítását, gépi szerelését, Dacia-, Renault-kerekek centröz-sítást garanciával vállalom. Idős Czifrik Gábor, Debrecen, Mészana u. 24. Telefon: 24-701. Nyitva 7—17 óráig. Szombaton 7—13-ig. (Rákóczi utcából a Leány utcán keresztül.)

Kerítésdrótfonatot a legnagyobb árengedménnyel vásárolhat, díjmentesen házhoz szállítva. Hatvan u. 34.

Eladó egy jó női irhabunda magas alakra. Boldogfalva u. 20.

Olajkályha, olajolajshordó eladó. Óvoda u. 31.

Zalagyöngye, kunyöngye, göcsel zamatos, lakhegyi mézes, gyökeres vessző megtekinthető és előjegyeshető lombhullás utánra a Bán u. 4. sz. alatt.

48-as új női és 40 cm vállszélességgel 50 cm ujjhosszal fű irhabundák eladók. Dózsa Gy. út 19. II. 12., Debrecen.

Peronoszpóramentes Zalagyöngye, gyökeres szőlővessző azonnali szállítással 15 Ft/db. Szőlővesszőlerakat, Csongrád, Felszabadulás útja 42.

Fogorvosi rendelőknek alkalmas helyiséget bérelnék hosszabb időre. „1981 belvárosi” jellegre a kiadóba.

Garázs eladó. Poroszló út 89. L. em. 7. Érdeklődni egész nap.

KERESKEDELEM A LAKOSSÁGÉRT

ŐSZI KERESKEDELMi NAPOK

az Egyek ÁFÉSZ-nál A SZÖVOSZ IX. KONGRESSZUSA TISZTELETÉRE.

Korszerű háztartás! Egészséges táplálkozás!

ÁRUBEMUTATÓ — KIÁLLÍTÁS

Egyeken az étterem-presszóban és a vas-műszaki boltban 1981. NOVEMBER 16—21-IG. NÉZZE MEG AZ

Egyeki ÁFÉSZ, a VASVILL, a Kun Tejipari, a Hajdú Údítófalvi-ipari, az AMFORA, a PIÉRT, a VIKUV (Gyógy- és Ásványvízüzem) vállalatok által bemutatott termékeket. A kiállítás nyitva 10—17 óráig. Egyes élelmiszerekből, üdítő italokból, gyógyvizekből költhök.

VÁSÁROLJON ÜZLETEINKBEN!

AUTÓSOK, FIGYELEM!

a használtautó-piacon vasárnap 8 és 12 óra között a MEH mozgóátvevőhely-kocsija megvásárolja a

személygépkocsik felújítható gumiköpenyeit és

használt akkumulátorait KELET-MAGYARORSZÁGI

NYERSANYAGHASZNOSÍTÓ VÁLLALAT DEBRECEN

Dolgozókat alkalmaznak

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat felvételre keres kőműves, ács, festő, asztalos, vasbetonszerelő, hegesztő, szigetelő, villanyszerelő, bádógos szakmunkásokat, valamint betonozókat, kubbikosokat és segédmunkásokat. Munkásszállás, főtékezés biztosítva. Jelentkezést a munkaadó-gazdálkodáson, Debrecen, Kálvin tér 11. Csőszerelő, villanyszerelő és géplakatost felvezető a Hajdú-sági Bőrgyár, Debrecen. Városhíd utca 3. szám.

Akarja Ön, hogy lakásában modern, olcsó, szép bútor-legyen?

Keresse fel a SZATMÁR BÚTORGYÁR MINTABOLTJÁT Karcagon, a Madarasi út 49. sz. alatt. Telefon: 496. (Közel a kórházhoz.) Bő választékban szekrényorok és kárpitos ülőgarnitúrák OTP-re is kaphatók. Szeretettel várjuk kedves vásárlóinkat a mintaboltban

Engedményes őszi vásár

A KOMÁDI ÉS VIDEKE ÁFÉSZ ÜZLETEIBEN. 1981. november 12-től 21-ig 30—40%-os árengedménnyel árusít egyes ruházati termékeket, élelmiszereket, vas-műszaki cikkeket, bútorokat a kijelölt boltjaiban.

- KOMÁDIKÉZLET, Kőrös áruház, vas-műszaki bolt, ABC-áruház, 23. számú élelmiszerbolt. MAGYARHOMOROGON: 27. számú vegyesbolt. KÖRÖSSZAKÁLBAN: 28. számú ABC-kisáruház. KÖRÖSSZEGAPÁTIBAN: 35-ös, 36-os számú élelmiszerboltok, 34. számú iparcikkbolt.

KOMÁDI ÉS VIDEKE ÁFÉSZ

GYÁSZHÍREK

Fájó szívvel tudatjuk, hogy drága jó édesanyánk, nagymamánk, édesanyó, anyósunk **ÓZV. KADÁR GYULÁNÉ** Mihalik Anna 93 éves korában, rövid szenvedés után elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1981. november 17-én, kedden 12 órakor lesz a Köztemető I. o. 2. sz. ravatalozó termében, egyházi szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Gyöngyösi u. 24.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett testvérünk, **DR. SZENTPÉTERI KUN AGOTA** nyugdíjas gimn. tanárnő, életének 78. évében, hosszas betegség után elhunyt. Szeretett halottunk hamvainak felravatalozása és nyugalomra helyezése november 20-án, pénteken fél 2 órakor lesz a Köztemető I. o. 2. sz. ravatalozójából egyházi szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Budapest, Bartók B. u. 91.

Mélyen megrendülve, fájó szívvel tudatjuk, hogy felejtethetlen drága fiunk, testvérem, unokám, sógorom, unokaöcsém és szeretett jó rokonunk, **IFJ. SZABÓ FERENC ISTVÁN** MÁV mozdonyvezető gyákonok, 19 éves korában, tragikus baleset következtében 1981. november 4-én elhunyt. Temetése 1981. november 18-án, szerdán délután 3 órakor lesz a Köztemető I. o. 2. számú ravatalozó terméből egyházi szertartás szerint. Bánatos szülei és a gyászoló család. Lakás: Debrecen, Hajdú János u. 15. IV. em. Előző lakás: Debrecen, Telek u. 9.

Fájó szívvel tudatjuk, hogy drága jó férjem, szeretett édesapám, nagyapám, apóunk, dédnagyapám, testvérem, nászom és szeretett rokonunk, **ID. SZIRÁK LÁSZLÓ** nyugdíjas volt festőmester, 1981. november 12-én, 78 éves korában, hosszas tartó szenvedés után csendesen elhunyt. Drága halottunkot november 17-én, de. 11 órakor temetjük végső búcsút a Köztemető I. o. 2. sz. ravatalozó termében polgári szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Kút u. 66.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett jó férjem és rokonunk, **KASZÁS JÁNOSNÉ** Juhász Rebeka 75 éves korában hosszas tartó betegség után örökre itthagyta szeretteit. Temetése 1981. november 17-én, kedden délután fél 10 órakor lesz a Köztemető I. o. 3-as számú ravatalozó terméből egyházi szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Bartók u. 12. Előző lakás: Hatvan u. 34.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett jó férjem és rokonunk, **ID. NÁGY IMRE** nyugdíjas, 75 éves korában, 1981. november 11-én, rövid, súlyos betegség után elhunyt. Temetése 1981. november 17-én, kedden délután fél 10 órakor lesz a Köztemető I. o. 2. számú ravatalozó terméből polgári szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Telek u. 9.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett jó férjem és rokonunk, **KASZÁS JÁNOSNÉ** Juhász Rebeka 75 éves korában hosszas tartó betegség után örökre itthagyta szeretteit. Temetése 1981. november 17-én, kedden délután fél 10 órakor lesz a Köztemető I. o. 3-as számú ravatalozó terméből egyházi szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Bartók u. 12. Előző lakás: Hatvan u. 34.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett jó férjem és rokonunk, **KASZÁS JÁNOSNÉ** Juhász Rebeka 75 éves korában hosszas tartó betegség után örökre itthagyta szeretteit. Temetése 1981. november 17-én, kedden délután fél 10 órakor lesz a Köztemető I. o. 3-as számú ravatalozó terméből egyházi szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Bartók u. 12. Előző lakás: Hatvan u. 34.

Építést?

21. között

Játékpiari Szövetkezésre keres díszteremtő...
faipari gépmunkást...
Jelenleg...
u. 11. sz. alatt, az...
nél.

Vízvezetést azonnali...
livesz a TIGÁZ H.B.-...
eltésze. Jelenleg...
zión, Árnád u. 1. szá...
zállatási üzemvezető...

Víz- és Gyógy...
lat azonnali belé...
naz víz-, gázvezeték...
sítéssel rendelkező...
lót, virágkötészet...
ladót, kubikosokat...
telt: Hatvan u. 12-...
112. szoba.

Építési munká...
nakmerő felvez. Je...
vidám Park iródjá...
ra között.

Építést reggeli taka...
zunk. Kéltett mun...
gyezéssel ne jelet...
Országos Takaré...
kődj-Bihar megyei...
Debrecen. Hatvan...
gazdasági cso...

Élet Mgt. felvé...
vkorlatul rendel...
lyos, hegesztő és...
ktromos szakmun...
ntkezés a műszaki...
tőnél.

Építési Vállal...
iskolai vezetés...
5 éves szakmai gya...
deiköz szűkviteli...
osztályvezetőt ke...
A jelentkezéseket...
rajzzal, Darabos u...
rjuk leadni.

Művezetői munka...
kivitelezési gyakor...
kumi, illetve üzem...
sítéssel rendelkező...
sünk azonnali belé...
kezés a derecskei...
Építési Szövet...
i vezetőjénél, De...
skóztársaság u. 9.

Tudatjuk mind...
k ismerték és sze...
KAY LAJOS...
as, hosszan tartó...
edés után, 1981...
-én, 66 éves korá...
Temetése no...
n, fél 11 órakor...
metető I. o. 2. sz...
erméből polgári...
szerint. Lakás: ...
arabos u. 6. VIII...
6 család.

Tudatjuk, t...
t testvérünk...
Ó ISTVÁNNÉ...
né Varga Mária...
des után, 80 éves...
ny. Temetése...
er 17-én, kedden...
2 órakor lesz a...
o. 4. számú ra...
erméből polgári...
erint. A gyászoló

Sándor hajdúb...
k, eszper paró...
jalommal tudat...
ége.

HALAS EDIT...
ban, 1981, novem...
relemmel viselt...
vedés után el...
tett halottunkat...
tém, fél 11 órakor...
ajdúbszörény...

Tudatjuk, t...
tetlen jó férjem...
gyapánk, sógo...
és jó rokonunk...
GY IMRE...
korában...
er 11-én, rövid...
ég után elhunyt...
17-...
10. 2. szá...
2. termében, pol...
s szerint. A gyá...
lakás: Debre...
otás 33.

Tudatjuk, t...
jó férjem és...
JÁNOSNÉ...
Rebeka...
n hosszan tartó...
örökre itthagya...
temetése 1981...
n, kedden dél...
kor lesz a Kőz...
as számú rav...
ol egyházi szer...
A gyászoló esa...
Debrecen, Bat...
Előző lakás:

Tudatjuk, t...
férjem...
JÁNOSNÉ...
Rebeka...
n hosszan tartó...
örökre itthagya...
temetése 1981...
n, kedden dél...
kor lesz a Kőz...
as számú rav...
ol egyházi szer...
A gyászoló esa...
Debrecen, Bat...
Előző lakás:

Ritka pillanat: van hely a pályán! A délelőtti holtidőben az egyesület szívesen látja testnevelési órákra a város általános- és középiskoláit. (Fotók: Töröcsik László és Kőszeghy György)

Gyere, menjünk korizni!

Leesett az első hó, hajnalonként lagypont alá kuszák a hőmérő higanyszála. Megfelelőbbé válik a tél. Sőt van, ahol már meg is érkezett. A DMVSC nagyterdei műjégyéje már két hete fogadja a vendégeket, s március végéig állandó sportolási lehetőséget kínál fiatalnak és öregek egyaránt.

Jaj, de csúszik!

Irány a koripálya, mehet ki-ki akkor, amikor kedve tartja! Vajon a szervezett sportélet miként gazdálkodik a műjégy adta lehetőséggel. Ládi József, a debreceni jég sport vezetője erről számol be:

kiöregedett, felnőtté váló játékosok.

— Milyen tömegsport-rendezvényeket szervez a szövetség?

— Bár hivatalos jeges szakosztály még mindig nincs a megyében, a korcsolyázás tömegsporttá válása mégis nagy lépésekkel halad előre. A klub gondozásában továbbra is vannak műkorcsolya tanfolyamok. A már évek óta rendszeresen gyakorló úttörő korongozók az idén versenyzési lehetőséghez is jutnak: a Magyar Jég sport szövetség engedélyével Debrecen válogatott néven részt vehetnek a korcsolya országos bajnokságán. A felszerelést a szülők támogatásával és az MJSZ segítségével kerítettük, s a

— Gyorskorcsolyában ismét sor kerül a kétfordulós városi bajnokságra. Az általános iskolások december 12-én, a középfokú intézmények diákjai négy nappal később vetélkednek, s februárban lesz az ismétlés. A korong sportban az úttörőknél újból legalább öt csapat vesz részt a körmerkőzéses tornán, s (első alkalommal) beindul a középfokú iskolák bajnoksága is, szintén a december-februári időszakban. A vidéki iskolák számára villámturnát szervezünk itt, Debrecenben. Az úttörőszövetséggel közös szervezésben jégkarnevál is szerepel a programban. A KISZ is összehozza a télen egy jeges tömegsportnapot, s a hajdúsági farsang keretén belül pedig debreceni jégkorong SZÜR. A szövetség nem korlátozza tevékenységét a megyeszékhelyre: aktívistáink szívesen nyújtanak pályanevelési, szakmai segítséget, korongcsapatunk örömmel vállalkozik bennutató mérkőzések, a sportágot népszerűsítő találkozók tartására.

A. S.

— Szusszanásnyi pihenő a Apával könnyebb! palánknál

— Milyen tömegsport-rendezvényeket szervez a szövetség?

— Gyorskorcsolyában ismét sor kerül a kétfordulós városi bajnokságra. Az általános iskolások december 12-én, a középfokú intézmények diákjai négy nappal később vetélkednek, s februárban lesz az ismétlés. A korong sportban az úttörőknél újból legalább öt csapat vesz részt a körmerkőzéses tornán, s (első alkalommal) beindul a középfokú iskolák bajnoksága is, szintén a december-februári időszakban. A vidéki iskolák számára villámturnát szervezünk itt, Debrecenben. Az úttörőszövetséggel közös szervezésben jégkarnevál is szerepel a programban. A KISZ is összehozza a télen egy jeges tömegsportnapot, s a hajdúsági farsang keretén belül pedig debreceni jégkorong SZÜR. A szövetség nem korlátozza tevékenységét a megyeszékhelyre: aktívistáink szívesen nyújtanak pályanevelési, szakmai segítséget, korongcsapatunk örömmel vállalkozik bennutató mérkőzések, a sportágot népszerűsítő találkozók tartására.

RÖPLABDA NB I

Visszavágó a TFSE ellen

Ma délelőtt ismét hazai környezetben játszik a DMVSC női NB I-es röplabdaegyüttese. A pénteki fordulóban idegenben, a TFSE otthonában aratott 3:0 (5, 9, 6) arányú sima győzelmet. A papírforma alapján a Vágóhid utcai sportszarnokban 11.30 órakor kezdődő mai találkozó ismét a DMVSC sikere várható. Erre szükség is van, hiszen csak a játszmavesztés nélküli, biztos győzelem esetén marad továbbra is versenyben a klub a csoport negyedik helyéért vívott harcban — a tét a legjobbak között szerepelni a bajnokság második fordulójában, az 1-8. helyért küzdők mezőnyében helyet kapni.

D. Kinizsi-Hódmezővásárhely

Gyöngyösön az Universitas

A labdarúgó NB II utolsó előtti őszi fordulójában a listavezető D. Kinizsi hazai környezetben, a Vágóhid utcai (volt DVSC-) pályán fogadja a hatodik helyen álló Hódmezővásárhelyi Metripond csapatát. A találkozó rangadónak számít, hiszen a 21 pontos debreceniek és a 14 pontos vásárhelyiek fogják közre azt a mezőnyt, amely pillanatnyilag esélyes arra, hogy megszerezze a részvételi jogot a jövő évi, csökkentett létszámú NB II-ben való szereplésre. A több egykori NB I-es játékost felsorakoztató csongrádi gárda ellen nehéz dolga lesz a Kinizsinek, de Nagy György edző győzelmet vár csapatától. Szabó felépült, Bodonyi még továbbra is sérült.

A D. Universitas, bár nehéz helyzetben van, még mindig reménykedhet abban, hogy meg tud kapaszkodni. Ehhez azonban feltétlenül

szükséges lenne a gyöngyösi pontszerzés, a DUSE-győzelem esetén pedig helyet cserélné a táblázaton a jelenleg 10 ponttal rendelkező debreceni és a 11 pontos hevesi együttes. Nagykaposi Elemér nem számíthat a két sárga lapot „gyűjtött” Lakatosra, akinek helyére Zsupos kerül a keretbe. A tervezett összeállítások.

D. Kinizsi—HMSE. Vágóhid utca, 13 óra, vezetői Német L. D. Kinizsi—Varga — Kelemen, Halla, Takács, Vajda — Tózsér, Magyar, Tóth I. — Szabó, Maczkó, Orenstein (csere: Komáromi, Puskás, Tóth F., Fehér és Kacsur).

Gyöngyösi SE—D. Universitas. Gyöngyös, 13 óra, vezetői Király. DUSE: Mező — Szabolcsi, Mohácsi, Király, Luthar — Somogyi, Pistár, Kiss, Kincses — Kerekes, Balla (csere: Gulyás, Novák, Zsupos, Makszin).

SERDÜLŐ ÖKÖLVÍVÓ OB

Ma délelőtt döntők a sportcsarnokban

A serdülő ökölvívók országos egyéni bajnoksága során szombaton délután az elődöntő mérkőzéseit rendezték meg — 300 érdeklődő előtt — a debreceni városi sportcsarnokban. Valamennyi súlycsoportban éles küzdelmek folytak a döntőbe jutásért, különösen Szecsdői és Kovács (kispapír) Isaszegi (légsúly) részéről, aki a 36. másodpercben döntő fölényrel legyőzte a csepeli Radicsot. Kár, hogy a hajdúhadházi Bartha a harmatsúlyban 10 dekgammal átesett a súlyhatáron, és így nem mérkőzhetett. Viszont ebben a súlycsoportban Gyarmati (DSI) egyhangú pontozással győzött a soproni Zsiri ellen, és bejutott a döntőbe. A váltósúlyú Varga (DSI) is döntős, ugyanis ellenfele a békési Reszló a 40. másod-

percben feladta a küzdelmei. Ma délelőtt kilenc órától lesznek a 3x2 perces döntő mérkőzések 13 súlycsoportban. Kecskemétről és a KSI-től 3—3, a D. Sportiskolától és a Békéből 2—2 öklöző került a döntőbe, míg a további résztvevők megoszlanak sportegyesületenként — egyenként. Egyébként 48 sportegyesület 101 versenyzőjéből alakult ki a mai, vasárnap délelőtti döntő mezőnye.

A serdülők elődöntői után este az úttörők országos versenyének döntőjére került sor, lapzártáig nem fejeződött be a küzdelemsorozat. A részletes eredményt későbbi lapszámunkban közöljük, egyelőre annyit, hogy a papírsúlyban a hajdúhadházi Hirschler bronzérmes lett.

Kiemelkedő sportesemények

- Atlétika**
Nagyterdő, Kartács u., 13.30: A IX. dr. Rajkai Tibor nemzetközi erdei futó emléktverseny.
- Labdarúgás**
DMVSC Vágóhid utcai sporttelepe, 13: Debreceni Kinizsi—Hódmezővásárhelyi Metripond SE (NB II-es) — Gázvezeték utcai pálya, 13: D. Volán—Hajdúszörményi Boeska (területi).
- Vidéken. Területi bajnokság (13 órától):** Balmazújvárosi Lenin TSE—Rakamaz. — Megyei bajnokság (13 órától): Csökmő—Püspökladány, Derecske—Nyíradony, Polgár—Újszentmargita (Bődönhat), Báránd—Komádi, Berettyóújfalu—Sárrétudvari, Hajdúdorog—Nádudvar, Hajdúnánás—Nagytrákó, Kőröszegapáti—Létavértes.
- Ökölvívás**
Városi sportcsarnok, 9: A serdülők országos egyéni bajnokságának döntői.
- Röplabda**
DMVSC Vágóhid utcai csarnoka, 11.30: DMVSC—TFSE (női NB I).
- Sakk**
Alföldi Nyomda, 9: D. Betű—Honvéd Asztalos SE (OB II.).

SOROKBAN • SOROKBAN •

Labdarúgó-játékvezetői tanfolyamot indít november 16-án, hétfőn, a debreceni járási sportfelügyelőség. Jelenkezéseket megelfogadnak (4024 Debrecen, Béke útja 41. szám, telefon: 15-845).

Lányok részére is rendeztek versenyt az Arany Kakaó Kupa kerékpárviadalon. A budapesti küzdelmekben Szegedi Gyöngyi (DSI) győzött klubtársa, Főrián Erzsébet előtt.

A jövő héten (a szerdal világ-bajnoki selejtező miatt) vasárnap rendezik az NB I-es labdarúgó-mérkőzéseket is. A D. Universitas kitér a szintén hazai környezetben játszó DMVSC elől: a tervek szerint szombaton délután vagy vasárnap délelőtt rendezik a DUSE—MVSC NB II-es találkozó, s vasárnap 13 órakor kerül sor a DMVSC—Rába ETO összehasonlásra.

Aprilistig tartó téli szünet van a fém labdarúgó-bajnokságban. A sokszoros magyar válogatott Ben Ferenc e balti országban szerepel, de a hosszú pihenő alatt lthton sem ténlenkedik: a Dömösdi Dózsa Tsz területi bajnokságban szereplő csapatát erősíti ebben az időszakban.

A Hajdúszoboszlón rendezett tollaslabda-versenyen Varga Mária és Csépan István szerezték meg az első helyeket. A téglási női kézilabdatornán Balmazújvárosi győzött a Hajdú Vasas előtt. Balmazújvárosban a hazaiak nyertek a serdülő kispályás labdarúgó-, valamint kézilabdatornán.

A vámospécsi kispályás labdarúgó-bajnokság végeredménye: Lakatos I. 41, ÁFESSZ 36, Főrgácsoló II. 26, Új Elet Tsz 26, Forgasoló I. 24, KIOSZ 23, TITASZ 21, Költészetes 18, Béke Tsz 15, HAJDÚSZÖV 12, MÁV 11, Lakatos II. 9. pont.

Kajak-kenu szakosztály alakult Polgáron, a községi sportegyesületnél. Sövegő Mihály edző irányításával negyven általános iskolai tanuló ismerkedik a sportággal.

A szovjet labdarúgó-bajnokság I. osztályában jövőre a Metalliszt Harkov és a Torpedo Kutaiszi szerepel a kisset SZKA Rosztoz és Tavrija helyén.

Sport és közönség

hogy alig ötezen mennek ki a pályára. Tavaly és tavalyelőtt, ha a Fradi vendégeskedett Debrecenben, húszezren szorongtak a stadionban. Nem nehéz kiszámítani, hogy a DMVSC anyagi vesztesége legalább kétszáz ezer forint lesz. De hasonló bevételkiesséssel számolhat jó néhány mérkőzésen a Ferencváros, a Nyíregyháza és a többi csapat is. Szakmai szempontból is szerencsésebb dolog lett volna tavasszal a bajnoki küzdelem eredeti kiírásának megfelelő mérkőzissorozattal formában tartani a játékosokat. Nem hisszük — a közelmúlt tapasztalatai alapján —, hogy a hosszú edzőtáborozás határozza meg majd szereplésünket a VB-n. Ugy gondoljuk, hogy ennire azért nem lenne szabad figyelmen kívül hagyni a közönség és a klubok érdekeit.

Hosszú ideje várjuk már, hogy Magyarországon is úgy találják meg a sportág vezetői a labdarúgás szerepét városi és országos szinten, mint a klubok érdekeit.

rüljenek sorra. Debrecenben két-három évtizeddel ezelőtt labdarúgó-mérkőzések után került sor birkózó vagy ökölvívó CSB-re. Aztán alaposan megváltozott a versenyrendszert. Az egyéni sportágak (birkózás, ökölvívás, súlyemelés) csapatversenyei ma másodlagosak a magyar sportéletben. És tegyük hozzá mindjárt, a nézők számára teljesen érdektelenek. Lehetséges, hogy az egyéni sportágakban elavult formának kell tekinteni a csapatbajnoki küzdelmeket. De azt hiszem, sportéletünk vált szűkértebbé az egykori izgalmas csapatbajnokságok elszűkítésével. Szomorú volt látni, hogy az egykori birkózófellegvárban, Debrecenben mennyire nincs már közönség a rangos egyéni versenyeken sem. Pedig valamikor ezer-ezerőtűsz néző szorongott a szőnyegek körül.

Éppen ezért örültünk annak, hogy a DMVSC és a Dózsa kézisei közös programban rendezték meg NB I-es mérkőzéseiket. Ezt az utat kellene járni más sportágakban is.

Január 1-től általánossá válik az ötnapos munkahét a munkahelyeken, szeptembertől pedig az iskolákban is. Erdemes lenne erre figyelni a sportágak szakzsűvetségeinek, a kluboknak, és jó propagandával, a versenynapját közönségcentrikus módosítással megpróbálni visszahódítani a nézőket a lelátókra. Sajnos számos sportág versenyei nélkül hiányában jelenleg hangulatlanok. Ez visszahat a sportolók teljesítményére is. Ugyanakkor minden klubnak törekednie kellene bevételeinek fokozására. Ennek nemcsak az lehet a módja, hogy a vállalatok, bá zisszervek adjanak nagyobb támogatást, hanem az is, hogy a jelenleginél lényegesen többé váltsanak belépőjegyet a sportrendezvényekre.

Van tehát tennivaló bőven. Mert mégiscsak el kellene érünk, különösen most, hogy labdarúgó-válogatottunk ki-jutott a világbajnokságra, hogy egy-egy NB I-es mérkőzés ne csak a huszonekét labdarúgó, tíz-tizenkét vezető és néhány száz szurkoló magánügye legyen, hanem ezrek, tízezrek szórakoztató játéka.

Filep Tibor

Élelmiszer-ipari munkabizottság

A Magyar Tudományos Akadémia debreceni bizottságának elnöksége a mezőgazdasági szakbizottság keretében megalkototta az élelmiszeripari munkabizottságot. A munkabizottság alakulása november 13-án volt a DAB székházában. A munkabizottság elnöke dr. Nagy Gábor, a Debreceni Konzervgyár igazgatója, társelnöke dr. Némethy László, titkára Zeke László.

Gimnazisták a rokkantakért

A Tóth Árpád Gimnázium II. C osztályának tanulói az osztály-diákszövetség elhatározta, hogy munkát vállalnak, és egy napi keresetüket — a rokkantak nemzetközi éve alkalmából — a mozgássérültek megsegítésére ajánlják fel. E célból Lazarovits Csilla osztályfőnök és diákjai egy októberi szombati a konzervgyárban dolgoztak. Jó lenne — írták szerkesztőségünknek a Tóth Árpád Gimnázium II. C-s diákjai — ha más iskolák is csatlakoznának az osztály felajánlásához.

A fizikusnapok eseményei

A Kőlcsey Ferenc Művelődési Központban és Debrecen néhány tudományos intézetében november 16—21. között fizikai ismereteket népszerűsítő rendezvényeket látogathatnak az érdeklődők. Az őszi fizikusnapok ünnepélyes megnyitóját november 16-án, hétfőn délután 4 órakor lesz a Kőlcsey Ferenc Művelődési Központban. A rendezvénysorozatot s az azt kísérő „Fizika, távközlés, szórakoztató elektronika” című kiállítást Berényi Dénes akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézetének igazgatója nyitja meg. Ezután a művelődési központ konferenciatermében Kópis Zoltán, a BHG Híradástechnikai Vállalat debreceni, II. számú gyárának főmérnöke a telefon 100 éves magyarországi történetéről tart előadást.

Új forgalmi rend

A debreceni Vörös Hadsereg útja—Kossuth utca—Széchenyi utca kereszteződésében a forgalomirányító fényjelző berendezést november 15-én, vasárnap reggel 5 órától üzembe helyezik. A jelzőlámpa üzembe helyezésével a forgalmi rend megváltozik. A Széchenyi és a Kossuth utcáról csak egy-egy forgalmi sávból lehet egyenesen továbbhaladni. Az egyenesen haladó járművek a Széchenyi utcán a belső, a Kossuth utcán pedig a szélső sávba soroljanak be. További változás, hogy a Vörös Hadsereg útjáról az állomás felől haladva a szélső forgalmi sávból a jövőben nem szabad egyenesen továbbhaladni, hanem csak jobbra a Kossuth utcába bekanyarodni. Az Unió Áruház és a püspöki palota között épített forgalomirányító jelzőlámpát november 18-án 5 órától helyezik üzembe. Szerda reggeltől tehát a gyalogosok a Hatvan utca torkolatát biztonságosan, a forgalomirányító jelzőlámpa védelmében keresztezhetik, ugyanakkor a járművek nyugodtan, a gyalogosok veszélyeztetése nélkül haladhatnak tovább. Ezzel egy időben a Kossuth-szobor mögött levő autóbussz-

megállóhely megszűnik, és a jövőben az OTP új székháza előtt állnak meg az autóbusszok. Szerdától a Vörös Hadsereg útja—Péterfia utca vonalon (visszafelé is) a Kossuth utca és a Hunyadi utca közötti szakaszon megváltozik a jelzőlámpák összehangolása. A jövőben az egyenesen közlekedő járművek 50 kilométeres sebességgel zöld hullámban haladhatnak mindkét irányban.

KÉSZÜL A CITERA

Nagy József látványos tsz-nyugdíjas — aki maga is népzene, a helyi pávakör tagja — hat éve készít citterákat. Ez idő alatt négyféle változatban ötvennél több hangszert épített. Nagyságtól és formától függően tizenöt-husz elemből építi hangszereit. (MTI-fotó: Oláh Tibor felvétele — KS)

Szerencsés kimenetelű baleset történt pénteken Debrecenben: a Szoboszlói úti vasúti átjáróban összeütközött egy tehervonat vontató mozdony egy Robur teherautóval. Személyi sérülés nem történt, az anyagi kár azonban jelentős, körülbelül 50 ezer forint. A baleset körülményeit tisztázó vizsgálat megállapította szerint Nagy János főrendelkező, a MÁV alkalmazottja nem adott utasítást a sorompó lezárására. A nyitott sorompóhoz egyszerre érkezett a Hajdú-Bihar megyei Vendéglátó Vállalat teherautója és a tehervonat. A szerencsés kimenetelű baleset, hogy az autóban ülő három személy közül senki sem sérült meg.

1981. november 15., vasárnap
Albert, Lipót napja
A Nap kél 6.49 — nyugszik 16.08 órakor

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Kétszázötven évvel ezelőtt, 1731. november 15-én született, és 59 éves korában, 1800 áprilisában halt meg William Cowper angol költő, a romantikus költészet előfutára.

A nyitvánosság előváltása költőként lépő fiatalember új oldaláról mutatkozott be az 1982-ben publikált John Gilpin utazása című életrajzi, patetikus ötemű humoros elbeszélő költeményével, amely ma is e műfaj klasszikusának számít. Nevét igazán azonban a feladat címmel 1783-ban jambusokban írott, több részes költeménye tette ismertté. Ebben az egyszerű, köznapiságok költészetének felfedezésével épp úgy a romantikusok előfutárának bizonyult, mint bensőséges, személyes hangú lírai költeményében.

VÁRHATÓ IDOJARÁS
vasárnap estig: Felhőátvonulások csak elszórtan záporral, hózáporral. Erős, helyenként viharos északi szél. A nappali fölmelegedés gyengül. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet 2, 6 fok között.

LOTTONYEREMÉNYEK.
A 46. játékéhen négytalalatos szelvénye 49 fogadónak volt, nyereseményük egyenként 160 897 forint. Három találat 5108 fogadónak volt, nyereseményük egyenként 772 forint. A kéttalalatos szelvények száma 170 720 darab, ezekre egyenként 29 forintot fizetnek.

KONCERT. November 17-én, kedden este 7 órakor lesz a Makám és Kolinda együttes koncertje a Kossuth Egyetem auditorium maximumában.

IFJÚ NYELVBARÁTOROK.
Az ifjú nyelvbarátok körének követező foglalkozásán, hétfőn, november 16-án délután 3 órakor a TIT Csokonai Klubjában (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 35—47.) Szurmi Lajos adjunktus József Attila verselésének néhány jellemző sajátossága címmel tart előadást.

HÁROMSZORI TERMES.
A Zöldégetermesztési Kutatóintézet kecskeméti növényházának veteményesen tavasz, sőt nyár van: virágzik a paradicsom, az uborka, a dinnye és szépen fejlődnek a petrezselyemfélék. A növényház mesterséges időjárásának hatására évente háromszor takarítanak be termést az intézet dolgozói.

KIÁLLÍTÁS. Gutí Ferenc festő és Hondromatidisz Rigasz szobrász kiállítását november 16-án, hétfőn délután 5 órakor Székelyhídi Ágoston kritikus nyitja meg Debrecenben, a Magyar Néphadsereg Helyőrségi Művelődési Otthonában.

AZ ÜGYVELETES HÍRSZERKESZTŐ

Hajdú István
Telefon: 12-144

MUNKÁSHANGVERSENY.
Szimfonikus művek és operariák szerepelnek annak a hangversenynek a műsorán, amely november 16-án, hétfőn este 7 órakor kezdődik a Kőlcsey Ferenc Művelődési Központ színháztermében. A debreceni MÁV Filharmonikus Zenekar mellett közreműködik Horváth József, Martin János, Mohos Nagy Éva és Pelle Erzsébet operatársai.

TANULMÁNYÚT. Dr. Soós Pál, a Kossuth Lajos Tudományegyetem köznevelési tanszékének docense a közelmúltban kétéves angol tanulmányútja során a köznevelési szakemberek képzését, valamint felnőttnevelési intézetek munkáját tanulmányozta.

DELTA KÖR. A sejtől hallgathatnak előadást az érdeklődők a Deltakör követező foglalkozásán november 17-én, kedden 18 órától a Kőlcsey Ferenc Művelődési Központ Bessenyei termében. A foglalkozást dr. Kulcsár Géza hidrobiológus vezeti.

Nem a MERKUR

Lapunk október 10-i számában jelent meg az a Gazdasági szemle, amelynek egyik témája a hazai gépkocsikereskedelem volt. A hosszas várakozási idő ármódosító hatásáról szólva a Világgazdaság című lap írásának gondolatait — pontatlanul — idéztem: „a MERKUR a letéti összegre 3 százalékkal kevesebb kamatot fizet, mint az OTP a hasznú lejáratú betétre”.

Sajnos a figyelmetlenség hibát szült: az alacsonyabb kamatot nem a MERKUR, hanem az OTP fizeti a jövőendő gépkocsi-tulajdonosoknak — amint azt Csúri István, a MERKUR vezérigazgatója szerkesztőségünknek küldött levelében írja. Bár a vásárlók számára ez semmiféle különbséget nem jelent; a gépkocsi-értékesítés fel foglalkozó vállalat dolgozóit ezúton kérünk elnézést. Nem várhatunk el tőlük olyasmint, ami nem tartozik a hatáskörükbe.

KÖZLEMÉNY

Felhívás! Kérjük tisztelt fogyasztóinkat, hogy a tél beállta előtt belső vizellátó berendezésük — beleértve a vízvezetékcsatlakozást is — ellenőrzés céljából elhagyják a vízvezetékcsatlakozást, és a szükséges intézkedések elmulasztásából eredő károkat a 27.1975. Mt. sz. rendelet szerint az ingatlan tulajdonos felel. Hajdú-Bihar megyei Víz- és Csatornázási Vállalat. (x)

MOZI • SZÍNHÁZ • TV

Új kikapcsolódási lehetőség a mozdíscó a Klapfőda étteremben (Gyergyó u. 19.) Csütörtök és péntek kivételével mindennap 18—22 óráig, diszco-színházban szórakoztató rövidfilm-összeállítások. Műsorvezető: Reményi Péter.

Filmklubok hétfő 1/5, 1/7, 1/9 DEKAMERON (olasz, 18).
Premier előtt látható: SZABADLÁBON VELENCÉBEN (francia). Főszereplők: Belmondo, Híradó hétfő 1/10, 1/12, 1/14, 1/16, 1/18, 1/20.

EMBEREK ÉS FARKASOK (olasz). Apolló ma 1/2, hétfő 1/2, 4, 6, 8, Horváth A. hétfő 1/7, Meteor hétfő 1/4, 1/6, 1/8, Vig ma 1/10, 2, 1/4, 6, 1/8, hétfő 1/10.

AZ ÉLET SZÉP (szovjet-olasz). Híradó ma 1/2, 1/4, 1/6.
A HERCEG ÉS A CSILAGLÁNY (cseh-szlovák). Meteor mese ma 3, 1/6, Meteor hétfő 1/2, Vig mese hétfő 1/4, 6, Vig hétfő 1/3.

KATASZTRÓFA FÜLDÖN EGEN I-II. (szovjet). Apolló ma, hétfő 1/10, Híradó ma 1/10, 1/12, Meteor ma 3, 1/7, Vig hétfő 1/4, 7.
„36 év — 36 film” ANGI VERA (magyar). Művész ma 5.

MÉNESGAZDA (magyar). Művész hétfő 5.
BOLDOGTALAN KALAP (magyar). Horváth A. hétfő 1/7.
CASANOVA I-II. (olasz, 18). Művész ma, hétfő 1/8.

XX. SZÁZAD KALÓZAI (szovjet). Vig hétfő 1/12.
A KIS HABLEÁNY (lapán rajz). Meteor mese hétfő 3, 1/6.
NEVEM: SENKI (olasz). Apolló ma 4, 6, 8, Vig ma 1/12.
A NYOLCADIK UTAS: A HALÁL (angol, 18.). Klinika ma 5.
PIEDONE EGYIPTOMBAN (olasz). Klinika hétfő 5.
TECUMSEH (NDK). Vig mese ma 1/2, 1/4, 6.

Meglepetés a mozilátogató közönség számára! November 19—22-ig a Vig moziban du. 19.4-tól Belmondo legújabb filmje: A Szabadlábos Velencében vetítette előt a VEEK-END rockegyüttes játszik.

SZÍNHÁZ
Művelődési Központ: Ma 18 órakor: Ördögök — Hevesi-bérlét.
Hungária: Ma 19 órakor: János vitéz — Szerdahelyi-bérlét.

TV
VASÁRNAP
BUDAPEST, 1.
7.58 Műsorismertetés. 8.00 Idősebbek is elkezdhetik... Tévétorna. 8.05—9.05 Mindenki iskolája. 9.05 Óvodások filmműsora. Kisfilm-összeállítás. 9.25 Egészségtünkért. 9.30 Állatszeliidők. Szovjet filmsorozat V4. rész: Lovaskalend. 9.35 Hírek. 10.00 Az ember zenéje. Kanadai filmsorozat. VIII. rész: Utjaink elválnak (ism.). 10.55 Bárányválogatott — Néphadsereg-válogatott. Országos ökölívó csapatbajnokság. Kb. 13.30 Egy kismackó kalandja. Finn rövidfilm. 13.40 Aprók tánca. Keleti palóc (Domaháza, ism.). 14.00 Reklám. 14.05 Műsorainkat ajánljuk. 14.30 Vasárnap délután. 16.30 Reklám. 16.35 A tavasz 17 pillanata. Szovjet filmsorozat, XII/9. rész (teljítítés). 17.55 Tanácsok a SZÓVOSZ IX. kongresszusa. 18.25 Reklám. 18.35 A Közönségválogatás tájékoztatója. 18.40 Idősebbek is elkezdhetik... Tévétorna. 18.45 Esti mese. 19.00 A Hét. 20.00 Hírek. Sporthírek. 20.15 Kojak Budapestben. Magyar krimikomédia. 21.45 Kapcsolat... Társasjáték. 22.25 Hírek.

BUDAPEST, 2.
19.58 Műsorismertetés. 20.00 Hírek. 20.05 Az ember felismerése. Angol filmsorozat. XIII. rész: A szerkezetekben rejlik lehetőségek. 20.55—22.40 Kiváló filmek. Osztrák tévéfilm.
POZSONY, 1.
8.15 Hírek. 8.20 Gyermekműsor. 10.45 Keremec a dalomat. Zenés szovjet film. 12.10 A hé-

ten történt. 12.40 Egy kis muzsika. 12.55 Hírek. 13.10 Nemzetközi sakkturna. 14.00 Dokumentumfilm. 14.25 Férfi kosárlabda-mérkőzés. 15.45 Magyar dokumentumfilm. 16.05 Zenés műsor. 17.05 Iskola, az élet alapja. Cseh filmvígjáték. 18.35 Szórakoztató műsor. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Vers. 20.05 Tévétájékozt. 21.15 Portréfilm. 21.50 Sporthírek. 22.05 Jégkorong-összefoglaló. 23.05 Hírek.

POZSONY, 2.
14.00 Hírek. 14.15 Augustin, a robot. Magyar rajzfilmsorozat. 14.25 Mesefilmek. 15.10 Fekete-fehéren. NDK tévétájékozt. 16.25 Zenés műsor. 16.50 Magazin. 17.20 Zenés műsor. 17.50 Természetfilm. 18.40 Műsorajánlat. 19.05 Utazó kamera. 19.30 Pedagógusok műsora. 20.00 Tévéballet. 21.05 Hírek. 21.25 Tiszteltetreméltó emberek. Olasz film.
BUKAREST
8.15 A pusztá című gyermekfilmsorozat. 2. rész. 8.40 Az egészséges életmód. 9.00 A falu életéből. 10.45 Zenés. 12.05 Vasárnapi album. 16.50 Román filmtrifónia. 17.40 A képművészet. 18.00 Tv-híradó. 18.25 Népdalok. 19.30 Magalya és tűz. Román tévéfilm. 21.25 Tv-híradó.

UNGVÁR
17.15 Zarkovszkij zeneszerző dalai. 17.50 Ökölívó Világ Kupa. 19.00 Tv-híradó. 19.35 Labdarúgószemle. 20.05 A zene lovagja. Hangverseny. Utána: Hírek. 20.55 Ejszakai óra. Szimfonia.
A NYÍREGYHÁZI RÁDIÓ MŰSORA
8.30 Hírek. Időjárás. Lap-szemle. Évfordulónaptár. 8.45 Délelőtti barangolások — Nézzük meg együtt. Antal István műsora — Slikerlista — Hallgatóink levelei alapján — Összeállította: Haskó József — A fekete víz partján. Ráporter: Pálfi Balázs — Utca, terek, emléktáblák. 9.57—10.00 Műsor-előzetes.
HÉTFŐ
POZSONY, 1.
15.15 Iskolatévé. 15.30 Művelődési körkép. 16.00 Hírek. 16.05

Iskolatévé. 16.25 Rövidfilm. 16.40 Úttörőhíradó. 17.05 Katonának. 17.55 Orvosi tanácsok. 18.05 Barátaink életéből. 18.30 Zenés szórakoztató műsor. 19.10 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Emília Galotti. Tévétájékozt. műsorból. 21.25 Dokumentumfilm. 21.50 Huszonöt óra a viágban. 22.05 A rendőrség nyomoz. 22.10 Zenés műsor. 23.05 Hírek.

POZSONY, 2.
15.10 Hírek. 16.25 Dokumentumfilm. 16.55 Kijevi képek. 17.25 Szlovák népdalok. 17.55 Angol tévésorozat. 18.10 Filmlőrészlet. 18.45 Dokumentumfilm. 19.10 Egy kis muzsika. 19.20 Telesport. 19.30 Francia nyelvtanfolyam. 20.00 Bejárat. 19.05 Utazó kamera. 21.25 Kihűtött sportesemények. 21.30 Aktuálisok. 21.50 Színházi közvetítés Moszkvából. Olasz film.
BUKAREST
15.00 Magyar nyelvű adás. 17.50 A legkisebbeknek. 18.00 Tv-híradó. 18.25 A jövő tervei szele. Filmsorozat. 19.00 A remény szele. Filmsorozat. 12. rész. 19.50 Kiltészet. 20.00 Kizdelem a bekéért. 20.20 Tudományhorizont. 21.15 Tv-híradó.

UNGVÁR
17.00 Teljesítjük az SZKP XXVI. kongresszusának határozatait. 17.30 Hrenyikov műsora. 18.10 Brezsnyev L. I. a Visszaemlékezés című műve. 1. rész. 19.00 Hírek. 19.35 A Szovjetunió jégkorongbajnoksága: Dinamo Moszkva—Torpedo (harmadik harmad). 20.10 A világ eseményei. 20.25 Hangverseny. 20.55 A párt tervai a mi terveink.

A NYÍREGYHÁZI RÁDÓ MŰSORA
17.00 Hírek. Időjárás. Lap-szemle. 17.05 Hétfő. Hétfői információs magazin. Szerkesztő: Gőnczi Mária. (Közben: Pályaválasztókna! Ráporter: Gőnczi Mária. Hallgatóink leveleire válaszol dr. Kövér Antal, tisztókn jogász.) 18.00 Észak-tüdntüli krónika. 18.15 Új felvételeinkből. A Debreceni Tanítóképző Főiskola kórusa énekel, vezényel: Kéry Mihály. 18.25—18.30 Hírösszefoglaló. Műsorelőzetes.

A NYÍREGYHÁZI RÁDÓ MŰSORA
17.00 Hírek. Időjárás. Lap-szemle. 17.05 Hétfő. Hétfői információs magazin. Szerkesztő: Gőnczi Mária. (Közben: Pályaválasztókna! Ráporter: Gőnczi Mária. Hallgatóink leveleire válaszol dr. Kövér Antal, tisztókn jogász.) 18.00 Észak-tüdntüli krónika. 18.15 Új felvételeinkből. A Debreceni Tanítóképző Főiskola kórusa énekel, vezényel: Kéry Mihály. 18.25—18.30 Hírösszefoglaló. Műsorelőzetes.

Hétfőn, a...
délután a...
kommunista...
— körülbelül...
gógusnak —
a megyei...
tárvezetője...
jelen volt...
megyei...
ügyi osztály...
Molnár Lajos...
gusok Szaksz...
titkára.
Előadásába...
közgondolko...

giai életünk...
tározó elem...
kához való...
kölc, az éle...
ság, a nemz...
seivel —, to...
lódépolitika...
érvényesül...
gyeivel, jell...
gazdasági, tá...
rális fejlőd...
problémáival...
szocialista v...
tése és a m...
összefüggése...
vel, az iskola...
munka néha...
sével — fogl...
— Nevelés...
elsősorban a...
múlik — r...
azok, akik a...
és létszámgo...
nemcsak bizt...
tás zavartalan...
akik közben...
ez nem elég...
napra más...
inkább a jöv...
magasabb...
új módon...
munkájukat.
Századunkb...
sult a techn...
Rorunk nag...
emberiség m...
és a technik...
fel a társada...
melyik, illet...
választja. A...
zálását olya...
idézék elő...
ben korunk...
az enyhülés...
a szaporod...
zetközi bony...
célús erők ag...
lelassuló, hely...
eső gazdasági...
munkra lény...